ARCHIVES DE LA GRANDE CHARTREUSE

A-v

15 c

EX-ARCHIVO MAJORIS-CARTUSIÆ

CHARTREUSE d'ASTHEIM

Le Pont-de-la-Vierge-Marie

(PROVINCE D'ALLEMAGNE INFÉRIEURE)

Chronique par D. Augustin Fleischmann.

(Traduction latine du 15b par D. Joseph Kantz)

Ex Codicibus Ven. Patris Domni Palemonis BASTIN

traduction faite de l'allemand par D. Joseph Kautz coadj. de Valbonne

Chronicon
Cartusiae Pontis B. Mariae in Astheim

a magnanimo Equite Erckingero, illustrissimae et nobilissimae stirpis de Schwarzenberg protoparente piissime fundatae generosissimeque dotatae. Refert originem et incrementum domus, Priorum seriem, fautores, benefactores, privilegia, dotationes, processus etc. aliaque insignia facta, ex antiquis recentibusque documentis, manuscriptis, litteris, traditionibus majorum diligenter congesta fideliterque descripta à me F. Augustino Fleischmann Bambergensi, praefatae Domus nostrae professo et p. t. procuratore indigno, anno Domini 1754.

I. Seculum.

(1409)

Anno a Christo nato 1409 declaravit pernobilis, sacrae Caesareae Majestati ob eximias animi dotes valde gratus et de toto sacro Imperio ob praeclara facta militaria optime meritus, devotus Deoque dilectus Dominus Erckinger a Saunsheim (Sawensheim, Seinsheim), eques auratus, s. Imperii Candophorus, Sigismundi Imperatoris dictus gener, consiliarius Imperii, militiae Generalissimus, protobaro de Schwarzenberg etc. etc. (ut creditur ad solvendum votum Deo factum in cruento bello Polonos inter et Prussienses a. 1399) firmum suum esse propositum consentiente prima sua uxore nobilissima Domina Anna de Bibra in Stephansberg in honorem ss. Trinitatis, ad pepertuam gloriosissimae coeli reginae Mariae totiusque Curiae coelestis laudem, in suam suorumque progenitorum salutem, omnium denique Christifidelium animarum in purgatorio detentarum perpetuum solatium, fundare et erigere Monasterium et quidem s. Cartusiensis Ordinis.
Ad hunc finem a Domino fundatore in oppidulum Astheim, e regione oppidi Volckach, Moeno fluvio interlabente situm, quod tunc temporis erat sedes nobilis Seinheimensis stirpis, nunc vero ad locum futurae fundationis provisum, convocati sunt Venerabiles Patres et Fratres D. Henricus

Prior Norimbergae, D. Henricus Prior in Tuckelhausen, D. Thomas ejus Procurator et Fr. Conradus ejus Conversus; item D. Joannes Prior in Wirzburg, D. Petrus ejus Procurator et Fr. Uldaricus ejus Conversus, multique nobiles Domini et Equites.

Quibus omnibus adunatis Dominica proxima post festum Pentecostes fundationis actus solemnizabatur in oratorio domestico St. Nicolai (apud nos sacellum minus vel sacellum claustri nuncupatum) et receperunt praedicti Commissarii Ordinis nomine totius Cartusiensis ~~Ordinis~~ Instituti cum ceremoniis consuetis e manibus piorum fundatorum instrumentum fundationis, simulque acceperunt cum debita gratiarum actione realem resignationem et extraditionem totius in eo descripti corporis. Sequitur copia litterarum fundationis (cf. Annales O. C. vol. VII. p. 245).

Fundationis actu ita celebrato et completo, omnibusque ad fundationem pertinentibus bonis in nostri Ordinis manus et dominii translatis, cum Capitulum generale non multo antea in Cartusia majori celebratum de novae plantationis Priore non providerat, ad interim institutus est Rector admodum Venerabilis in Chr. Pater D. Petrus, jam antea in solemni extraditionis actu ut Procurator Cartusiae Wirzeburgensis cum ceteris nominatus, cui PP. Provinciae Visitatores Cooperatorem V. P. Philippum, professum Cartusiae Norimbergae assignaverunt.

Anno 1410, pridie St. Kiliani ad instantiam D. primi fundatoris et Patris Rectoris aliorumque concurrentium datae sunt litterae patentes, in quibus Illustrissimus Princeps Joannes, Wirzeburgensis Episcopus et Franconiae Dux ut Ordinarius in spiritualibus et Dominus in temporalibus una cum summo Capitulo Cathedrali factam fundationem confirmavit (Plura infra de anno 1419.)

Eodem anno Robertus Romanorum Imperator (dux Bavariae et comes Palatinus Rheni) omnia et singula jura et libertates nobilissimo fundatori Erckingero a. 1408 (die 19. Octobris) clementer concessa, sine ulla

exceptione, restrictione, deminution
secundum quae pagus Astheim
posset cives recipere, habere conci
suspendendi, strangulandi, de ca
ceret; hebdomadalium nundina
Praeterea si in posterum in illo co
geret, qui ad aliud recurrere jud
exigeret, a concilio urbis imperia
expetenda et non aliunde.

Quorum duorum instrumento
heimensis asservantur, eorum
Universitatis Wirceburgensis,
sonst gräfl. od. freiherrl. Pf
u. VII; i.e. „Expositio fide di
num Schwarzenburgensium
Anno 1411 (die V.a post die
et Anna uxor ejus vendideru
cum Schwarzacensi mensur
que cooperatori Philippo et D
eremi Pontis B. Mariae C
Volckach, singulis annis s
Weydner-feudum nuncupat
odis verba) et propriis expens
(pro 11 fl. Rhen. boni valoris.
dinato antiquo folio 206.)

Mirum admodum quod D. Fr
patres numeratur, cum Car
protoparochus pagi Astheim p
matre Volckacensi auctore pio
recessum sub fol. 55 B in liter

exceptione, restrictione, deminutione novae Cartusiae gratiosissime adjudicavit; secundum quae pagus Astheim ad oppidi dignitatem promotus et institutus posset cives recipere, habere concilium scabinosque; polleret potestate fustigandi, suspendendi, strangulandi, decapitandi; judicium centi et sanguinis exerceret; hebdomadalium nundinarum gauderet privilegio plenoque jure civili. Praeterea si in posterum in illo concilio judicioque casus aliquis difficilis emergeret, qui ad aliud recurrere judicium ob inquirendam mentem et sententiam exigeret, a concilio urbis imperialis Schweinfurtensis haec sententia esset expetenda et non aliunde.

Quorum duorum instrumentorum originalia in archivo Cartusiae Astheimensis asservantur, eorumque exempla reperiuntur in bibliotheca Universitatis Wirceburgensis sub titulo „Wohlbeglaubte Ausführung sowohl gräfl. als freiherrl. Schwarzenbergischen Stammregisterl", sub IV. u. VII; i. e. „Expositio fide digna stemmatis tum comitum quum baronum Schwarzenburgensium."

Anno 1411 (die V^a^ post diem Paschae, 16^a^ Aprilis) Conradus Rückert et Anna uxor ejus vendiderunt censum unius maldri bonae siliginis cum Schwarzacensi mensura Patribus religiosis DD. Petro Rectori ejusque cooperatori Philippo et D. Frederico Wüsting, primis cultoribus eremi Pontis B. Mariae Ordinis Cartusiensis in Astheim prope Volckach, singulis annis solvendum ex agris in Buselsheim, Weydner-feudum nuncupatum, (secundum ipsa litterarum emptionis verba) et propriis expensis ad Cartusiae granarium praesentandum (pro 11 fl. Rhen. boni valoris. Vide exemplar instrumenti in literario vidimato antiquo folio 206.)

Mirum admodum quod D. Fredericus Wüsting inter primos novae Cartusiae patres numeratur, quum Cartusianus non fuerit, sed clericus et quidem protoparochus pagi Astheim post separationem ecclesiae filialis ab ecclesia matre Volckacensi auctore pio nostro D. Erckingero a. 1408 factam, juxta recessum sub fol. 55 B in literario vidimiato antiquo contentum, vi cujus

ad hodiernum usque diem Cartusiani quotannis parocho p.t. urbis Volkach 5 maldra siliginis in recognitionem praestare tenentur. ~~Notandum~~

Notandum vero quod ille „cooperatoris religiosi" titulus honorificus a populo ipso D. Wüsting jure meritoque inditus est, quotidiana experientia persuaso de sua erga Ordinem Cartusianum tenerrima pietate, sollicitudine, studio promovendi una cum dictis primis Patribus novae plantationis originem profectumque; inde juxta Ordinis consuetudinem domus praelato ut Redditus-sacerdos addictus officio coadjutoris oeconomici praeclare perfunctus est, ut ex aliis in praefato Literario fol. 171 contentis litteris emptionis patet; quarum tenor: „Anno 1412 (die 24. Julii) vendiderunt Henricus Lamprecht, eques et Benigna uxor ejus (verba sunt ipsissima) venerabili viro D. Frederico Wüsting p.t. parocho in Astheim, primo 1 forgiam in Prosselsheim, item 3 diversis in locis sitas vineas, item 1 curtem seu praedium, et 1 vineam in Schwarzenbach, cum omnibus provenientibus redditibus annuis."

Anno 1413 venerabili Patre Petro novae plantationis p.t. Rectore meritorum causa ad altiorem vocato dignitatem, et interea modo genita Cartusia prudenti saepe laudatorum Cooperatorum dispositione, cura, opera jam ad quandam formam perducta, erecta quidem una claustri parte cum aliquibus cellis, necnon parva ecclesia in loco ipso hodierni sacelli majoris Procuratoris cellae contigui a. 1584 exstructi, in qua huc missi Patres hospites cum nonnullis domus, tempore Novitiatus expleto, neoprofessis chorum et officium ritu Cartusiano ad interim usque ad magnae ecclesiae conventus constructionem die noctuque celebrare inceperunt, Capitulum generale admodum venerabilem D. Bernardum primum Priorem novae plantationis in Astheim declaravit. Idem Capitulum generale impugnabat nomen et titulum „Pons Mariae" novae Cartusiae a fundatore quidem et primis Patribus impositum et jam in litteris fundationis obvium ad perpetuandam memoriam pontis antiqui in Moeno fluvio versus Volkach extantis, sed ante fundationem aquis inundantibus et glaciebus se rumpentibus diruti et funditus eversi.

Causa contradictionis videtur
tis baptizandi noviter sibi incor
amplius „Pons" sed „Domus
tus primum nomen „Pons M
in universa regione notesceret et
antiq. fol. 7.)

Hic non praetereundum silenti
Ostheim, abusum, ut videtur,
qui opinati pronunciationem per
et pagi nomina sua corrumper
eleganter scribere volebant As
tis oppiduli et Cartusiae depic
formatione ab initio illum scri
mante imo obsecundante, nec
tusia appellarentur Astheim, c

Quoad significationem supra
potest, quod sagaciter pars su
gantem crucem exculta est, q
mutata gaudeat excipere omnes
sibi, mundo, suisque crucifix
virgae et sarmenta istius spiri
reverentia ad modum moralis
vitam degent; quemadmodum
tradens singulis singulam vir
entur, at colligatae in fascicu
errones pictores non pauci vel
scudeto, sic introducentes sin
sia vero in suo scudeto cum
culum gerit. (Sed haec per par

Causa contradictionis videtur fuisse violatio juris Cartusiae majori soli competentis baptizandi noviter sibi incorporatas filias; proinde Cartusia in futurum non amplius „Pons" sed „Domus Monasterii B. Mariae" vocari jubebatur. Nihilosetius primum nomen „Pons Mariae" ad hunc usque diem praevaluit, quum jam in universa regione notesceret et in publicis scriptis non raro occurreret. (Literar. vidim antiq. fol. 7.)

Hic non praetereundum silentio censeo, abusum illum scribendi Astheim pro Ostheim, abusum, ut videtur, ab ipsis t. t. P. P. Visitatoribus Provinciae invectum qui opinati pronunciationem per O barbarismum vulgarem esse, quum fere omnes loci et pagi nomina sua corrumpere solerent, ex persuasione erronea magis proprie et eleganter scribere volebant Astheim, praesertim respectu figurae „rami" in scudetis oppiduli et Cartusiae depictae. Quoniam Cartusia major ex Visitatorum informatione ab initio illum scribendi modum sequebatur nova domo non reclamante imo obsecundante, necesse fuit etiam a publico mox tum locus tum Cartusia appellarentur Astheim, contra antiquum usum.

Quoad significationem supradictorum scudetorum oppiduli et Cartusiae dici potest, quod sagaciter pars superior rami in oppiduli Astheim scudeto in elegantem crucem exculta est, quum residentia Dominationis in Monasterium commutata gaudeat excipere omnes Dei servos, qui stella gratiae divinae vocationis duce, sibi, mundo, suisque crucifixi vivere volunt; subditi vero seculares tanquam verae virgae et sarmenta istius spiritualis cruciferi rami, quamdiu perpetua fide, amore, reverentia ad modum moralis fasciculi illi connexi permaneant, tutam et quietam vitam degent; quemadmodum pius ille Scanderbegus tribus suis filiis praedicebat, tradens singulis singulam virgam, quod seorsim sumptae sine labore frangerentur, at colligatae in fasciculo nunquam. Quam significationem secuti erronee pictores non pauci vel scalptores posuerunt virgam pro fasciculo in scudeto, sic introducentes similem ac in nomine Astheim abusum; Cartusia vero in suo scudeto cum ramo crucifero stellaque non virgam sed fasciculum gerit. (Sed haec per parenthesim posita claudantur.)

Anno eodem 1413 sub Priore Bernardo t. t. rectore domus Adelheidis Kin-
derin, vidua in Volkach, novae plantationi Ostheimensi tria jugera vinearum
intra hancce marchiam sita legavit, eidemque venerabili Priori praesente
D. Frederico Wüsting, parocho in Ostheim, tradidit sine ullo onere spiritu-
ali, modo Ri. Patres orantes et litantes sui essent memores; ut habet in-
strumentum, cujus exemplum in litterario supra cit. f° 50. B. Fama enim
piae conversationis et sancti exempli protopatrum nostrorum intra septa
claustralia contineri non potuit, sed foris erumpens prope procul que percrebuit
et in omnibus bonis christianis tantum amorem tantamque excitavit de-
votionem, ut quisque in voto et honore haberet, novae huic domui bene-
facere; et de facto benefactores non defuerunt, imo certatim accurrerunt;
de quorum saltem notabilioribus infra erit mentio.

Anno eodem clementissimus noster archifundator a Leonardo Linhard,
comite in Castello, novum accepit reversum omnium prius ab eo possess-
orum, postea vero Domino archifundatori cessorum bonorum ad confirman-
dam fundationem. (Vide litterar. supra citat. fum 110.)

Anno 1414 fer. 6a post diem S. Nicolai Episcopi illustrissimus D. Joanne
Episcopus Herbipolensis instante D. nostro Archifundatore duas partes deci-
marum in Dürrfeld (quas Princeps serenissimus ante suam ad episcopa-
tum promotionem ut dominium privatum vel jus possederat, postea vero
vendiderat, tandem D. Wüsting, parochus in Ostheim emptor successive se-

cundus et tertius sibi primo, D
diam partem praedii in Pross
antea ad D. Bertholden de Grun
olim aulae feudatoria erant, n
Ne quid detrimenti propter ist
tor eidem praedium in Wiesent
cessit. (cf. Schwarzenberg, stem

Anno 1416 post praematur
prioris, praesentabatur

Ven. P. D

se

ex protoprofessis domus; juve
perfectione vir. Jam 1412 p
completo, procurator institutu
administrationis annos ex im
quinquennis Prioratus emen
petens, exauctoratus quidem,
ad annum 1443, quo die 12.
in calendario mortuario comm
domus.

D. Henricus Molmanns
peliendi corpora fundatorum
orum in ecclesia, claustro, c
siae et parochiae admittendi,
aut fieret, et in ecclesia loci p
Quod supralaudato D. Frederico
Reddito vel Oblato, summi so
parochiam suam posset admi

cundus et tertius sibi primo, deinde Cartusiae comparaverat), necnon dimidiam partem praedii in Prosselsheim ab eodem D. archifundatore emptam antea ad D. Bertholden de Grumbach pertinentem, quae supranominata bona olim aulae feudatoria erant, novae Cartusiae ut feudum francum attribuit. Ne quid detrimenti propter istam feudi resignationem aula pateretur, D. fundator eidem praedium in Wiesenbrunn cum feudo ad 15 maldras annui census cessit. (cf. Schwarzenberg, stemma, 1410, n° IX.)

Anno 1416 post praematurum, ut creditur, obitum D. P. Bernardi, protoprioris, praesentabatur

Ven. P. D. Henricus Molmanns,
secundus Prior,

ex protoprofessis domus, juvenis quidem professione, sed virtute, ingenio, perfectione vir. Jam 1412 post duos professionis annos novitiatu alibi completo, procurator institutus est, quod officium etiam ut Prior per 5 suae administrationis annos ex innato laboris amore sine coadjutore obivit; quinquennis Prioratus emenso desiderio vitae claustralis absolutionem petens, exauctoratus quidem, sed procuratoris munus obire debuit usque ad annum 1443, quo die 12. Augusti naturae debitum solvit; quare in calendario mortuario commemoratur Prior et 30 annos Procurator hujus domus.

D. Henricus Molmanns a Capitulo generali facultatem obtinuit sepeliendi corpora fundatorum eorumque posterorum, patronorum, benefactorum in ecclesia, claustro, cimeterio; item ob majorem utilitatem Cartusiae et parochiae admittendi pro clerico donatum, qui aut sacerdos jam esset, aut fieret, et in ecclesia loci parochiale exerceret ministerium. (Litter. f^m. 8.) Quod supra laudato D. Frederico Wüsting, parocho in Ostheim, ordinis nostri Reddito vel Oblato summi solatii fuit, cum dehinc etiam sub obedientia parochiam suam posset administrare, usque dum post aliquot annos per-

sonam aliquam litteratam Cartusiae ut fratrem donatum feliciter adsciverat nomine Henricus Märklein, Ostheimensis ut putatur. Qui a Priore cum D. Wüsting ad s. ordines et parochiale ministerium dispositus et a clementissimo D. archifundatore Erckingero, qui se nondum jure patronatus abdicaverat, parochus p. t. praesentatus, a R^{mo} Ordinario Herbipolensi approbatus est et institutus. (Ex Mss. et Calendario mortuorum D^{s}.)

Quum D. Wüsting vota sua et studia adimpleta vidisset, omnium bonorum suorum Cartusiam haeredem universalem instituit, et florentem novum conventum ingressus suscepto Ordinis habitu s. professionis vota circa a. 1420 solenniter emisit. At post 6 in cura spirituali animae suae transactos, denuo administrationem rerum temporalium suscipere cogebatur, quum Procuratoris munere aliquot annos optime perfunctus fuisset et post fideliter praestitam obedientiam iterum misericordiam et absolutionem ab officio obtinuisset, in cella claustrali vitam meritorum plenam beato fine conclusit. Propter suam erga novam plantationem filialem pietatem summa cum laude meruit in calendario mortuorum inscribi; legitur enim die anniversario sui obitus 25. Junii in conventu claustrali: Fredericus Wüstinus, Redditus, Professus et quasi alter fundator domus hujus. Bona in Prosselsheim, ut supra diximus, a D. Wüsting empta et ex professione monasterio appropriata post multos annos, ob majorem utilitatem eidem communi revendita sunt a Cartusia, sibi feudo eis annexo et censu fonsali ~~so~~ reservatis.

Anno 1418, die 4^{a} Martii (die 13^{a} Decembris) in Domino beate obdormivit generosa nostra archifundatrix, Domina Anna de Bibra, uxor prima archifundatoris nostri D. Erckingeri; cujus corpus in Astheim conductum ad interim in nova Cartusiae ecclesia, chori solitis exequiis sepultum est.

Anno 1419 (die 22. Maji) R^{ms} D. Joannes Episcopus Herbipolensis

Cartusiae permisit, aquas de fon
Monasterium ducere (Litterariu
em Henricum virum ingenuos
sibi proposuisset operam valde
Conventum.
Anno eodem fer. 5^{a} ante diem
nus illustrissimus confirmavit
reinheimensis (Frankenwinhe
et sigillo Capituli cathedralis,
Eodem anno in festo S. Caeci
Episcopum Joannem et totum
tiosas miserunt, propter consensu
fundandi Cartusiam in medio
dictum est), in quibus tantum
compensantes dictum sereniss
lum in Confraternitatem hujus
omnium bonorum operum pa
mo Domino et singulis Capi
solet, concedunt. Quibus litte
repertis et R^{mo} Capitulo Cathed
Crunn, Capitularis exequias pr
Cartusia vero quum dictarum
egisset obtinuissetque, comperit
tibus tantum est, quod Patres
ad successores R^{mi} Capituli
one onerare voluerunt; (quod s
potuisset.) Ideo Cartusia inpo
pituli simpliciter accipiat, pe
unius cujusque nostrum et de
V. P. D.

professus Cartusiae Tückelhau
Cap. gen.

Anno 1421 (die 23. Janu

Cartusiae permisit, aquas de fontibus inter Kaltenhausen et Vogelsburg ad Monasterium ducere (Litterarium citat. f^um 110); ex quo manifestum, Prior-em Henricum virum ingenuosum et architectum insignem fuisse, cum sibi proposuisset operam valde laboriosam, deducere scl. fontem remotum in Conventum.

Anno eodem fer. 5^a ante diem S. Martini Princeps serenissimus et Dominus illustrissimus confirmavit jura et libertates praedii nostri Francken-reinheimensis (Frankenwinheimensis) litteris pergamenis sub suo sigillo et sigillo Capituli cathedralis, ut infra de anno 1327.

Eodem anno in festo S. Caeciliae Prior Henricus totusque Conventus ad Episcopum Joannem et totum Capitulum Cathedrale solemnes litteras gratiosas miserunt, propter consensum archifundatori nostro datum et licentiam fundandi Cartusiam in medio Dioeceseos et patriae (ut jam supra anno 1410 dictum est), in quibus tantum beneficium recognoscentes et spiritualiter recompensantes dictum serenissimum Principem totumque R^mum Capitulum in Confraternitatem hujus Conventus admittunt iisque in vita plenam omnium bonorum operum participationem, post mortem vero Reverendissimo Domino et singulis Capitularibus officium, ut pro comprofesso celebrari solet, concedunt. Quibus litteris a. 1734 in archivo Capituli Cathedralis repertis et R^mo Capitulo Cathedrali ad obitum Frederici Melchioris de Schoenbrunn, Capitularis exequias promissas reclamante et quidem prima vice, Cartusia vero cum dictarum conventualium litterarum exemplum exegisset obtinuissetque, comperit ex naturali sensu litterarum, qui de praesentibus tantum est, quod Patres nostri antecessores promissum hoc neque ad successores R^mi Capituli extendere neque posteros suos tanta obligatione onerare voluerunt; (quod sine consensu Capituli generalis fieri non potuisset.) Ideo Cartusia inposterum obitum insinuationem R^mi Capituli simpliciter accipiat, petitionem bene supponentium vero arbitrio uniuscujusque nostrum et devotioni privatae relinquat.

V. P. D. Fredericus de Schweinfurt,
tertius Prior;

professus Cartusiae Tückelhausen, antea Prior in Grünau, teste charta Cap. gen.

Anno 1421 (die 23. Januarii) emit V. P. Prior Fredericus praedium

in Bussilsheim, continens domum, mansum, agros, prata, cum censu trium maldrorum bonae siliginis singulis annis monasterio praestando. (Litterarium f^um 208.)

Priore Frederico ad Cartusiam Buxheim translato, a. 1426 huic Cartusiae

V. P. D. Petrus Faber

quartus Prior praeficitur; alias professus domus Norimbergae.

Quo tempore Eminentissimus Dominus Cardinalis Jordanis ab Ursicinis, legatus apostolicus, iter faciens per Franconiam apud clarissimum Dominum nostrum Erckingerum in castello Stephansberg prope Schwarzach hospitabatur, qua occasione generosus fundator indefessus in dotando novam suam Ostheimensem ~~fund~~ plantationem non solum bonis temporalibus sed etiam spiritualibus eamque coram populo christiano exaltando et illustrando, humilibus precibus obtinuit, ut Eminentissimus omnibus Christifidelibus, qui diebus festis Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Resurrectionis, Ascensionis, Corporis D. N. J. C., item Pentecostes, Conceptionis, Nativitatis, Purificationis, Annuntiationis, Visitationis, Assumptionis B. V. Mariae, item SS. Petri et Pauli aliorumque Apostolorum Omnium Sanctorum, Dedicationis Ecclesiae, confessi et s. Communione refecti ecclesiam hujus Cartusiae devote visitassent aut ad eam exornandam vel aedificandam contribuissent, toties quoties indulgentiam centum dierum clementissime concessit, justa Bullam (Litterar f^um 10)

Anno eodem Venerabilis sacerdos Henricus de Halle huic Cartusiae legavit vineam in marchia Ostheimensi sitam pro 3 Anniversariis cum Agenda per annos singulos celebrandis; cujus tamen usumfructum dictus D^s testator sibi per aliquot annos reservavit, donec in Cartusia habitu Donatorum accepto se suaque bona possessioni Ordinis tradiderat; successor D. Henrici Märcklein item Donati, parochiam Ostheim multis annis administrabat.

Anno eodem Domina Barbara, fundatoris uxor secunda, comitessa de Abensberg, affectione speciali permota Cartusiae donationem inter vivos totius suae Dotis fecit; instrumentum super hoc a P. Priore Petro et P. Frederico Wüsting, t. t. administratoribus confectum est. (Litter. f^um 215.)

Anno 1427 eadem Barbara dedit fer. 2^a ante diem S. Jacobi Cartusiae praedium in Ettleben, cum 8 maldris annui census.

V. P. D.

succedit a. 1431 Priori Petr[...]

Löblein (Lieblein), cives in De[...]

iam omnium bonorum suor[...]

dem Besoldus Blieber et Gert[...]

legaverunt tria jugera vinear[...]

Anniversario ante Dominic[...]

postea vendita sunt, Cartusia [...]

Anno 1430 Fredericus Lämb[...]

bacchanalis ex vinea in Nort[...]

Zöllner in Hallburg perpet[...]

venientem Cartusiae cum j[...]

perpetuo cessit.

Anno 1436 Sacrosancta B[...]

repraesentans Synodus totum [...]

asteria cum omnibus pontif[...]

onibus, bonis, decimis, reddit[...]

possessis in suam suscepit [...]

agere praesumentes tamquam [...]

Bullae exemplar ex Majori C[...]

etiam recenter incorporatam [...]

missum est.

Anno 1437 fer. 4^a post festu[...]

obiit Dominus Erkinger de [...]

almae domus de Schwarzenb[...]

postquam fundationem suan[...]

pater amantissimus ad mag[...]

solationem cum tenerrimo a[...]

fidelissime promovit profe[...]

tionem conductum in medio [...]

sub lampade cum solemnibus ex[...]

ab eo restauratae conditum [...]

Barbarae ex prima parva C[...]

ad interim requiescebant, tra[...]

positae sunt.

V. P. D. Erhardus, quintus Prior,

succedit a. 1431 Priori Petro, quo anno (die 3. Februarii) Henricus Löblein (Lieblein), cives in Dettelbach ejusque uxor Cunigundis Cartusiam omnium bonorum suorum haeredem instituerunt. – Anno eodem Besoldus Blieber et Gertrudis uxor ejus Cartusiae (die fer. 4. Augusti) legaverunt tria jugera vinearum in marchia Tettelbach pro perpetuo Anniversario ante Dominicam „Invocavit" celebrando; quae quidem postea vendita sunt, Cartusia sibi feudum et censum retinente. –
Anno 1430 Fridericus Lämbrin Cartusiae vendidit jus unius pulli bacchanalis ex vinea in Northeim. – Anno 1434 generosus Stephanus Zöllner in Hallburg perpetuum censum ex vineis annuatim provenientem Cartusiae cum jure pretiorum locationem pro Anniversario perpetuo cessit.

Anno 1436 Sacrosancta Basileae congregata universamque Ecclesiam repraesentans Synodus totum Ordinem Cartusiensem et singula Monasteria cum omnibus pontificiis, imperatoriis, regiis privilegiis, exemptionibus, bonis, decimis, redditibus, censibus, juribus pro tempore legitime possessis in suam suscepit tutelam, confirmavit, omnesque contra agere praesumentes tanquam malefactores anathemate perculit. Cujus Bullae exemplar ex Majori Cartusia ad singulas Ordinis domos, adhanc etiam recenter incorporatam plantationem a Capitulo Generali transmissum est.

Anno 1437 fer. 4° post festum Conceptionis Mariae (die 11. Decembris) obiit Dominus Erkinger de Seinsheim (Sawensheim), Dominus et Pater almae domus de Schwarzenberg, nostrae Cartusiae pius fundator, postquam fundationem suam ultra viginti octo annos tanquam pater amantissimus ad magnam spiritualium filiorum suorum consolationem cum tenerrimo affectu favit, fovit, protexit, saepius visitavit, fidelissime promovit profectum progressumque. Corpus ad suam fundationem conductum in medio choro Ecclesiae conventualis nuperrime ab eo restauratae sub lampade cum solemnibus exequiis conditum est; quo etiam exuviae fundatricis Barbarae ex prima parva Ecclesia conventuali, in qua ab anno 1418 ad interim requiescebant, translatae et ad dextram Domini uxoris depositae sunt.

Anno 1438, Die 29. Maji obiit Domina Gertrudis, nata de Cronenberg, uxor nobilissimi Domini Michaelis Senioris de Schwarzenberg, filii Erckingeri primogeniti; sepulta est in fundatorum novo sepulcro.

Anno eodem Patres Carmelitae in Vogelsburg honorem tristem sibi comparare satagebant, novae plantationis primi impugnatores et inquieti vicini vocari, quum serio protestarentur contra agros, silvas, vineas nostras suis contiguas. Ad dirimendam discordiam Illustrissimus D. Joannes, Episcopus Herbipolensis nobili viro Stephano Zollner in Halburg, consuli quidam oppidi Volkach pluribusque commissariis injunxit, ut publice audirent testes, proinde omnes viri vicini aetate et probitate insignes convocati, sol. ex Volkach 4, ex Ostheim 7, ex Prosselzheim 4, ex Northeim 2, singuli Cartusianos ejusque nobiles antecessores Dominos de Saunsheim veros esse proprietarios unanimiter cum raris circumstantiis pronuntiaverunt. At Patres in Vogelsburg huic sententiae minime acquiescentes ab incepto post 32 tantum annos desistebant. (Litter. l.um 426.)

Anno 1440 Cartusiae nostrae praefuit

V. P. D. Udalricus Hahn,

sextus Prior;

Professus Cartusiae Nurembergae; Canonicus et Primicerius apud St. Stephanum Bambergae ante suum in Ordinem ingressum; nomine et re fuit gallus vigilans incremento, saluti, pacique domus. Idcirco jam ab initio praevidens varias ex praesentatione clerici ad ministerium parochiae oriundas lites, sine more a nobilibus DD. de Schwarzenberg, Michaele et Hermanno, cognomine Bellicoso, fratribus et filiis Archifundatoris nostri, cum successu jus patronatus hujus parochialis praebendae impetravit et instrumentum super hoc confectum accepit, (die 7. Februarii) ut in Litterariis patet f° 57. Simulque ei Reversales parochiae Volkach de anno 1408 extraditae sunt. (Anno 1443) Prior ab Abbate Nicolao et Conventu de Münster-Schwarzach partem decimarum ex vineis in Essendorf (Escherndorf) et marchia Ostheimensi sitis, emit atque duas novas cellas super numerum consuetum a religiosis pro perpetuo inhabitandas construxit, ad quas duas novas fundationes praebendarum contribuebant quae sequuntur:

Anno 1443 Frater Marcus, Conversus hujus conventus ante emissionem suae professionis legavit 470 flor.; ex recognitione ei Capitulum

generale Tricenarium singulare c
dem Prior Udalricus veterem su
Bambergensis Collegiatae Confra
D. Martinum de Lichtenstein, in
cathedralis quidem Canonicum
Stephanum Praepositum, item Re
Collegiatae Capitularem, ut expen
tes coemptores interim praestarem
quod quidem effecit, decimas em
miter prudenterque agens sibi deb
ut Cartusiae tam emptas decim
donarent, sub conditione tamen
annuatim celebrandi . . . D. de
legavit ad plura ejusmodi bona c
tertio religioso augeretur.

Postmodum a. 1444 Cartusia a
in Hochheim pro 2450 flor. emit (
decimas vini et frumenti in H

Anno 1443 vidua Christina Sch
supatum, una dimidia leuca pr
omnibus suis juribus et libertatib
ventualem supra numerum consu
trona ex amicitia Patris Udalrici
Cartusia legatum propter nimiam
vendidit.

Conventus qui a fundatione 6 tan
hinc semper 10 numeravit cellas

Anno 1447 Cartusia a telonari
tur propter jus piscationis in M

Anno 1448 (die 15a Septembris)
zenberg et in choro Cartusiae s
bris, Domina Barbara, secunda
num suum et Dominam Ann
deponitur; quiescit ergo Archifu

generale Tricenarium singulare concessit. (Litter. f.um 11 et 12.) Anno eo=
dem Prior Udalricus veterem suam familiaritatem et unionem cum
Bambergensis Collegiatae Confratribus commode evocans, invitavit Rev.
D. Martinum de Lichtenstein, imperialium Ecclesiarum Bambergensium,
cathedralis quidem Canonicum Capitularem, Collegiatae vero ad S.tum
Stephanum Praepositum, item Rev. D. Conradum Wandorff, ejusdem
Collegiatae Capitularem, ut expensas supradictae emptionis Decimarum
seu coemptores interim praestarent, donec Cartusia capitalia recolligeret;
quod quidem effecit, Decimas emit, duas construxit cellas.... Tam co=
miter prudenterque agens sibi debitorum suorum animos ita conciliavit,
ut Cartusiae tam emptas Decimas quam praestita capitalia totaliter con=
donarent, sub conditione tamen Anniversarii perpetui pro unoquoque
annuatim celebrandi.... D. de Lichtenstein adhuc summam 957 flor.
legavit ad plura ejusmodi bona comparanda, ut conventus etiam cum
tertio religioso augeretur.

Postmodum a. 1444 Cartusia a Domina Abbatissa Margaretha O.S.B.
in Hochheim pro 2450 flor. emit (Sabbato post diem S.tae Margarethae)
Decimas vini et frumenti in Hocheim prope Kitzingen.

Anno 1443 vidua Christina Schmittin suum praedium, Buchhof nun=
cupatum, una dimidia leuca prope Bambergam situm Cartusiae cum
omnibus suis juribus et libertatibus sub conditione unum professum con=
ventualem supra numerum consuetum tenere, cessit; quod legatum ma=
trona ex amicitia Patris Udalrici Prioris commota fecisse videtur. At
Cartusia legatum propter nimiam distantiam non diu possedit, sed mox
vendidit.

Conventus qui a fundatione 6 tantum totidemque religiosos habuerat, de=
hinc semper 10 numeravit cellas sine 2 officialibus expositis.

Anno 1447 Cartusia a telonariis in Hallburg prima vice impugnaba=
tur propter jus piscationis in Moeno fluvio.

Anno 1448 (die 15.a Septembris) obiit Hermannus Bellicosus, D. de Schwar=
zenberg et in choro Cartusiae sepultus est; eodem anno, die 2.a Novem=
bris, Domina Barbara, secunda uxor D. Archifundatoris juxta Domi=
num suum et Dominam Annam de Bibra in sepulcrum Cartusiae
deponitur; quiescit ergo Archifundator noster in medio duarum suarum

uxorum.

Anno 1449 quum aliqui subditi propter decimas pretiaque locationum contra Cartusiam reclamarent, D. de Schwarzenberg ad judicandum electus est. Jam antea anno 1439 judicium Ostheimense praetendebat annuum census bonorum nuperrime acquisitorum, qui tamen a D. Hermanno de Schwarzenberg Communi Ostheimensi abjudicatus est declarando Cartusiam a censu in perpetuum liberam; ita Urbarium V. P. Procuratoris Joan. Kellner, l. 5, §2.

Tunc temporis, ~~quo~~ certum appellationis dicasterium ignorabatur, sed casibus juris emergentibus, quamvis Schwarzenberg protector noster esset, sententiam judicialem vel a quovislibet loco exquirere vel aliquos legis doctores pro utraque parte ad decidendum convocare licebat et compromisso facto sententia accepta est; ad quod officium saepius DD. de Schwarzenberg venerationis causa eligebantur. Quamobrem protectione translata valde imprudenter hisce subditis concessum fuit, ut propter leves quasque res in omnimodis casibus Herbipolim recurrerent et dicasteriis assuescerent non sine summo praejudicio jurium et privilegiorum loci caesareorum, in quibus ad ejusmodi juris decisionem nec Schwarzenberg ut protector tunc temporis, nec Herbipolis ut domina territorialis suprema, sed Schweinfurt, urbs omnino indifferens et particularis, quatenus causa sine appellatione valide expediri non posset, denominata est, ut videndum supra de anno 1410.

Anno 1450 Rev. D. Joannes Zöllner, Canonicus Bambergensis 5 flor. perpetui census sibi familiaeque suae a Cartusia solvendos, sub onere Anniversarii perpetui cum Agenda et Missa conventuali celebrandi in perpetuum remisit.

Anno 1457 (a. 1452, fer. 2a post Dominicam SS. Trinitatis, die 5. Junii) Rev. D. Conradus Stromer, parochus in Gerolzberg (Herolzberg), dioecesis Bambergensis Cartusiae legationem ad 600 flor. adscripsit cum onere perpetuum Donatum presbyterum tenendi, qui hebdomada quaque in hac ecclesia parochiali 3 Missas ad ipsius intentionem celebraret, vel eo deficiente Procuratorem vel Priorem p. t. substituendi, quod Cartusia compromisit.

Anno 1453 fundavit Balthasar, nobilis de Fechre, cum sua uxore Elisabetha, nata de Vestenberg, Cartusiam Ilmbach, et V. P. Udalricus ut deputatus Ordinis praesens fuit.

Anno 1456 in flore aetatis obierun
toris nostri, natus ex secundo matri
oris de Schwarzenberg; quorum corp
sacellum minus, ad gradum altar
V. P. D. Anto
sextin
electus est, Uldarico Priore ad p
Anno 1459 (+ die 10. Februarii
senioris in sepultura Majorum
16. Maji) in praelio Alberti Princ
D. Joannes I. de Schwarzenberg, E
nio, prius consulens Collegiatae de
Cartusia depositum est.
Anno 1463 Priori Antonio succ
V. P. D. Jo
alias professus ex Tuckelhausen.
Praedium in Prosselsheim jam
Fond sub annuis pensionibus ju
venditum, recuperavit Prior et
colendumque curavit; inde sequ
agriculturae deditum fuisse, quod
Anno 1465. Quum dissidium
Cartusia ab Ordinariatu Herbipolen
ipsi simulque cum fundatoribus
lo urgebant, ut documentis ab u
Anno 1466 post multas discordias
dorf) novis lapidibus ab invicem
Anno 1467. Quum lites cum C
sonalis congressus partium p
habuit, in quo inter caetera even
generalis Carmelitis supra omnem
Patri Priori Ostheimensi totique
siasticas importune minitaretur. At Prior
niter ad Archiepiscopolem se

Anno 1456 in flore aetatis obierunt nobiles D. Ulricus, filius Archifundatoris nostri, natus ex secundo matrimonio, et Georgius, filius Michaelis Senioris de Schwarzenberg; quorum corpora in Cartusiae sacello S. Nicolai, hodie sacellum minus, ad gradum altaris sepulta sunt.

V. P. D. Antonius de Monte-Zibra,

septimus Prior,

electus est, Udalrico Priore ad prioratum domus suae professionis vocato.

Anno 1459 (+ die 10. Februarii) Domina Margaretha, filia Michaelis senioris in sepultura Majorum condita est. – Anno 1460, die 16. Julii (Junii orig.) (die 16. Maji) in praelio Alberti Principis Electoris Brandeburgensis gloriose obiit D. Joannes I. de Schwarzenberg, Erckingeri filius natus ex secundo matrimonio, prius consulens Collegiatae de Haug, prope Herbipolim; cujus corpus in Cartusia depositum est.

Anno 1463 Priori Antonio successit

V. P. D. Joannes Krugbeck, octavus Prior,

alias professus ex Tuckelhausen.

Praedium in Prosselsheim jam antea a P. Udalrico antecessore Joanni Fond sub anneis pensionibus juribusque et caeteris reservatis reservandis venditum, recuperavit Prior et a Conventu ipsomet administrandum colendumque curavit; inde sequitur, Priorem bonum oeconomum, virum agriculturae deditum fuisse, quod ex sequentibus adhuc clarius apparebit.

Anno 1465. Quum dissidium, PP. Carmelitarum de Vogelsburg cum Cartusia ab Ordinariatu Herbipolensi quidem dijudicatum, adhuc perduraret, ipsi simulque cum fundatoribus Comitibus Friderico et Guilelmo de Castello urgebant, ut documentis ab utraque parte productis, arbitraretur.

Anno 1466 post multas discordias marchiae Ostheim et Eschendorf (Eychsersdorf) novis lapidibus ab invicem terminabantur.

Anno 1467. Quum lites cum Carmelitis adhuc crescerent, tandem personalis congressus partium penes Ordinariatum Herbipolensem locum habuit, in quo inter caetera evenit, ut D. Georgius Hornloch p. t. Vicarius generalis Carmelitis supra omnem aequitatem devotus, iis instigantibus Patri Priori Ostheimensi totique Conventui, nisi acquiescerent, censuras ecclesiasticas importune minitaretur. At Prior Joannes hisce nullatenus commotus, solenniter ad Archiepiscopalem sedem Moguntiae appellavit; sed re ibidem

praeoccupata, appellatio non solum non fuit accepta, sed Cartusia ad expensas condemnata. Quamobrem noster in defendendis juribus suis strenuus P. Prior ad sedem Apostolicam Pauli II. Papae appellavit; appellatio a R^mo D. Laurentio, legato Apostolico a latere per Germaniam fuit accepta et causa per Breve Rev. D. Abbati ad St. Stephanum Herbipoli ad audiendum testes eorumque sententias excipiendum expresse commissa.

Anno eodem Domina Elisabetha, uxor Hermanni Bellicosi de Schwarzenberg in claustro Cartusiae ad altare St. Magdalenae immediate ad Ecclesiae parietem apud portam chori sepulta est. Supra sepulchrum est sculpta una matrona cum altis fasciis in capite et longo usque ad pedes ~~tegumento~~ pallio, in manibus junctis rosarium tenens, cum epitaphio sequente: Anno D^mni MCCCCLX VII (1467) die Dominica post S. Matthaeum obiit nobilis Domina Elisabeth de Schwarzenberg, nata de Colonrat (Kolowrat), Bohemiae. R.I.P. Amen.

Anno 1468 obiit Domina Margaretha, filia Archifundatoris nostri, uxor Conradi a Rosenberg, itemque in Cartusia sepulta est.

V. P. D. Henricus II. hujus domus novus Prior

Anno eodem Henricus II. impug(~~Prior~~)nata privilegia et immunitates praedii nostri Prosellsheimensis per testes oculatos et juratos probavit ac defendit.

Anno eodem quum commune Prosselsheim persisteret contra omne jus in petendo sub praetextu, quod praedii possessores omni tempore censum persolvissent, Cartusia contrarium praetendente, tandem definitum fuit, praedium abhinc ab omni censu fore liberum, si Cartusiani id insuum et involuntarium jurato confirmarent. Ad hunc finem jubente ~~Roberto~~ Episcopo Rudolpho nobiles ex ordine clericali et saeculari expensis Cartusia huc missi sunt, ut Priorem et Seniores in Conventu, quum coram tribunali ut monachi personaliter comparere non possent, sub juramento solemni audirent, quod et factum est. Hic observandum est, quod quum Ordo noster monachos praecipue ad vitam abstractam et sanctam ignorantiam quoad saeculares vel extraneas res, vanas famas et fabulas adstrictos esse velit, huic omnino non contrariam, imo consentaneam esse videtur laudabilis aliqua experientia et scientia omnium illarum rerum et casuum, qui jura et negotia domus professionis concernunt, maxime apud Seniores. Quinimo, quomodo jurare, sicque jura conventus sustinere

possent sine sufficiente notitia? aut
juxta mentem statutorum instituen
Anno 1469 die 19. Martii obiit
toris filius natu maximus, promo
Anni ejusdem Sabbato in Alb
in Vogelsburg a legato Apostoli
DD. Commissariis et etiam Re
seu Ordinario recommendata, con
lapides finiles a juratis tam reperti
instrumento Principis specificati s
cultura vinearum ad Vogelsburger
die S. Martini censum unius flo
neas istas possiderent; attamen s
manus, Cartusia iis secundum l
uteretur etc.
Anno 1470 ab Episcopo Rudolph
quarum una Langheim, altera
promulgatum est hujus tenoris, 1
arum vinearum denuo cederent ea
restituerent; 2° si tamen Vogelsbu
ipso facto se ad expensas anterio
demnandum condemnatos scire
Anno 1474 pars claustri ad inter
structa et cum variis scutis Ce
exornata est.
Anno 1476 obiit Cunigundis,
nata comitissa de Nellenburg et
Anno 1477 jus piscationis Car
Anno 1473 Dominus Hartung
reciproco summam argenti ad Ker

Anno 1482 Pra
Petrus Eissen
Prior electus est.
Vir valde pius, doctus et in la

possent sine sufficiente notitia? aut quomodo ea deficiente cum illis tractatio consilii juxta mentem statutorum instituenda?

Anno 1469 die 19. Martii obiit Michael Senior de Schwarzenberg, Archifundatoris filius natu maximus, promotor Cartusiae, in qua sepultus est.

Anni ejusdem Sabbato in Albis, causa inter et Cartusianos et Carmelitas in Vogelsburg a legato Apostolico accepta ad dirimendum et denuo supradictis DD. Commissariis et etiam Reverendissimo Principi, Rudolpho Herbipolensi seu Ordinario recommendata, contractus inter duas partes factus est, secundum quem lapides finiles a juratis tam reperti ac indicati quam posterius positi, qui omnes in instrumento Principis specificati sunt, permanerent et suum haberent valorem; item cultura vinearum ad Vogelsburgenses pertineret sub conditione Cartusiae annuum die S. Martini censum unius florini persolvendi, donec Vogelsburgenses ipsi vineas istas possiderent; attamen si emptione vel feudagio in alias transirent manus, Cartusia iis secundum loci usum seu bonis censualibus et infeodatis uteretur etc.

Anno 1470 ab Episcopo Rudolpho secundum arbitrium concernens duas vineas, quarum una Langheim, altera Bernhard appellatur et decimas iis connexas promulgatum est hujus tenoris, 1° Vogelsburgenses Cartusiae decimas supradictarum vinearum denuo cederent eamque in pristinam legitimam possessionem restituerent; 2° si tamen Vogelsburgenses ulteriorem juris petitionem inciperent, ipso facto se ad expensas anteriores et decimas Cartusiae abhinc subductas indemnandum condemnatos scirent.

Anno 1474 pars claustri ad interim ex ligno et asseribus erecti e lapidibus constructa et cum variis scutis benefactorum in media cruce volturae sculptis exornata est.

Anno 1476 obiit Cunigundis, uxor Joannis I. Domini de Schwarzenberg, nata comitissa de Nellenburg et in choro Cartusiae sepulta est.

Anno 1477 jus piscationis Cartusiae a Hallburg impugnatur.

Anno 1473 Dominus Hartung de Ebersberg legavit Cartusiae sine ullo onere reciproco summam argenti ad tunc temporis pergrandem ad 650 fl.

Anno 1482 Praesulatu vacante, V. P. D.

Petrus Eissenhut, professus hujus domus decimus Prior electus est.

Vir valde pius, doctus et in laborando pro prosperitate domus suae in-

defessus
Anno 1483 nobilis Domina Catharina Ditzin Cartusiam omnium suarum rerum bonorumque heredem universalem sub conditione et onere Anniversarii perpetui instituit. (fer. 2ª post S. Dionysium, die 13. Octobris.)
N. B. In claustro prope ad ingressum chori immediate ad altare S^{tae} Magdalenae sub tabulato est simul cum sepulcro de anno 1467 supracitato alterum, in quo etiam una matrona cum longo ~~tegumento~~ pallio et alto velo naturali mensura insculpta jacet cum epitaphio: Anno Domini MCCCCLXXXII fer. 4ª ante diem S. Matthiae obiit Domina Ursula de Schwarzenberg.
Anno 1487 quum lites inter et Reinhardum, Raymundum, Danielem, Dominos de Thungen et Dominos Michaelem, Sigismundum de Schwarzenberg orirentur, indeque bellum particulare exurgeret, Seniores Ostheimenses filios suos juvenesque ex singulari erga Principes-Dominos suos affectione concitaverunt, ut Dominis de Schwarzenberg contra Thungenses auxilia praestarent. Cujus rei certiores facti hostes inimicitias contra Commune et Cartusiam tales exercuerunt, ut cum copiis suis in burgum et conventum irrumperent, omne pecus, equos, victualia et quidquid mobilium auferre poterant, diriperent secumque abducerent. Hisce luctuosis temporibus quum omnia susdeque verterentur solus Prior Petrus sui compos hostes exasperatos humili humanoque modo et eloquentia ita sibi conciliavit, ut sub mulcta 300 fl. quidem et pacto condicto, quod neque Cartusia neque subditi bello durante Dominis de Schwarzenberg praestarent, sed neutrales existerent semper, Conventui et burgo omnia pecora, mobilia ceteraque ablata restituerent, una cum salva guardia, et quidem ex motivo singularium virtutum et piae conversationis Cartusianorum ab ipsis hostibus recognitae, ducti. (fer. 2ª die 18. Junii.)
Anno eodem Martinus Abbas de Münster-Schwarzach decimas censusque de Essendorf et marchia Ostheimensi anno 1443 Cartusiae adscriptos simulque pretium legitime partitum emptionis ad 1850 Rh. thal. iterum reluere conatus, clandestine ad monasterium Langheimense pro 2500 Rh. thal. transtulit, ut Cartusiam e possessione temporaria ejiceret. Plura vide anno 1498.
Anno 1488 Fridericus III. Imperator modernus, rogantibus DD. Michaele et Sigismundo, comitibus de Schwarzenberg, Cartusiam Ost-

heimens. P. Petri Prioris feudum
tiae custos et defensor ejusde
item domui Schwarzenbergen
de casu ad casum pro Carte
inde DD. Michael et Sigism
B. M. V. anni sequentis het ter
Comitibus Marchiae Brand
ma vice ~~votum et~~ fidelitatis juramen
Monasterium Schwarzach
quae eidem contra omne j
Abbas Martinus de Schwar
jam pridem emptarum post
conatus, nunc sine ullo
cimasque e prima fundation
sitorum bonorum laudabi
non sine discordia inter ut
dirimendam utraeque part
St. Stephanum Herbipoli e
garten ibidem ut ad judic
judiciali sese ad interim
monasterio Schwarzachensi
documenta a Priore Petro ne
erentur; apud Cartusiam
fundationis vel aliter legitim
1 metreta vi et pullastra Ca
Schwallgraben sitis et mona
petuum reservandis, proven
Anno 1490 V. P. Petrus Prior
oni de Steinrück pium insp
legatis ad pias causas deverse
et Frater Conversus laudabil
Anno 1493 Prior Petrus co
Schwarzachensis, qui Carta
documenta ad hoc depro

heimensis P. Petri Prioris feudum imperii declaravit et ut supremae advocatiae custos et defensor ejusdem privilegia ac immunitatem confirmavit, item domui Schwarzenbergensi ejusque posteritati, ut dictum feudum de casu ad casum pro Cartusia ab Imperio reciperent, mandavit. Proinde DD. Michael et Sigismundus ex jussu Caesareo die Purificationis B. M. V. anni sequentis vel terminis DD. Friderico et Sigismundo, fratribus Comitibus Marchiae Brandeburgensis loco Caesareae Majestatis prima vice ~~votum et~~ fidelitatis juramentum praestiterunt.

Monasterium Schwarzachense contestatur Cartusiae legitima bona, quae eidem contra omne jus abjudicantur. Anno 1489 quidem Abbas Martinus de Schwarzach Cartusiam e legitima decimarum jam pridem emptarum possessione expellere 2 annis antea prudenter conatus, nunc sine ullo conscientiae scrupulo molitur, census decimasque e prima fundatione aliquorum in marchia Essersdorf sitorum bonorum laudabiliter provenientes in dubium et litem vocare, non sine discordia inter utrumque conventum. Ad litem arbitrio dirimendam utraeque partes ad R^um D. Georgium Abbatem apud St. Stephanum Herbipoli et ad Joannem Priorem Cartusiae Engelgarten, ibidem ut ad judices causae recurrerunt eorumque sententiae judiciali sese ad interim submiserunt, quae ita se habet: quod monasterio Schwarzachensi lite pendente dubiae decimae (quarum documenta a Priore Petro nec proferri nec indicari potuerunt) attribuerentur; apud Cartusiam vero census in Essersdorf et marchia ei vi fundationis vel aliter legitime convenientes permanerent, simulque cum 1 metreta vi et pullastra bacchanali e duobus agris vinearum ad Schwallgraben sitis et monasterio Schwarzachensi ad reluitionem in perpetuum reservandis, provenientibus.

Anno 1490 V. P. Petrus Prior Equiti nobili, ob varias guerras percelebri, Othoni de Steinrück pium inspiravit propositum, huic saeculo valedicere; qui legatis ad pias causas deversis locis devote ac generose factis in hac Cartusia ut Frater Conversus laudabiliter vixit beateque transivit.

Anno 1493 Prior Petrus contra D. Martinum, Abbatem Monasterii Schwarzachensis, qui Cartusiam hereditario suo jure injuste privaverat, documenta ad hoc deprompsit et coram judicibus supradictis pro-

duxit; quamobrem decimae Cartusiae extortae ab Abbatia Schwarzachensi redditae sunt retracta sententia, ita ut dictum Monasterium nihil in posterum de bonis in documentis enumeratis praetenderet.

Anno 1494. Fridericus Hausmann de Thüngen contra Cartusiam aliqua sibi ab uxore nata in Ostheim ex matrimonio obvenientia bona excepit, et ipse hic praesens ad excessum pervenit; ad rem finiendam hinc inde jurisperiti ex advocatia, capitulo cathedrali et ordine equestri adsciti causam pro Cartusia deciderunt.

Anno eodem litterae pergamenae cum pendulis sigillis in lucem prodierunt, in quibus Archifundator noster D. Erckinger ex speciali providentia ad praecavendas difficultates, quas forsitan post ejus discessum sui ipsius heredes, quorum alii tempore fundationis minores, alii nondum nati erant, Cartusiae concitaturi essent, cum consensu suae secundae uxoris Barbarae comitissae de Abensberg, duorum filiorum Michaelis et Hermanni, DD. de Schwarzenberg, instrumentum fundationis renovavit, confirmavit, articulos reformavit, explicavit et Cartusiam denuo ratam firmamque declaravit; (anno 1434 fer. 3ª infra Oct. Paschae, die 30. Martii) cujus novi fundationis instrumenti authenticum transsumptum ~~ac tam a Cartusia primum a notariis expetitum~~ vel „Vidimus" Cartusiae communicatum est; et decribit tam transsumptionis actum a Cartusia primum a notariis expetitum, quam ipsum recens fundationis instrumentum vel saepe dictum librum „Wohlbeglaubte Ausführung Schwarzenb. Stammregister, n. VIII; i.e. „verissima explicatio regesti prosapiae Schwarzenbergensis n. VIII."

Anno eodem. Periculum ob praeviam conventionem inter vicinos decimarum Dominos de Donnersdorf (Donsdorf) et Dampfach factam, permutandi sol. bona decimalia, ita ut in posterum ad D. Mauritium de Schaumberg et D. Philippum baronem de Schweisshaupten (Schweinshaupten) bona Cartusiae et D. Erhardi de Schaumberg in marchia Damphachensi, ad Cartusiam vero et D. Erhardum de Schaumberg bona dictorum Dominorum in Donnersdorfensi marchia sitae pertinerent.

Anno 1498. Prior Petrus de clandestina conventione anno 1487 inter et Martinum Abbatem de Schwarzach et Conventum de Langheim ~~facta~~ initam ita in praejudicium Cartusiae et contra tenorem pacti emptionis saepe

nominatarum decimarum anno
factus, sese Cartusiamque sua
gotium apud judicem ageretur
ad St. Aegidium, Norimberga
Cartusiae ibidem, judices tren
tractus Monasterii Schwarzac
primus vero cum Cartusia exti
quae se maxime gravatam se
praecise creatae, ut inde perpetuam
nerariorum in Conventu juxta
berent, cum consensu Episcope
erii Schwarzachensis assignaren
persolverentur; attamen si post
hypotheca denuo recuperare velle
dam Conventus Langheimensi
Monasterio Schwarzachensi so
hic prudens lector stratagema
Langheimensibus conflatum et
posterum!

Eodem anno 1498 hocce claust
postea vero anno 1469 e lapidib
est cum voltura.

Anno 1499 V. P. Petrus Eisenh
generali ob magna sua merita
ad Prioratum Herbipolensis Ca
conventum melius sustentaret
declaratus est; cui successit
Ven. P. D.
cujus

Anno eodem, mense Septemb.
Michael Junior, Dominus
valde pius et benefactor, et
et Cartusiae protector; cujus
in choro Cartusiae depos

nominatarum decimarum anno 1443 ultro citroque contracti inopinato certior factus, sese Cartusiamque suam ita circumventos videns, insistebat ut negotium apud judicem ageretur; itaque ab utraque parte R^{mus} D. Joannes ad St. Aegidium, Norimbergae Abbas, et V. D. Georgius Brickheimer, Prior Cartusiae ibidem, judices renuntiati, ita declararunt: quod ultimus contractus Monasterii Schwarzachensis cum Langheimensi validus quidem, primus vero cum Cartusia extinctus et nullus esset, ita tamen ut Cartusiae, quae se maxime gravatam sentiebat, quod pecuniae ad tales decimas emendas praecise creatae, ut inde perpetuam acquireret sustentationem aliquorum supernumerariorum in Conventu juxta mentem benefactorum de anno 1443, occumberent, cum consensu Episcopi et Capituli Herbipolensis alia bona Monasterii Schwarzachensis assignarentur pro hypotheca et census annui ordinarie persolverentur; attamen si post 4 annos Cartusia saepe citatas decimas pro hypotheca denuo recuperare vellet, jam antea annumeratis 1850 fl. ad complendam Conventus Langheimensis summam ad 2500 fl. religiuos florinos adjectos Monasterio Schwarzachensi solveret. . . et sic Cartusia laesa evasit. Advertas hic prudens lector stratagema Schwarzachense anno 1487 ut supra ibid. cum Langheimensibus conflatum et nunc consummatum, judiciumque praeposterum!

Eodem anno 1498 hocce claustrum primo e ligno asseribusque exstructum, postea vero anno 1469 e lapidibus construi incoeptum ad finem perductum est cum voltura.

Anno 1499 V. P. Petrus Eisenhut, hujus Cartusiae dignus Prior, a Capitulo generali ob magna sua merita et qualitates non sine summo cordis dolore ad Prioratum Herbipolensis Cartusiae ad ejus instantiam, ut et domum et conventum melius sustentaret evocatus et simul Convisitator Provinciae declaratus est; cui successit Prior Buxheimensis

Ven. P. D. Benedictus Eigel, undecimus Prior,
hujus domus Professus.

Anno eodem, mense Septembri (die primo) in Domino mortuus est Michael Junior, Dominus de Schwarzenberg, ~~piissimus~~ Dominus valde pius et benefactor, et juxta verba necrologii nostri alter fundator et Cartusiae protector; cujus corpus in sepulchro progenitorum suorum in choro Cartusiae depositum est.

Anno eodem oppidum Volkačense inchoatam V. Prioris Benedicti administrationem molestavit gravaminibus jam tempore antecessoris Petri contra Cartusiam suscitatis sed retusis, quae etiam nunc prudentia et justitiae studio praelati nostri sopita sunt.

Anno 1500 pactum inter et Volkacense oppidum et Cartusiam effec[tum], quod R^ms^ Laurentius Episcopus Herbipolensis ratum habuit publicoque instrumento sanxivit; cujus ~~tenor~~

Articulus I: Volkačenses nequaquam pontone utantur ad transfretandum vel piscandum;

" II: Piscatores Volkacenses necnon Ostheimenses singulis annis a Cartusia ex jure antiquo piscariam sustineant et pontonibus suis ad piscandum pro proprio tantum commodo utantur.

" III: Si cives Volkacenses bona in marchia Ostheimensi possident, omni anno de agris singulis hisce pontonariis Moeni fluvii 13 ₰ pro trajecto exsolvant.

" IV: Jus piscationis in torrente apud Volkacenses illaesum permaneat, nec inquietentur in annua ejus evacuatione.

" V: Moeni pontonarii non diversas trajiciendi vias habeant sed una tantum sint contenti; in casu vero Moeni mutationis quoad magnitudinem etc. necessitati provideant.

" VI: (articulus inextricabilis propter malam scripturam, cf. originale.)

" VII: Volkacenses manibus piscentur sed sine ~~molen~~ molendini incommodo.

" VIII: Aquis crescentibus liceat Volkacensibus agros suos sepi[re] in eisque piscari, sed non sub glacie, nisi glacies in terris su[is] aqua non affluente nec effluente haeseret.

" IX: Cartusia in Moeno fluvio versus trajectum extructum aggerem demoliatur fluviumque liberum reddat; ad quod opus explendum etiam Volkacenses pro dimidia parte grat[is] concurrant.

Anno eodem Cartusia omnes litteras et documenta concernentia decimas, census, pensiones etc. monasterii Schwarzacensis intra fines Essendorfenses et Ostheimenses sibi venditas, dictae Abbatiae juxta sententiam arbitrii anno 1498 latam, iterum restituit.

Anno 1501 post longas disceptati[ones]
Kockheim ab una parte et D. G[…]
propter dubias decimas aliquorum […]
sitorum agrorum pratorumque, […]
loco habebatur, in quo ab utraque […]
bantur et jurato audiebantur, o[…]
eorum sententiam suum cuique […]

Anno 1502 Prior Benedictus […]
Zinken vendidit sub novis feu[…]

Anno eodem a Joanne Winter, ve[…]
partem census e piscationibus e[…]
supremam pistariam a comitib[us]
ad Cartusiam jure haereditario […]
nibus extitere. Omnis ejusmod[i …]
tione argenti dominis debita, u[…]
censi quam de Ostheimensi ri[…]
jure piscium ac glaciei gauder[…]
omnino liberae neminique cens[…]
um jus in Communi, secundu[m …]
liquorum tres mensurae praeattrib[…]
um reciperet. Quas 3 piscarias, q[…]
occasiones non paucas insolescen[…]
sia paulatim emit, ut infra lo[…]
postea subditis revendidit, sibi [eas] […]
fecit, sibi vero censu agrorum, pr[…]

Eodem anno 1502 D. D. de Schwa[…]
Senior, ejusque filius Joannes III […]
antes tot tantasque impugnati[ones …]
bus libertatibusque suis jam in[…]
videntes haud dubie multo ma[…]
tionem R^ms^ Laurentium de Bi[…]
Ostheimensi in suam reciperet s[…]
sua bona ac jura contra omne[s …]
permanerent. Quibus precibu[s …]

Anno 1501 post longas disceptationes inter et Cartusiam parochiamque Kockheim ab una parte et D. Guilelmum, nobilem de Bibra ab altera propter dubias decimas aliquorum in marchia Oberfürheim et Dürfelder sitorum agrorum pratorumque, congressus partium in ipso quaestionis loco habebatur, in quo ab utraque parte 4 e vicinis locis seniores praesentabantur et jurato audiebantur, omnes agri speciatim notabantur, et juxta eorum sententiam suum cuique parti compromittenti attribuebatur.

Anno 1502 Prior Benedictus liberum praedium Prosselzheimense Joami Zinken vendidit sub novis feudi reversalibus.

Anno eodem a Joanne Winter, vulgo Scholl dicto, cive hujus loci dimidiam partem census e piscationibus emit. Tunc temporis (praeter communem supremam pistariam a comitibus de Castel ad f. m. fundatores et ab iis ad Cartusiam jure haereditario transmissam, tres totales census e piscationibus extitere. Omnis ejusmodi census possessor potuit sine ulla praestatione argenti dominis debita, ubique libere piscari, glaciem tam de Volkacensi quam de Ostheimensi ripis transponere et sub ea piscari, totoque jure piscium ac glaciei gaudere; simulque his censibus tres domus omnino liberae (neminique censales adjunctae erant, item perfectum lignorum jus in Communi, secundum quod unicuique in annua praestatione lignorum tres mensurae praeattribuendae essent, priusquam Commune suum reciperet. Quas 3 piscarias, quum subditis propter annexa jura etc. occasiones non paucas insolescendi contra dominos suos praeberent, Cartusia paulatim emit, ut infra longius. Supradictas tres domos Cartusia postea subditis revendidit, sibi eas usque ad hunc diem censales et tributales fecit, sibi vero censu agrorum, pratorum lignorumque reservato.

Eodem anno 1502 D. D. de Schwarzenberg Erckingerus III, Sigismundus Senior, ejusque filius Joannes III una cum Priore Benedicto considerantes tot tantasque impugnationes, quibus Cartusia in sustinendis juribus libertatibusque suis jam in hoc 1° suo saeculo obnoxia fuit, et praevidentes haud dubie multo majores pejoresque post maturam deliberationem R^mus^ Laurentium de Bibra adierunt, ut Cartusiam in marchia Ostheimensi in suam reciperet supremam tutelam praesidiumque, sicque sua bona ac jura contra omnes molestias insidiasque tuta et libera permanerent. Quibus precibus R^mus^ auditum et "fiat" praestitit et

cum consensu Capituli Cathedralis pactum inter et R^{mus} Principem et
Cartusiam Ostheimensem ultro citroque obligans initum (et ita deincep
usque ad nostra tempora a civitate Herbipolensi in publicis decretis scripte
que nuncupatum) in instrumento publico redegit, secundum quod moder
nus quisque Princeps se obligat: Cartusiam ejusque subditos protegere,
nullaque ei eisque onera, praeter quae Cartusia ipsa comprobasset, impon
Cartusia vero:
1° quoties obitus episcopalis acciderit, exequias debitas habere; 2° omni
anno inter Missae solemnia in altari R^{mi} Capituli Cathedralis flo
renum cum Corporali die S. Kiliani per Priorem in persona offerre; 3° aes
timationem hujus Communis protectioni suae relinquere; 4° e 50 civibus
unum virum praestare; si copiae extra terras emittendae, at vero si in
casu necessitatis in terris ipsis augendae essent, regioni sese conformare
E contra electus quisque Episcopus et Princeps Herbipolensis sese obstric
um sciat, praedictum pactum intra tres primos suae inchoatae admi
nistrationis menses renovare; et Cartusia grata quotannis pro R^{mo} Lau
rentio die sui obitus solemne Anniversarium cum Vigilia vel Agenda d
functorum ritu Cartusiano celebrabit, et Conventui ad prandium unam
extrapitantiam et extraordinarium vini poculum praebebit cum recreat
one vel spaciamento praeter solitum.
Anno 1503 hic in cella claustrali beate in Domino obdormivit (die
26. Septembris) V. P. D. Erckinger Seinsheim, professus et domus peculia
ornamentum, nostri Archifundatoris filius germanus e secundis nup
is, antea Canonicus et Capitularis Eichstadtensis, qui in aetate provect
suae praebendae ceterisque seculi rebus valedicens, sese ultimosque suos die
in paterna fundatione sub austera Cartusiana disciplina Deo sponte o
tulit, sicque patris sui non tam secundum carnem quam spiritum
verus filius duplici quidem titulo vocari voluit.
Anno 1503 id est anno eodem (+ die 24 Novembris) in choro nostro
condita est Margaretha nata de Hutten, uxor Michaelis Junior
de Schwarzenberg.
Anno 1504 (die 22 Februarii) Prior Benedictus decimas Hoheimens
anno 1444 via emptionis Cartusiae comparatas cum consilio et co
sensu sui Conventus, V.V. P.P. Visitatorum provinciae, necnon D. Jo

annis de Schwarzenberg pro
Abbati monasterii Michelfe
2880 fl. vendidit.
Anno 1506 Leonardus de W
heim cum omnibus suis j
donavit; quando vero, quon
legatum magnaque bona ad
tulerit vel quo jure a dicto
nunc incognitum est neque
Vide tamen quae noviter i
Anno 1508 V. P. Benedicto
Nürembergensis pro bono domu
onem a majori Cartusia extra
noster ad electionem convenat
V. P. D. F
Domus duodecimum Priore
Qui jam antea plus quam
laude perfunctus est, speciali
que non solum in marchia
ut in suo adhuc superstite Urb
videri potest ad aedificatione
Primo sui regiminis anno e
Hic explicit primum C
vocari potest propter fundatio
mentum.

Anno 1510, Prior Burckha
quadrantem juris piscation
Anno 1511 antiquus noster Pr
jam per 24 annos pondus de
thae officio labores vires sua
a 3 annis impositum suis
tum repedavit, ut ibi ultim
praestolaretur; proinde Cap

annis de Schwarzenberg pro meliore domus utilitate R^mo Friderico Abbati monasterii Michelfeldensis in superiori Palatinatu siti pro 2880 fl. vendidit.

Anno 1506 Leonardus de Weinkheim Cartusiae 3 praedia in Northeim cum omnibus suis juribus et advocatura titulo legationis donavit; quando vero, quomodo et per quem Cartusia hoc grande legatum magnaque bona ad monasterium Schwarzachense transtulerit vel quo jure a dicto monasterio possessa fuerint, neque nunc incognitum est neque per ullam litteram investigari potest. Vide tamen quae noviter inveni infra de anno 1602.

Anno 1508 V. P. Benedicto Priore ad insigniorem Prioratum Cartusiae Nürembergensis pro bono domus meliore e domo suae professionis per electionem a majori Cartusia extraordinarie approbatam vocato, Conventus noster ad electionem congregatus proclamavit

V. P. D. Burkardum Schneebarth, professum hujus Domus duodecimum Priorem.

Qui jam antea plus quam 20 annis officio Procuratoris cum summa laude perfunctus est, specialiter feuda exactissime administrando eaque non solum in marchia Ostheim sed etiam ultra largissime augendo, ut in suo adhuc superstite Urbario manuscripto et feudorum Manuali videri potest ad aedificationem cujusvis successoris.

Primo sui regiminis anno emit tertium feudum in Ettleben.

Hic explicit primum Cartusiae saeculum, quod merito aureum vocari potest propter fundationis a ~~fundo~~ benefactoribus promotum augmentum.

II. Saeculum.

Anno 1510 Prior Burckhardus emit a Joanne Saitzen primum quadrantem juris piscationis Kabricensis.

Anno 1511 antiquus noster Procurator et novus Prior Burckhardus, quem jam per 24 annos pondus diei et aestus portasset et innumeri in Marthae officio labores vires suas exhausissent, sese ad onus humeris suis a 3 annis impositum sustinendum impotentem sentiens in Conventum repedavit, ut ibi ultimis vitae suae diebus in silentio salutare Dei praestolaretur; proinde Capitulum conventuale jus suum exercuit

revocando electione canonica comprofessum suum haud dudum ad Prioratum Nurembergensem translatum iterum ad orbatam ~~locum~~ domum, et sic

V. P. D. Benedictus Eigel, qui supra, pro secunda vice et quidem tertius decimus Prior institutus est.

Initium secundae suae administrationis non secus ac primae anno 1499 molestabatur controversia nondum dirempta inter et dyscolos vicinos Volkacense et Cartusiam; ad quam terminandam tamquam filius pacis justitiaeque defensor alterum pactum confecit, confirmatione R^mi^ Laurentii Episcopi Herbipolensis anno 1512 sancitum; cujus

Art. I. Juxta sententiam aquae peritorum et commissariorum ad examinandum deputatorum tam oppidum Volkach quam Cartusia obices et aggeres ad utramque ripam jam pridem exstructos removeant.

Art. II. Cartusiae tres aquae superiores in Moeno fluvio in proprium assignantur sub conditione tamen, quod inferiorem abhinc senatui Volkacensi concedat cum censu ~~annis~~ annuo 1/2 fl. praestando Cartusiae.

Art. III. Cartusia si vult potest adhuc alias aquas in terris suis instituere sed sine damnis et cum vicina insinuatione oppidoque Volkach favente.

Art. IV. Attribuitur etiam oppido Volkach aqua superior pro terris ejus sine praejudicio Cartusiae ejusque piscariae et aliorum jurium aquarum.

Art. V. Volkacenses caveant ne in Moeno fluvio sub glacie piscentur, attamen quae et Ostheimensibus liceant et Volkacensibus.

Art. VI. Nulla pars in posterum in alterius praejudicium in terris suis aedificet; nihilominus si aquae periculum imminet, utraque pars terram suam praemunire in quantum se extendit falx, potest.

Art. VII. Pacti de anno 1500 articulus primus renovatur.

Art. VIII. Confirmatur cessio a Capitulo Herbipolensi Cartusiae facta juris piscationis sub molendino usque ad lapidem finilem dicti fontis telonii (vulgo: Zollbrünnlein) deorsum versus Halburger, aqua superiore Halburgensi excepta.

Anno 1516 quum Commune Prosselzheim a nostrae villae tenente generalia servitia civilia absolute praetenderet, Prior Benedictus a Principe obtinuit decretum manutenentiae, quod sol. villa deberet ad vias et semitas construendas necnon ad generales villagii necessitates sublevandas concurrere, exempta tamen a veteris oneribus.

Anno 1517 sententia juxta qu…
…og post aggerem molendini …
ferre.

Eodem anno Cartusia secu…
tur; nam quum V. P. D. C…
Cartusiae Herbipolensis adve…
suam obtinuisset absolutio…
huit ejusdem Cartusiae docti…
moria vigerent, iterum apud …
1499 cum prospero eventu ten…
um domus nostra non impe…
suum derelictum restituere po…

V. P. D. Conr…

At etiam nunc breve fuit …
ereptum dilectum Priorem B…
nova domus, Cartusia tituli „…
multo experte indigeret, praese…
ter e monasterio suo non longe…
dalo misere conturbabat, Or…
mum totius provinciae viru…
ficere, qui eam a praematuri…
poribus protegeret. Sic Bened…
Ostheimensis, Nurnbergensis, …
omine Benedictus et bene…
vinciae nominatus est; qui…
perfunctus est usque ad …
multa a sectariis lutheran…
lacrymarum cum requie…

Anno 1519 praedium Pross…
no monasterii commodo …
siis Ostheim et Ilmbach a…
Essendorf sitae comparav…

Anno 1549 Episcopus Conra…
cessore Laurentio anno 1…

Anno 1517 sententia juxta quam piscatoribus Volkacensibus interdicitur [illegible] post aggerem molendini Cartusiensi piscariae vim vel gravamen afferre.

Eodem anno Cartusia secunda vice dilecto suo Priore Benedicto orbatur; nam quum V. P. D. Conradus Zerrer professus hujus domus Prior Cartusiae Herbipolensis adversae valetudinis causa in Cartusia majori suam obtinuisset absolutionem, et virtutes venerabilis nostri Petri Eisenhut ejusdem Cartusiae docti Prioris et 1502 ibidem mortui adhuc in memoria vigerent, iterum apud Capitulum generale machinationem anno 1499 cum prospero eventu tentatas suscitavit cum faciliori successu, quum domus nostra non imparis spei e suo gremio huc abreptum in locum suum derelictum restituere potuit, sed pro 2 tantum annis; idem

V. P. D. Conradus Zerrer erat Prior quartus decimus.

At etiam nunc breve fuit dictae Cartusiae Herbipolensis gaudium, nobis ereptum dilectum Priorem Benedictum praesidem habere; nam quum nova domus, Cartusia tituli „Boni lapidis" anno 1523 ~~praesule~~ praelato multo experte indigeret, praesertim quando archihaereticus Lutherus petulanter e monasterio suo non longe distante Erfordiensi exsiliens mundum scandalo misere conturbabat, Ordo in summa habuit cura, praestantissimum totius provinciae virum domui huic novae „lapidis boni" praeficere, qui eam a praematura ruina praeservaret et perniciosis his temporibus protegeret. Sic Benedictus in consideratione gloriosi sui regiminis Ostheimensis, Nurnbergensis, Herbipolensis ad hoc selectus nomine et omine Benedictus et benedicens ordinatus, necnon Visitator provinciae nominatus est; quibus duobus officiis supra omnem laudem perfunctus est usque ad diem 11. februarii anni 1525, quo post multa a sectariis lutheranis perpessa mala tandem hanc vallem lacrymarum cum requie aeterna commutavit.

Anno 1519 praedium Prosselzheimense a Priore Conrado cum magno monasterii commodo feudatur; idemque Prior duabus cartusiis Ostheim et Ilmbach annuum censum perpetuum vineae in Essendorf sitae comparavit.

Anno 1549 Episcopus Conradus de Thüng~~au~~en protectionem ab antecessore Laurentio anno 1502 Cartusiae promissam, confirmavit

renovavitque.

Eodem anno (die 5. Septembris) obiit flore aetatis Ernestus D. de Schwarzenberg, sepultusque est in Cartusia.

Anno eodem 1521 die 13. Maji V. P. Conradus Prior ante receptam Capituli generalis chartam, in qua ad maximam suam instantiam ob corporales infirmitates ei misericordia et officii Convisitatoris et Prioris concedita pie in Domino obdormivit, et ejus successor fuit

V. P. D. Marcus, quintus decimus Prior, hujus dom professus; in cujus tamen locum jam anno 1520 ex ordinatione Capituli generalis sufficitur. 2(?)

V. P. D. Jodocus Hess, sextus decimus Prior, Professus et Procurator hujus domus, teste chronicon cartusiae Erfordiensis.

Meliora sane tempora initio dignissimo Prioratus docti illius viri, qui inter alia scripta sermones Capitulares praelo mandavit, convenissent, sed a divina Providentia huic Cartusiae ut Pater maxime necessarius praeelectus est infelicissimis his temporibus, quibus tota catholica in Germania res ad ruinam vergebat, omnes personae et ordines ecclesiastici despicatui risuique habebantur, Evangelium pseudo-Doctoris Lutheri ubique laudibus extollebatur ....., ita ut novus noster Prior Jodocus haud magnam de felici jucundoque regiminis successu spem concipere posset.

At dubium an P. Jodocus eodem anno 1520 jam Prior hujus Cartusiae fuisset, saepe citatus auctor fide dignae Expositionis stemmatis Schwarzenbergensis "solvit exhibendo epistolam a Priore tunc temporis ad D. Fridericum de Schwarzenberg sub die Exaltationis sanctae Crucis missam circa injuriam sibi initio sui gubernii illatam, in qua D. Abbas Schwarzacensis personam mediatoris agit."

Brevis descriptio belli dicti „Rusticorum".

Anno 1525 cum pro spiritu pacis et unionis spiritus divisionis rebellionque contra secularem ecclesiasticamque potestatem plebem occuparet, sub specie ac praetextu puri mundoque tandem aliquando detecti Evangelii christianaeque libertatis perantiqua religione catholica derelicta vita liberior cum lutherana doctrina introducta est. Proinde circa tempus paschale rustici ex omnibus terris, potissimum ex Hassia, Thuringa, Saxonia etc. collecti pluribus prin

ipatus Herbipolensis locis cum cop
Schwarzach et Vogelsburg spoliata in
Die 3. Maji castello Stollberg, mona
castellum Zabelstein expetebant. C
qua omnes domini subditorum opp
ses sese adjunxissent, hi cum pluribu
impetu occupaverunt, spoliaverunt
secum ad proximum oppidum Volk
et Procurator ne res reconditas revelar
fugerunt, priusquam rabiosi rustic
Quum ita essent, haud difficile conj
angore et pavore relicti P. P. Convent
Volckacenses saltem quoad speciem
tractabant et quisque sine ulla rev
tes clericos sacerdotesque quidquid s
set, auferebat, ita ut nihil remanere
si, inquam, boni Patres comperti
bus obsecundantes aliis praetermiss
ris imponere, in statione esse vel e
tra ita dictam papalem superstiti
cum terribili adventu tot funditus
dum. Facile mente concipi potest,
cum die ac nocte in periculo verso
ecclesiae ornamentis, sacris vasi
que Venerabili altaris Sacramento
fuga petere.
Die 5. Maji oppugnatores cas
ingentibus rusticis jussi sunt, u
civitatem et arcem, ad quod ses
obsidione Zabelstein confoedera
et Gerolzhofen relicta, qui castell
ich profecti sunt. Cum multo ol
omnes Patres metu correpti sin
credi potest, innocenti fuga ela

ipatus Herbipolensis locis cum copiis castrametati sunt; monasteria
Schwarzach et Vogelsburg spoliata in cineres redigebant.
Die 3. Maji castello Stollberg, monasterio Zell, cartusia Ilmbach succensis
castellum Zabelstein expetebant. Quum universali illi insurrectioni, in
qua omnes domini subditorum opprobria subire cogebantur, etiam Volkacen=
ses sese adjunxissent, hi cum pluribus Ostheimensibus civibus cartusiam cum
impetu occupaverunt, spoliaverunt, omnia mobilia cum equis et harnesiis
secum ad proximum oppidum Volkach abduxerunt; interea modernus Prior
et Procurator ne res reconditas revelarent ac traderent, opportune, ut aequum, au=
fugerunt, priusquam rabiosi rustici procul remoti appropinquarent. – Quae
quum ita essent, haud difficile comprehendi potest, in quanta inopia quantoque
angore et pavore relicti P. P. Conventuales versati fuerint; nam si limitanei
Volckacenses saltem quoad speciem adhuc catholici ita Deo dicatas domos
tractabant et quisque sine ulla reverentia et verecundia ergo pro= et obstestan=
tes clericos sacerdotesque quidquid sibi gratum et commodum apud illos occurris=
set, auferebat, ita ut nihil remaneret, quo servi Dei tempore prandii pascerentur;
si, inquam, boni Patres comperti, quomodo clerici Herbipolenses civibus rebelli=
bus obsecundantes aliis praetermissis opprobriis jussi fuissent solopetum hume=
ris imponere, in statione esse vel etiam excubere, quidni de rabiosorum con=
tra ita dictam papalem superstitionem furibundorum ac efferorum rusticor=
um terribili adventu tot funditus eversis monasteriis praesignato exspectan=
dum? Facile mente concipi potest, quantis angustiis Patres illi premebantur,
quum die ac noctu in periculo versarentur, paucis vestibus, libris, cellae necessariis,
ecclesiae ornamentis, sacris ~~vasibus~~ vasis in loco tutiori reconditis, tandem=
que Venerabili altaris Sacramento a sacrilegis manibus absconso, salutem
fuga petere.
Die 5. Maji oppugnatores castelli Zabelstein a Herbipolim circum=
cingentibus rusticis jussi sunt, ut repente castra moverent ad occupandam
civitatem et arcem, ad quod sese post longas altercationes resolverunt,
obsidione Zobelstein confoederatis rusticis municipiorum Hassfurth
et Gerolzhofen relicta, qui castello die 16. Maji diruto partim ad Volk=
ach profecti sunt. Cum multo clamore rudes illae copiae appropinquabant,
omnes Patres metu correpti simul Cartusiam deseruerunt, salutem, ut
videri potest, innocenti fuga clam per posticum petierunt, sese in domi=

bus circumvicinis fidelium civium vel in silva proxima occultantes,
prorsus persuasi se revertentes monasterium in cineres redactum visuro
quod imminebat. Nam quum plebs furiosa in Cartusiam irrumperet
et mobilium nihil deprehenderent, nisi in cellaria vini residuum,
quod quum consumpsissent et quidquid in manus incidebat, abstul
sent, monasterium incendio delere voluerunt, dicentes: Volkacenses
aves extraxerunt, nos nidum comburemus. Sed quia confoederati Os
heimenses ab intento ut desisterent, deprecati sunt non ex affectu
erga Cartusiam, sed ex timore ne forte incendium ad totum burgum
excresceret; attamen omnibus devastatis et destructis, secesserunt, ita
ut damnum 8000 florenis aestimaretur.
Quamvis turma haec Herbipolim pergeret, Patres nostri in Cartusia
reverti nondum sunt ausi, donec et reliqui adhuc remanentes rustic
castello Zabelstein expugnato et combusto Herbipolim proficiscebant
in civitatem a magistratu rebelli admissi. Posted quum res in hoc di
tricto securiores viderentur, Patres et Prior Jodocus cum suo Procurat
Cartusiam ingrediuntur, in qua nec fenestram nec claustrum in p
tis, nec fundum in dolio, nec rem mobilem aliqualis valoris inven
ebant. Quam pauperem, cibi potusque egenam, miseram, ab omni
bus destitutam vitam usque ad tempora meliora degerint, nec descri
nec mente concipi potest. Interea mense Julio appropinquante caste
lum Frauenberg Herbipoli iterum atque iterum oppugnatum, at nu
quam expugnatum est, a praesidio fortiter defensum; rustici devicti
expulsi cum diminutione 9772 virorum sunt, et civitas Wirceburgen
cum pago suo legitimis dominis restituta. Deinde R^mus Conradus
Episcopus cum copiis suis die 7a Julii in Volkach ingressus, a mu
nicipiis Volkach et Prosselsheim denuo homagium exegit, sex pri
marios duces ibidem detentos decapitare aliosque aliter exemplariter
puniri jussit.
Hac Serenissimi Principis adventus occasione D.D. Fridericus et Wolfga
gus de Schwarzenberg, qui ut miserum fundationis statum ipsimet in
spicerent et plangerent, necnon afflictissimos suos spirituales liberos con
silio simul et facto praesentes consolarentur, huc convenerunt, coram
Reverendissimo solemniter protestati sunt contra insolentiam civi

Volkacensium modum cum Cart
ad damna illata resarcienda process
et causa modo ordinario introduct
sia successerit, vel qua via ei satisfa
fide dignae stemmatis Schwarzenberg
ticis Historicis et domesticis Mss. u
Attamen extra dubium omne est q
Anno 1526 omnes et singuli subdit
locis juxta communem inter laeso
nobiles dominos constitutum tract
sidentiis, castellis, monasteriis inflict
bus per annum tum a paupere quam
ulla praestandum, et ita 56 viri i
Quae pecuniae omnes Herbipolim
vata proportione dein distributae
faciunt mentionem, et traditio loc
tinuos annos Cartusiae indemnita
mittere coacti sunt.
Anno eodem quum, populo rebelli do
igne malitiae adhuc subique sub
rios et male affectos catholicos, un
untur, plurima monasteria, collegia,
vandas libertates justitiasque dipl
pretiosas in omnem eventum ad loc
civitas Schweinfurt tunc temporis i
religione, Cartusia cum suis funda
aliorum exemplum secuta ad eam
Itaque D. Fridericus de Schwarzen
tusianis laicis fratribus F.F. Nicolao
tanquam Commissariis monaster
SS. Innocentium nobili Concili
didit 2 arcas ~~conclusas~~ clausas cu
clenodiis: monstrantiis, calicibus,
fundatores eorumque ecclesias, et

Volckazensium modum cum Cartusia agendi, praetendentes juridicum ad damna illata resarcienda processum, quod eis clementer concessum fuit, et causa modo ordinario introducta. An vero et quomodo res pro Cartusia successerit, vel qua via ei satisfactum fuerit, auctor citatus „Expositionis fide dignae stemmatis Schwarzenbergensis etc." silet, quo una cum aliis authenticis Historicis et domesticis Mss. usus sum.

Attamen extra dubium omne est quod:

Anno 1526 omnes et singuli subditi tam in Franconia quam in aliis locis juxta communem inter laesos et offensos Principes, praelatos, comites, nobiles, dominos constitutum tractatum condemnati sunt ad omnia residentiis, castellis, monasteriis inflicta damna reparanda; 7 1/2 fl. in 3 partibus per annum tum a paupere quam a divite sine exceptione vel remissione ulla praestandum, et ita 56 viri in hoc Communi 420 fl. numerabant. Quae pecuniae omnes Herbipolim ad massam communem congestae et servata proportione dein distributae sunt. De monasteriis historici nullam faciunt mentionem, et traditio loci affirmat, quod Volkazenses per tres continuos annos Cartusiae indemnitatem praestare, et insuper Herbipolim mittere coacti sunt.

Anno eodem quum, populo rebelli domito quidem et in obsequium redacto, at igne malitiae adhuc ubique sub cinere latitante praesertim apud sectarios et male affectos catholicos, undique de bello plus quam de pace loquerentur, plurima monasteria, collegia, dominia intenta fuere ad suas conservandas libertates justitiasque diplomata, documenta praecipua et res pretiosas in omnem eventum ad locum tutum transferre. Proinde quum civitas Schweinfurt tunc temporis in antiqua pura catholica perseveraret religione, Cartusia cum suis fundatoribus matura deliberatione facta aliorum exemplum secuta ad eamdem cum fiducia confugere decrevit. Itaque D. Fridericus de Schwarzenberg Cartusiae necnon duobus Cartusianis laicis fratribus FF. Nicolao Haseloch et Christophoro Popelauern tanquam Commissariis monasterii Ostheimensis die 6ª post Festum SS. Innocentium nobili Concilio Schweinfurtensi custodiendas tradidit 2 arcas ~~conclusas~~ clausas cum documentis, argenteis et inauratis clenodiis: monstrantiis, calicibus, urceolis etc. pertinentibus et ad DD. fundatores eorumque ecclesias, et ad Cartusiam, in quibus parva

crux aurea Cartusiae propria distinguebatur (forsan cum authentica particula SS. Crucis), cum sigillis D. Friderici et Cartusiae munita, ad quas accedere nemini licebat, nisi sciente et consentiente Domino de Schwarzenberg.

Anno 1527 fr. 6ª post S. Joannem B. Cartusia simul cum D. de Schwarzenberg tradit magistratui Schweinfurtensi tanquam depositum omnia documenta fundationis, et de his recipit reversum cum eorum specificatione: Litterae reversales nobilis concilii Schweinfurtensis . . . . Nos burgomagister et concilium civitatis Schweinfurtensis notum facimus etc. etc. (cf. Archivum historicae associationis Franconiae inferioris et Aschaffenburgi," vol. IX, lib. I, Herbipoli 1846, Appendix II.) Sed ~~quid~~ quae dictorum depositorum fuerit sors, narrabimus infra de annis 1532 et 1554.

Eodem anno 1527 die 10. Decembris D. Andreas Hale, chorepiscopus Bambergensis novum altare in claustro prope ad choriportam consecravit, de quo infra de annis 1649 et 1726 longius.

Anno 1528 D. Prior Jodocus Hess prioratu domus suae professionis abdicato, in conventum Buxheim secessit, ubi Vicarium egit usque ad annum 1534, quo denuo super candelabrum ponitur, ut infra patebit. Interea successor instituitur:

V. P. D. Joannes Brizbach, XVII. Prior.

Quum iterum discordiae inter et Cartusiam et oppidum Volkach jam bis ~~ortae~~ natae et sopitae excirentur, cura et studio singulari Prioris utraeque partes tertium inierunt pactum, et a R^mo^ Episcopo Herbipolensi statutum est quoad piscariam in Cartusia inscriptam, ut quisque Volkacensis 3 ℔ 1 ... Wirceburgensis valoris singulis annis sine pretio locationis et juramento fidelitatis acciperet, attamen se abstineret piscari in piscaria Cartusiensi inter obices moletrinae usque ad vulgo dictum „alten Loch" cum retibus, lu... bus aliisque instrumentis.

Anno eodem misera et miseranda Cartusia ruinis post rusticorum bellum vixdum reparatis cum tota sua cara patria denuo pergrandi timore concussa est, quum animadverteret, quod bellum Hassiacum immineret, exercitus cum multis millibus viris ingenti munitione et armatu apud Schmalcaldam in finibus Franconiae paratus staret, Herbipoli arx et civitas magis et magis munirentur, omnes thesauri ecclesiastici ecclesiae cathedralis, aliarum collegiatarum

et ecclesiarum omnia magna argen...
penderentur, ut ex iis liquatis ob p...
comparandum, ~~omn~~ nummos cu...
in armis essent etc; his in adjunc...
Cartusiae patres invaserat, quanto m...
religiosi edocti fuerant.

At vero anxietas ista mox congressu...
est, quum parasitus aularum Ha...
tanquam falsarius, archisusurrus e...
dum exemplar cujusdam pactior...
jam funditus delendam inter cathol...
acatholicos propagaverat, incarceratu...
ctus est, et ita cognita proditoris imp...
Attamen juxta supra dicti congressu...
dimendam vexam et compensand...
pro sua parte plus quam 100000 th...
a collegiis et monasteriis, quum pau...
inter tot combusta pauca salva rem...
Cartusia Ostheimensis, supra facult...

Anno 1529. (die 21. Januarii) Sigi...
berg conjux Anna Conradi Dan...
pulta est.

V. P. D. Seb...

Anno 1534 quum nobilis magistra...
manifestasset, Cartusiam sibi a...
Augustanam confessionem adjudic...
quae officio divino privatam et vi...
pareret, antiquus noster Prior Jo...
heimensis inter omnes ut dignissim...
am illam domum susciperet et ...
aliis Patribus per obedientiam ~~h...~~
gae, Coburgae aliisque acatholicis...
Erfordiae venisset, ante portas ...
administratore, et praetendeba...

ecclesiarum omnia magna argentea jocalia, calices, clenodia etc. appenderentur, ut ex iis liquatis ob pecuniae penuriam et ad nervum belli comparandum, ~~omn~~ nummos cuderent; omnia ibidem in tumultu et in armis essent etc; his in adjunctis pavor tanto promptius caros nostros Cartusiae patres invaserat, quanto magis experientia de malis recentis belli religiosi edocti fuerant.

At vero anxietas ista mox congressu omnium Imperii principum sedata est, quum parasitus aularum Hassiae et Saxoniae, Doctor Ott de Yack nunquam falsarius, archisusurrus et publicae pacis perturbator, qui a se fictum exemplar cujusdam factionis pro haeresi lutherana primo per Hassiam funditus delendam inter catholicos principes ineundae apud principes catholicos propagaverat, incarceratus, Spirae decapitatus, in 4 partes dissectus est, et ita cognita proditoris impia falsitate cara pax conservata.

Attamen juxta supra dicti congressus Foedus Landgravio Hassiae ad redimendam vexam et compensandas belli expensas aula Herbipolensis pro sua parte plus quam 100000 th. solvere tenebatur, cujus ~~pars~~ summae maxima a collegiis et monasteriis, quum paupertas universalis esset, exacta est; et ita inter tot combusta pauca salva remanentia (saltem quoad aedificia) ut Cartusia Ostheimensis, supra facultates suas summas congerere jussa sunt.

Anno 1529, (die 21. Januarii) Sigismundi junioris Domini de Schwarzenberg conjux Anna Conradi Landgravii de Fürstenberg in Cartusia sepulta est.

V. P. D. Sebastianus XVIII. Prior.

Anno 1534 quum nobilis magistratus civitatis Erfordianae desiderium manifestasset, Cartusiam sibi a tempore transitus totius civitatis ad Augustanam confessionem adjudicatam, personis ecclesiasticis omnique officio divino privatam et viduatam denuo Ordinis professi occuparent, antiquus noster Prior Jodocus, tunc temporis Vicarius Buxheimensis inter omnes et dignissimus Prior huc deputatus est, ut mortuam illam domum susciperet et ad novam vitam resuscitaret. Cum 6 aliis Patribus per obedientiam ~~huc~~ eo missus, quum multis Nurembergae, Coburgae aliisque acatholicis locis perpessis injuriis ad Cartusiam Erfordiae venisset, ante portas clausas stare coactus est „Domino administratore, ut praetendebant, absente.“.. etc. etc. Plura

refert Chronica Cartusiae Erfordianae .... Jodocus Hess obiit anno 1539.
Hucusque chronica Cartusiae Erfordianae de eodem suo Priore secundum ordinem vigesimo quinto, quique etiam ibi opus sermonum Capitularium Conventusque typis edidit, ibidemque leguntur.

Anno 1536 obiit Prior Sebastianus, postquam cum irrequietis vicinis Volokacensibus quartum de piscaria in Moeno fluvio pactum iniit, articulos conventionum annorum 1500, 1502 ad 1528 neglectos innovavit, novisque promissis et poenarum comminatione in contra agentes corroboravit; ideoque Prior Sebastianus merito renovator omnium jurium nostrorum in Moeno fluvio appellari potest; cui die 10. Augusti beate morte successit.

V. P. D. Joannes Hagel, XIX. Prior.

Professus domus Ruremundae ex Prov. Rheni (juxta litteras circa statum moletrinae de anno 1536 et signaturam suam de dato 2. Decembris), nominatur etiam ab aliis Hafft et Grüfft sed sine causa sufficiente.

Anno 1538 rixam habuit cum monasterio Schwarzacensi circa vineam in marchia Essendorf sitam; qua de re partes litigantes coram R. P. Andrea Stoss IV. doctore et Ordinis Carmelitarum in hac eorum provincia Ministro provinciali citatae sunt, qui Cartusiae jus dixit; et nominatur Prior Joannes III. in instrumento ad hoc confecto expresse Joannes Hagel et non Hafft, vel Hauf etc. ut aliqui volunt, nisi forte ante vel post alius ejusdem nominis Prior ibi fuerit, qui tamen in nullis actis legitur.

Anno 1540 Commune Frankenwinheimense possessoribus Cartusianis praediorum francorum servitia communia injuste imposuit.

Anno 1541 mense Aprili civitas Schweinfurt solemniter catholicam religionem abjuravit et Confessionem Augustanam amplexata est; quod pro Cartusia Ostheimensi valde grave fuit propter suum thesaurum ecclesiae et inaestimabile litterarum depositum eidem aliquot retro annis confisum; et facile excogitari potest, quod ab isto tempore tam Schwarzenberg quam Cartusia nihil antiquius habuerint, quam satagere, ut redderentur; sed quum valet illud „nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur Lutheri"; commodum

lutheranum viam invenit, resti-
usque ad annum 1554, quo occa-
one subducere.
Anno 1542 circa tempus pascal-
cebat, ita ut Episcopus cum C
Neustadt transferretur et extra He
rentur; ex quibus sine negotio dei
eandem passa fuerit sortem.
Cartusia Priore suo Joanne III. pri
ab officio Prioris obtenta, ad dom
dentem rediit, in qua post 10 an
Domino obdormivit.
Interea huc missus est

V. P. D. Gerhardus

professus domus Conflue
Anno 1543 Principis gubernium
oppidum Volokach delegavit duo
cum de Rottenstein et Wernerum
peritis ex diversis oppidis et burgi
tum pactum, ut sequitur:
Omnes retro inter Volokach et Ost
tur et renovantur. Deinde in poster
1° quod ex primo et tertio a Voloka
repertis articulis fundus ab Osthei
reta ulmus a parte Ostheimense
2° quod agger cum sua praesenti elev
stet et ita ab Ostheim in suo bo
3° quod ab utraque parte invocatu
Volokacensibus ut possidentibus lite
ad processus exitum; attamen Volok
num et autumnale salices fund
nedum dumus, ut prius, remane
vius aut trajectus incommodum
4° quod ad trajectum et appulsu

lutheranum viam invenit, restitutionem bello modo procrastinare usque ad annum 1554, quo occasionem sumpsit, se tali obligatione subducere.

Anno 1542 circa tempus pascale Herbipoli misera pestis invalescebat, ita ut Episcopus cum Capitulo fugerent, cancellaria ad Neustadt transferretur et extra Herbipolim nova coemeteria assignarentur; ex quibus sine negotio deduci potest, quod etiam Ostheim eandem passa fuerit sortem.

Cartusia Priore suo Joanne III. privata est, qui absolutionem suam ab officio Prioris obtenta, ad domum suae professionis Ruremondensem rediit, in qua post 10 annos, die 3. Septembris 1552 pie in Domino obdormivit.

Interea huc missus est

V. P. D. Gerhardus Bonn, XX. Prior,

professus domus Confluentiae ex Prov. Rheni.

Anno 1543 Principis gubernium ad eum examinandi causa contra oppidum Volkach delegavit duos pernobiles consiliarios D.D. Carolum de Rottenstein et Wernerum de Thomar cum octo juratis aquaperitis ex diversis oppidis et burgis Moeni; quorum sententia et quintum pactum, ut sequitur:

Omnes retro inter Volkach et Ostheim initae conventiones confirmantur et renovantur. Deinde inposterum statuitur:

1° quod ex primo et tertio a Volkacensibus depositis et sine fundamento repertis articulis fundus ab Ostheimensibus effosus et alta exinde excreta ulmus a parte Ostheimensi versus Volkach permaneant;

2° quod agger cum sua praesenti elevatione, quae opportuna videtur, perstet et ita ab Ostheim in suo bono statu conservetur;

3° quod ab utraque parte invocatus usus aggeruli versus Volkach siti Volkacensibus ut possidentibus lite pendente adhuc concedatur usque ad processus exitum; attamen Volkacenses omni anno circa tempus vernum et auctumnale salices funditus decidant nec inposterum truncus nedum dumus, ut prius, remaneant, ne Moeni communis via, fluvius aut trajectus incommodum vel impedimentum patiantur;

4° quod ad trajectum et appulsum ex parte Volkach pertinet, per=

stet, quod antiquitus fuit decretum; ita tamen, ut Moeni navigatores, quando fluvius cursum suum mutat vel aquae crescunt non inconsulto consilio fodiant suos cavos, et possint appellere.
Denique unicuique parti sub poena ad 10 fl. indicitur contra pactum praesens et priora agere.
De anno eodem extat antiquum epitaphium in ecclesia parochiali Marck-Ostheimensi juxta altare majus ad parietem in lapide gratiose exsculptum cum subscriptione: Post Christum natum anno 154[?] die Praesentationis Dominae nostrae obiit nobilis et generosus D. Georgius Fridericus Baro de Schwarzenberg.
An de facto corpus in dicta ecclesia parochiali requiescat et cur cum epitaphio hic et non potius in Cartusia reconditum sit, hodie ignoratur; ego quoad me inde deduco, quod memoratus Georgius Fridericus non ex linea recta ~~descendat~~ descenderit, quinimo ex baronibus occidentalibus Friedlandiae de Schwarzenberg fuerit et cum praeconcepta praetentione hic ad sepulturam delatus sit, praesertim quum in nulla genealogiae serie almae domus de Schwarzenberg tale occurrat nomen et Otto Henricus jam de anno 1555 obiens de Schwarzenberg et non Baro audiat. Has ob causas dictum corpus cum epitaphio forsan ad sepulturam majorum in Cartusia admissum non fuit.
Anno 1544 Prior Gerhardus quo nescio proditore Domino Episcopo et Principi Herbipolensi Melchiori Zobel de Guttenberg primo suae administrationis anno ob negotia conventualia 1800 fl. aureos praesta[re] debuit; qua de re ei capitulo cathedrali consentiente solemne obligationis instrumentum traditum est in utramque posteritatem, accipiendo die St. Thomae annuam pensionem cum 56 fl. ex cellaria Volckacensi desumptam. Hinc apparet quam egregius oeconomicus Prior ille fuerit, quum his gravibus temporibus, de quibus infra longius, conventui suo sufficienti provisione quotidie praestita, tam brevi gubernii sui interval[lo] summam pro tempore grandem deponere potuerit; quam fausta felixque haec domus sub longiori regimine tanti superioris fuisset!
Anno 1544 conquerebatur solemniter almae domui Schwarzenbergensi quod jus venandi Cartusiae ex parte Protectoris Herbipolensis non protegeretur contra syndicum Volckacensem, qui violenter in Marcht

agebat, quare in festo St. Kili
cat.
Anno 1546 ei ad Cartusiam
seu Prior translato, successit:
V. P. D. Theodo
alias Löherius a Stratis non
strasse" natus, professus Cartus
Vir animi cordati et intrepidi,
larae jam antea pluribus Cart
e Ordine optime meritum; a
ruditissimos numeratur et
quamvis in actis hic sui regim
at hoc potius propter temporum i
Eodem anno, maxime vero die
ades increscebat et noctu intu
via ad moletrinam advehentibus
ripae moletrinaeque attulit; qui
quentium generalium malorum
Eodem anno bellum Schmalcald
et circa 1553 plene erupit. Interea
agitabatur; incipiebant et invol
tiones nobilium seu majorum
minime intacta mansit. Caus
tantum ex aliis historicis aliqu
Carolus V. Imperator religiosa lib
omnes dioeceses terrasque saecul
firmas nondum egerat radices,
quod Lutherani hinc et illinc subi
protestati sunt. Quamobrem Al
Imperatorem ejusque fideles istu
cipatus insurrexit.
Anno 1550 juxta Mss. Prior E
ensis necnon Visitator Provinc
pro generali Provinciae prosp

egebat, quare in festo St. Kiliani solitos florenos aureos offerre recusabat.

Anno 1546 ei ad Cartusiam Boni Lapidis per Capitulum generale seu Prior translato, successit:

V. P. D. Theodoricus Löher, XXI. Prior,

alias Löherius a Stratis nominatus, quia via Montis, vulgo „Bergstrasse" natus; professus Cartusiae Coloniensis.

Vir animi cordati et intrepidi, vitae multis magnisque virtutibus praeclarae jam antea pluribus Cartusiis dignissimum se praebuit Priorem de Ordine optime meritum; a D. Petrejo Theodoro inter Ordinis scriptores eruditissimos numeratur et hujus anni Prior Ostheimensis ponitur, quamvis in actis hic sui regiminis vestigium nullum deprehendi possit, et hoc potius propter temporum infortunium.

Eodem anno, maxime vero die 24. Januarii post meridiem Moenus adeo increscebat et noctu intumescebat, ut postridie nec porta nec via ad moletrinam advehentibus pateret, quod non parvum damnum ripae moletrinaeque attulit; quae inundatio seu prognosticae mox sequentium generalium malorum haberi potest; nam:

Eodem anno bellum Schmalcaldense vel Brandeburgicum initium cepit et circa 1553 plene erupit. Interea patria in continuis angustiis et curis agitabatur; incipiebant et invalescebant vexationes, contributiones, exactiones nobilium seu majorum malorum praesagia, et in his Cartusia minime intacta mansit. Causa vero hujus belli praecipua, ut leviter tantum ex aliis historicis aliquid tangam, in hoc quaerenda est, quod Carolus V. Imperator religiosa libertate imperialibus civitatibus concessa, omnes dioeceses terrasque saecularium principum, ubi Lutheranismus firmas nondum egerat radices, incontaminatas habere voluit; contra quod Lutherani huc et illuc subintrantes, tanquam oppressi Evangelici protestati sunt. Quamobrem Alb~~ertus~~recht marchio Brandeburgicus contra Imperatorem ejusque fideles utut lutheranas civitates imperiales et principatus insurrexit.

Anno 1550 juxta Mss. Prior Theodoricus mutatus et Prior Buxheimensis necnon Visitator Provinciae nominatus est; qui multis laboribus pro generali Provinciae prosperitate maxime vero hujus domus

exantlatis anno 1554 Herbipoli in actu Visitationis pie in Domino obdormivit, ei successit

V. P. D. Joannes Horst, XXII. Prior,

alias professus et Vicarius domus Ruremundae ex Prov. Rheni.

Anno 1553 bellum Schmalcaldicum plene exarsit, cujus auctor primarius fuit anno ut supra 1546 perjurus et famosus ille herbipolensis minister aulae et mareschallus Guilelmus de Grumbach, qui cum sub novo Episcopo Melchiore de Zobel genio suo gubernativo minus concederetur spatium ac sub antecessore, male intentus aula derelicta in acatholicorum principum castra vindictae plenus, ut marchionis Albrecht Brandeburgici transvolavit, quibus pro religione catholica studiosissimum Episcopum Melchiorem aliosque catholicos principes et Episcopos ut susurro et archicalumniator adeo reddidit odiosos, ut marchio Albrecht ejus perfidis consiliis et conspirationibus ductus gladium bellicum Imperatoris alias fidelissimi generalis-marescalli Mauritii principis Saxoniae derepente contra imperiales principes Episcoposque verteret; quo tempore etiam Dominorum nostrorum fundatorum domus gentilitia et castellum Schwarzenberg funditus devastatum, postea vero magnificentius reaedificatum est.

Eodem anno mense Aprili irruperunt in dioecesim Bambergae et civitate totaque regione penitus devastatis destructisque copiae hostiles descenderunt Franconiam versus, cum quo eodem modo agebant; perexerunt decursum Moeni sequentes igne ferroque omnia depraedantes usque ad civitatem Schweinfurt, in quam tamquam verae fidei socii et Papae persecutores amicissime intromissi, benignissime tractate et in omnibus secundati sunt. Quum ibi manerent, seseque contra impugnantes munirent, excursiones usque ad hunc districtum faciebant diripientes et divexantes omnes civitates, pagos, monasteria usque ad annum 1554.

Quo anno, mensi Aprili Albrechtus marchio cum suis in civitate Schweinfurtensi oppugnatus, clandestine fugiens apud monasterium Schwarzacense deprehensus et totaliter devictus, in Franciam ejectus est, quum oppugnatores certiores facti, quod marchio ejusque copiae clandestina fuga e civitate se subduxissent, eandem variis locis

succendissent, et rustici circu
juvantibus exspoliati percepiss
ubique exarsere, ita ~~excitto~~ es
usque combusta fuisset; et ita
ceperunt.

His in adjunctis Cartusia
exactionem, transitum, quot
aliorumque sine numero inco
damnum in perpetuum irrep
culo sequente tam ab alma
ipsamet Cartusia documenta
expostularentur, semper usque
earum ne ullam quidem veste
in bello anni 1554 in combu
periisse.

Anno eodem quum Prior
mei Misericordiae praeficer

V. P. D. Jaco

patria Raspengensis, professi
Prior domus Erfordiae.

Qui vir omnibus Superiori neces
ditus tristissimis hisce temporib
hujus domus servatio a totali
tam miserabilem et in tempo
possit, (quod tamen infra de
inveniret, attamen sua et in
itateque ei non solum nomin

Anno 1557 castellum Tüdenh
cinarum in Domersdorf su
declarare sub praetextu, quod
quam alma domus a die fu
iuribus huc pertingentibus feci
proindeque pro nobis vicario
minio acquisita, de qua in

succendissent, et rustici circumvicini ab hoste Schweinfurtensibus adjuvantibus exspoliati percepissent, accurrerent et ignem nondum ubique exarsum ita ~~excito~~ excitarunt, ut tota civitas ad 29 domus usque combusta fuisset; et ita Schweinfurtenses quod justum erat receperunt.

His in adjunctis Cartusia non solum generalium miseriarum, exactionum, transituum, quotidianarum curarum, anxietatum aliorumque sine numero incommodorum particeps facta, sed etiam damnum in perpetuum irreparabile perpessa est; nam quum saeculo sequente tam ab alma domo Schwarzenbergensi quam ab ipsamet Cartusia documenta et litterae ibi depositae (vide anno 1526) expostularentur, semper usque adhuc responsum fuit, easdem quum earum ne ullum quidem vestigium extaret in archivis, sine dubio in bello anni 1554 in communi civitatis conflagratione pariter periisse.

Anno eodem quum Prior Joannes IV. Cartusiae Saxoniae domui Misericordiae praeficeretur, successit

V. P. D. Jacobus Hetzel, XXIII. Prior,

patria Raspengensis, professus domus in Tückelhausen, hactenus Prior domus Erfordiae.

Qui vir omnibus Superiori necessariis convenientibusque dotibus praeditus tristissimis hisce temporibus conveniebat ita, ut ei post Deum hujus domus servatio a totali suo interitu adscriberetur, quum eam tam miserabilem et in temporalibus periclitantem, ut vix describi possit, (quod tamen infra de anno 1568 saltem obiter locum habebit) inveniret, attamen sua et in oeconomicis et politicis prudentia dexteritateque ei non solum nomine sed maxime re salus fuit.

Anno 1557 castellum Tüdenhausen intendebat, Cartusiae jus 2/3 decimarum in Donnersdorf supprimere idque tamquam praescriptum declarare sub praetextu, quod Cartusia feudi recognitionem omisisset (quam alma domus a die fundationis ad hodiernum diem usque suis pluribus huc pertingentibus feudorum recognitionibus incorporaverat proindeque pro nobis vicario modo recognovit, excepta parte postliminio acquisita, de qua inferius); quare P. Prior peremptione

in Tückenhausen seu fasallus secularis ad solemnem feudi-renuntiationem citatus est, qui tamen absolute non comparuit, sed suum procuratorem cum notario publico debita potestate instructum huc misit, qui ambo in publica feudali camera in nomine Prioris conventusque solemnissime protestati sunt sub triplici ad suprema tribunalia appellatione, juxta instrumentum a praefato notario ad hoc confectum, in litterario antiquo fol. 292.

Anno 1563 Divina Providentia salutem qua Cartusia Ostheimensis in suo Priore 9 annis perfruebatur, aliis etiam ruinae proximis Provinciae domibus concedere visa est, quum hoc ipso anno ad Prioratum Wirceburgensem, tandemque a suis comprofessis per unanimen consensum ad Tückelhausen avocatus esset. Negotiorum causa aliquando Herbipolim profectus lethali morbo correptus est et ad vitam perennem transmigravit; cujus corpus Patres non dimiserunt, sed ibi in claustro ad altare S. Hieronymi deposuerunt lapide sepulcrali perpulchro apposito. Ita factum anno 1574, die vero 23. Januarii. Ei anno supramemorato 1563 successit

V. P. D. Hermannus ab Affelen XXIV Prior;

alias professus domus Dulmaeniae e Provincia Rheni, tribus tantum annis praefuit, quum sese Herbipolim in conventum contulisset et in silentio vitam suam transegisset, quam ibidem in Deo finivit anno 1575.

Interea anno 1566 Prioratum ita vacantem occupavit Matthias de Monte.

De anno eodem aliud epitaphium juxta majus altare in ecclesia parochiali ostenditur cum inscriptione: „Post Christum natum anno 1565, die vero 20. Julii in Deo beate obiit SD. Fredericus Mauritius de Schwarzenberg in Waldsachsen," et postea: „Anno 15.. in Deo obdormivit generosa et nobilis Domina Dorothea de Schwarzenberg nata de Hessberg." Notandum, quod hoc ultimum sine dubio constructum est Domina Dorothea adhuc vivente, quum annus obitus nondum completus esset, et videtur hoc epitaphium seu memoria tantum ibi appositum, quum corpore ipsa contegeret, ut supra de anno 1543 jam dictum est.

V. P. D

Natus in Monte, urbe for
Cartusiae Hildesheimensis,
sum secundam emittendi
statutorum penitus abolitu
Grünae factus, sed inde
expulsus et interea ut pas
iae qua visitator vagus p
Domus vacatae directione
brevis sui regiminis memo
nisi quod anno 1569 in
absens litteras obedientiales
moderno Cartusiae Herb
Ostheimensi commisit in
ratione quorumdam vine
ille Superior jura domus e
aedificationis causa haren
Frater Matthias immeritus
Provinciae Allemanniae in
nobis in Chr. dilecto confratri
Herbipolensis Rectori et domu
praesentium executionem fide
et libertatum jam dictae do
Venerande Pater, contigit si
domum nostram, non med
dam vinimum illa e medi
stante, quod haec controversi
Laurentium sol. et Conradum
enses et Franciae orientalis
tantur litterae et sigilla desupe
haec per humilem supplicatio
cantes ut sua Celsitudo dig
senatum Volcacensem e su
et libertates dictae domu

V. P. D. Matthias de Monte, XXV Prior.

Natus in Monte, urbe forti in Nederlandia, professus primo Cartusiae Hildesheimensis, dein Buxheimensis juxta hujus temporis usum secundam emittendi professionem, qui in nova collectione statutorum penitus abolitus est. Per obedientiam Prior Cartusiae in Grünau factus, sed inde cum suis subditis a comite Wertheimensi expulsus et interea ut pastor sine ovili ubique in domibus Provinciae qua visitator vagus per tempus et tempora demoratus, hujus domus vacatae directionem arcepit. At in actis quid tempore brevis sui regiminis memoratu dignum acciderit, non invenitur, nisi quod anno 1569 in negotiis provinciae a monasterio diutius absens litteras obedientiales vel publicam auctoritatem P. Rectori moderno Cartusiae Herbipolensis, professo et alias procuratori Astheimensi commisit in controversia cum senatu Volcacensi ratione quorumdam viminum. Exinde apparet, quam sollicite ille Superior jura domus etiam in minimis rebus propugnaverit; aedificationis causa harum litterarum exemplar sequatur:

Frater Matthias immeritus Prior in Grünau et Astheim necnon Provinciae Allemanniae inferioris Ord. Cartusiensis visitator ubbi et nobis in Chr. dilecto confratri et domino, D. Joanni Hauptio Cartusiae Herbipolensis Rectori et domus in Astheim Procuratori salutem et per praesentium executionem fideliter intendere, necnon pro defensione jurium et libertatum jam dictae domus fortiter agonizare. Anno superiore, Venerande Pater, contigit, sicut scitis, senatum Volcacensem nos et domum nostram non mediocri injuria affecisse ratione quorumdam viminum illa e medio nec absque praejudicio tollentes, non obstante, quod haec controversia jam ab aliquot annis per Reverendissimos Laurentium sol. et Conradum felicis recordationis Episcopos Herbipolenses et Franciae orientalis Duces composita et pacata, prout testantur litterae et sigilla desuper confecta. Non omisimus interim quin haec per humilem supplicationem significaremus Rmo Dno deprecantes ut sua Celsitudo dignaretur ratione tutelae nostri, dictum senatum Volcacensem e sua injuriosa invasione compescere nosque et libertates dictae domus immunes et indemnes conservare.

Habita tandem illorum invasione non minus injuriosa quam V. sublatio dictorum viminum ad quam per replicam satis abun- que respondimus, pius Princeps tandem permotus, ne dissidium ulterius properet, statuit utrique parti dietam, nona die scl. Janu- arii hujus 1569 currentis anni in civitate Volcacensium habenda. Ad quam quidem dietam firmiter statueramus venire, ut una cum reverendis commissariis tractaremus, sed intervenientibus aliis per- plexis negotiis, maxime ob obitum V. Prioris in Turkelhausen, ne per nostram absentiam aliquid negligatur in detrimentum di- ctae domus nostrae requirimus vos tanquam illius domus profess- et Procuratorem, cui injungimus et, si opus est in virtute s. obed- entiae praecipimus, quatenus vos ad dietam conferatis una cum vobis adjunctis et prout res postulare videbitur, per vos vel per al- respondeatur. Ad quod faciendum committimus vobis tenore pra- sentium, auctoritatem nostram plenariam, proponendi scl. respon- dendi .... taxandi per viam juris vel pacis, prout res postulare vide- bitur. In cujus rei fidem et robur Prioratus nostri sigillum hisce addidimus. Datum in Turkelhausen 4a die Mensis Januarii 156

Anno 1570 hic Prioratus jam denuo vacabat mutatione V. Prioris Matthiae ad Prioratum suae professionis domus Bu- heimensis.

At vero nunc lector benevolus curiose quaeret, quanam ex orbi- parte iterum novus Prior ad Cartusiam Ostheimensem missurus s- et cur monasterium hoc tam brevi temporis spatio a tot Prioribus et quidem semper a professis extraneis, raro vero a suis sit guberna- tum? Rationes principales sunt: continui belli motus, obstinatio omnium subditorum, neglecta agricultura, penuria vocationum claustralium, frequens inopia, fames, pestis variaque omnia mala quae ab initio belli rusticorum 1525 usque adhuc ingruebant et aca- demias studiaque detinebant, unde in omni tam clericali quam laicali statu viri apti desiderabantur communiter. Unde monaste- sibi vix sufficientibus ex alienis regionibus provinciisque cum Superio- bus et Monachis succurrere necessum fuit. Cum istis extranei- Superioribus et regio aliena et status jurisdictionalium perturba-

et tempora pessima regi-
que redderent, vel ipsi sp-
cordia onera deicerunt, ve-
lati sunt. Et quomodo p-
lis haec nostra, longius be-
antecessoribus, quamvis
priorem statum, in quo ante
tenus redigi potuit? In q-
depraedata est et quae
de aliis supervenientibus
per infortuniis oppressa
sed etiam debitis adeo
ac conventus internus
geri posset. Hoc tempore
tructum claustrum, nec
nec ullum aedificium
mero monachorum offic-
tantum voce persolbebat
ad ultimum unicum usq-
pites vivebant. In tali
ejus gubernaculum susc-
V. P. D.
et professus h
Vir ad alta et generosa qu
spirituales suspicati Sup-
sua professionis domo, dei-
commiserunt; postea I
ventu in hoc tamdiu la-
am induxit.
Anno 1573 convisitator
fl. ex prima sua parcim-
Herbipolensi cum annu-
35 fl. pensione praestare,
pus a Capitulo Cathed-

tempora pessima regimen impositum onerosissimum durissimumque redderent, vel ipsi sponte impetrata a Capitulo generali misericordia onera deiecerunt, vel pro bono meliori ad alios Prioratus translati sunt. Et quomodo professo extraneo luberet, tali domui, qualis haec nostra, longius seu Superior praesidere, quae a tot optimis antecessoribus, quamvis cum ingenio dexteritateque laborassent, ad priorem statum, in quo ante dictum rusticorum bellum florebat, nullatenus redigi potuit? In quo, ut supra longius diximus, funditus depraedata est et quae Superior aliquis studiose deposuerat de aliis supervenientibus copiis ablata sunt, ita ut aliis insuper infortuniis oppressa non solum necessariis proventibus privata sed etiam debitis adeo fuisset gravata, ut aedificium externum ac conventus internus status in suo esse nec conservari nec augeri posset. Hoc tempore vix 4 cellae idoneae, nec perfecte exstructum claustrum, nec bibliotheca, nec conveniens refectorium nec ullum aedificium integrum inveniebantur. Deficiente numero monachorum officium divinum jam 40 annis submissa tantum voce persolvebatur, ita decrescebat professorum numerus ad ultimum unicum usque virum, cum quo simul aliqui hospites vivebant. In tali misero statu perstitit Cartusia, donec ejus gubernaculum suscepit

V. P. D. Joannes Hauptius, XXVI. Prior et professus hujus domus unice residuus.

Vir ad alta et generosa quasi natus; quod aliasque in eo dotes spirituales suspicati Superiores primo ei procurationem, ~~dein~~ in sua professionis domo, dein Rectoratum Cartusiae Wirceburgensis commiserunt; postea Prior institutus cum gratissimo suo adventu in hoc tamdiu languens monasterium sollicitam Dei curam induxit.

Anno 1573 convisitator Provinciae denominatus potuit 700 fl. ex prima sua parcimonia congestos Episcopo Friderico Herbipolensi cum annua ex principis camera percipienda 35 fl. pensione praestare; cujus obligationem Princeps-Episcopus a Capitulo Cathedrali confectam et suscriptam deposuit.

Anno 1574 Julius Episcopus noluit litteras patentes vel conven-
tionem tutelarem Cartusiae confirmare nec juxta anno 1503
initum pactum exequi, ut DD. sui antecessores fecere; nihilomi-
nus continua Cartusiae et Schwarzenberg opera res ad felicem e-
itum est perducta; attamen hoc pactum ex mala ministerii
principis voluntate Julio vivo posteaque non exacte fuit ob-
servatum sed ei directe contra dictum, ut infra dicemus.
Anno 1575 jam in eo erat, ut hoc tempore pro tam misera do-
opus stupendum ideoque omni tempore memoria dignum susci-
pere posset; extruxit enim conventus moletrinal Moeni, ut
adhuc hodie videri potest, funditus ex puris lapidibus, intender
prius Cartusiae arcam panis bene et utiliter ex novis studiis
et parce congestis depositisque nummis instruere; ex quo tantum
percipere posset, quanti ad alia utilia vel necessaria suscipien-
indigeret. In ingressu hujus moletrinae legi potest:

Anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto,
Denuo extruxit hanc moletrinam,
Joannes Hauptius hujus conventus Prior.

Anno 1578 et sequentibus gubernavit simul Cartusiam Ilmba-
censem sub nomine Rectoris, quem his funestis temporibus non
raro accidisset, quod unus Prior pluribus Ordinis domibus eodem
praefuit tempore. Nihil intentatum ~~sinebat~~ fecit, quod sibi ad su-
levandam domus Ilmbacensis prosperitatem expediens videbatur,
Cartusiamque variis utilibusque aedificiis ampliavit. Adhuc
stat in stabulis intra portam ad dextram in vertice januae dom-
inscriptum:

„ Anno millesimo quingentesimo septuagesimo octavo
Joannes Hauptius Ostheimensis Prior
Horreum hancque domum a fundamento erexit."

Anno 1581 postquam prudens providensque ille Prior omnia in
Cartusia asservata scripta membranea et chartacea diligenter in-
spexit matureque examinavit, quum in ~~istis~~ variis negotiis exp-
diendis iis frequenter necessarioque utendis, producendis, tradendis
facile litterae, sigilla etc. maculari, mutilari, imo distrahi

vel etiam perdi possent ad n
num, ut ejusmodi pericul
tutius asservarentur posteri
volvendis majorem praeber
nia documenta in unum
approbari jussit a D. Joan
bipolensis, publico papali e
Wirzeburgensi spirituali ju
sumpti initio fineque vi
rus hujus domus omni te
est et in nostris chronicis
rii antiqui" citatus.
Nota: Quoad vocabulum
antiquitus officiales quidam
quamvis uxorati, quin 4
suram et habitum clerical
cleri gaudebant et clerici uxo
Anno 1583 in medio clau
lem et pro tempore elegant
quidem modernus Procurat
laminis caeruleis leguntur
E

Omnia quae sculptus
Hanc varia cumulan
Franciscus Antistes, S
Quo valet hanc glad
At Schwarzenberga c
Hunc incepserunt
Ut Prior et reliqui
Se sacra totos in p
Itius ultima sunt As
Coenobio tanti quam t
Tab

Quae Schwarzenberga

…l etiam perdi possent ad magnum et irreparabile Cartusiae dam-
num, ut ejusmodi periculis praecaveret et scripta ista securius ac
tutius asservarentur posterisque in iis juxta officii exigentiam re-
volvendis majorem praeberent commoditatem affectionemque, om-
nia documenta in unum librum transcribi, incorporari debiteque
approbari jussit a D. Joanne Dänzer, clerico uxorato, dioecesis Her-
bipolensis, publico papali et imperiali notario necnon moderno
Wirceburgensi spirituali cursore et signatore, ut in dicti libri tran-
sumpti initio fineque videri potest; qui nobilis liber seu thesau-
rus hujus domus omni tempore magna cum pietate asservatus
est et in nostris chronicis domesticis saepius sub nomine „Libera-
rii antiqui" citatus.

Nota: Quoad vocabulum „clericus uxoratus" sciendum est, quod antiquitus officiales quidam in spiritualibus dicasteriis Episcoporum quamvis uxorati, (quin 4 ordines minores, attamen primam tonsuram et habitum clericalem gestare debebant; quamobrem privilegiis cleri gaudebant et clerici uxorati nominabantur.

Anno 1583 in medio claustri atrio e fundamento erexit spectabilem et pro tempore elegantissimum novum Prioratum, in quo nunc quidem modernus Procurator habitat; in cujus vertice utrobique in laminis caeruleis leguntur insculpta carmina sequentia:

Tabula prima.

Omnia quae sculptus lapis hic insignia monstrat,
Hanc varia cumulant utilitate domum.
Franciscus Antistes, summo quem vertice cernis,
Quo valet hanc gladio protegit ~~atq~~ atque pedo.
At Schwarzenberga clara de stirpe Barones
Hunc inceperunt aedificare locum,
Ut Prior et reliqui sacrato ex ordine Patres
Se sacra totos in pietate locent.
Itius ultima sunt Astheim insignia pagi
Coenobio tanti quam tribuere viri.

Tabula secunda.

Quae Schwarzenberga fundarunt tecta Barones

Inclyta Franconici protege mitra soli,
At Prior et reliqui tractent coelestia Patres,
Subditus officium perficiatque suum.
Hic magnum votis numen vitaque colatur,
Hic sanctae vigeat religionis amor:
Is fuit heroum, qui talia tecta dicarunt
Et Patrum, primo qui coluere, scopus.
Sic cunctis bonitas nobis divina favebit
Et nato genitrix offeret alma preces.
(N. B. Imago B. M. ~~Virgin~~ Matris supra pontem in medio figurat.)

Anno 1584 pariter parvam chori ecclesiam a primis patribus nostris a fundationis tempore constructam, de qua in capite chronicorum mentio est facta de anno 1413, antiquitate ruituram demoliri (dicitur autem a Rusticis rebellisque pridem ante devastatam) simulque valde aptum duplex xystum a dicto Prioratu vel hodiern Procuratura ad magnam ~~claus~~ conventualem ecclesiam reaedificari curavit, cum versibus supra memoratis in vertice portae majoris adjunctis:

Quae renovata domus spectas junctique sacelli
Hauptius extruxit diruta tecta Prior.
Hic / o posteritas! alta se mente reponi,
Pars precis ut sibi sit quantulacunque rogat.
Anno Dñi MDLXXXIII. F. Joannes Haupt, Prior hujus domus f. f.

N. B. Hoc sacellum sepulturae Priorum hujus domus designatum est.

Anno 1585 jura nostrorum praediorum in Proseltzheim et Frankenvierheim ab officialibus Principis Wirceburgensis impugnabantur occasione tunc invectorum vectigalium - turcarum (unde subsidium illud charitativum traxit feralem clero ortum ac titulum), quae dicti officiales etiam ab his exemptis nostris praediis ac ab aliis subditis extorquere praesumebant. At P. Hauptius probatis libertatibus rem eo ducit, ut in statu quo ante permaneret et pr

dia utriusque loci a jurisdiction
antiqui Vol. 19.)
Anno 1586 a Capitulo generale
est cum titulo officioque Visi
nao exstruxit cum solido forni
hodiernam Procuraturam.)
Anno 1589 vestibuli ecclesiae p
fectam cum fornice lapideo
is a Comite Joanne de Schw
dono concessis.
Anno 1591 postquam Prior n
mui huic gloriose Deo benedi
exemptiones contra varias gube
multos annos adeo propugnav
Principis Wirceburgensis
tionis protectorem eligere (ut a
sultis adhuc extantia probant
ris quam Visitatoris Domos Or
cordia novis praeclarisque Prior
sus reformavit, ita ut praeter D
earum ab interitu conservatio
ingeniosus, doctus, memoria
ex speciali Capituli generalis c
Ordinis domos visitandas, rede
summo desiderio animique g
corpus usque ad Cartusiam
tumulatum. Ad demulcenda
vulnera, dilectae nostrae Ost
periore Provinciae datus est
V. P. D. Lucas
Professus domus Buxiae. Qui p
gessit, quem ejus institutio p
visset. Interea anno 1592 su
Proselsheimense praedium a

dia utriusque loci a jurisdictione civili exempta persisterent. (Litterarii antiqui Vol. 197).

Anno 1586 a Capitulo generali in majori Cartusia celebrato reversus est cum titulo officioque Visitatoris primarii Provinciae nostrae. Denuo exstruxit cum solido fornice stabularia prope ad Prioratum vel hodiernam Procuraturam.

Anno 1589 vestibuli ecclesiae partem claustro vicinam et ex ligno confectam cum fornice lapideo construxit, ad quod usus est 300 florinis a Comite Joanne de Schwarzenberg mutuo petitis, postea vero dono concessis.

Anno 1591 postquam Prior noster Joannes V. viginti annis domui huic gloriose Deo benedicente praefuit, ejusque jura, privilegia, exemptiones contra varias gubernii Wirceburgensis vexationes per multos annos adeo propugnavit, ut secum volveret, patrocinium Principis Wirceburgensis renuntiare aliumque vi litterarum fundationis protectorem eligere (ut documenta deliberationis cum Juris-consultis adhuc extantia probant), necnon in officio tam Convisitatoris quam Visitatoris domos Ordinis Provinciae, maxime vero in Franconia novis praeclarisque Prioribus providit et in utroque statu prorsus reformavit, ita ut praeter Dei auxilium ei soli attribuerentur earum ab interitu conservatio, regeneratio et prosperitas; magnus ille, ingeniosus, doctus, memoria aeterna dignus Superior in Austriam ex speciali Capituli generalis commissione ablegatus ad aliquas Ordinis domos visitandas, rediturus domum, ad aeternitatem cum summo desiderio animique gaudio transiit die IV. Julii. Ejus corpus usque ad Cartusiam Achbarensem delatum est, ibique tumulatum. Ad demulcenda vero tam gravia immo mortifera vulnera, dilectae nostrae Ostheimensi Cartusiae a superstite Superiore Provinciae datus est

V. P. D. Lucas Pomisius, XXVII Prior;

Professus domus Buxiae. Qui per unum fere annum nomen Rectoris gessit, quum ejus institutio post Capitulum generale locum habuisset. Interea anno 1592 sub die Cathedrae Petri exemptum Proselsheimense praedium a Priore Benedicto (ut supra 1502)

sub certis utilibus quidem conditionibus venditum posteaque a Prior Conrado ejusque successoribus ad manus emphyteuticas commod[um] sum pro 2800 fl. reluit et ad immediatam possessionem vel usum Cartusiae emptione redegit, quod emptionis instrumentum orig[i]nale sub nomine Rectoris subscripsit, at paulo post in Capit[ulo] Generali Prior Ostheimensis institutus confirmatusque est; at t[i]tulum Prioris cum officio non per longum gessit tempus, quum s[e]cundo sequenti jam anno ad munus Prioris Buxheimensis d[o]mus suae professionis postulatus esset. Quo per aliquot annos dignissime administrato sese absolutione instantissime petita et ~~concessa~~ obtenta in suum recepit conventum, quo beate in sua cella vitam finivit a. 1602.

Anno 1594, ut modo dictum est, in locum abeuntis Prioris Lucae praesentatus est

V. P. D. Ludovicus Hager, Uberlinganus, **XXVIII.** Prior et hujus domus professus.

Dignus P. Priore Joanne Hauptio filio, qui eum simul cum ali[is] in s. Ordinem suscepit et paulo post s. professionem propter viril[em] suam aetatem, eximias animi dotes, insignia in saeculo peracta negotia meritaque Procuratorem nominavit, in quo officio talem se gessit, ut suo sacra scientia et perfectione imbuto animo perfecte cognito et probato, nemo non dubitavit, eum Superioris munere d[ig]nissimum aptissimumque habere, adeo ut etiam post obitum su[um] semper nomen prudentis, pii, sancti, omnibus numeris absolut[i] in loquendo parci viri, ut vix unquam delinqueret, obtineret.

Anno 1596 Prior Ludovicus se in causa parvarum decimarum in Dommersdorf strenue defendit, ut in actis adhuc videri potest. Ann[o] eodem pratum sub Vogelsburg situm, primo quidem monasterio Ebracensi proprium, deinde ad Commune Unterfisenheimense haereditate devolutum, quod tandem Cartusiae vendidit Abbate Hierony[mo] seu feudatario approbante, qui dictum pratum a decimis, pensi[one] tenu omni exemit, expedito instrumento sub 1° Maji. Ab hinc usque ad diem praesentem Monasterium praehabitum nullum jus feudi in eo amplius habuit nec reclamavit.

Anno 1598 inquisitionem propter
cum parvarum et pensionis ita
Episcopo Julio passus est sequens
Communis non culta, sed comm
essent, quando vero in alicujus u
[u]suarius decimas juste solvere tene
messis nemo, ne necessitatis quid
servis indicasset, mane vel noc
quid aliud inveheret, sub justa po
Monasterio bis facienda. Item a
decimis ex agris nondum abdu
Annis 1599 et 1600 construxit in v
fornacem cum horreis frugum fo
Anno 1600 decimas vini frumen
to anno 1504 Monasterio Mich
venditas redemit reluitque.

Anno 1601, die 17. Novembris, q
decimator universalis decimas in
vellet Cartusia id absolute recusa
am jus patronatus jure solemniss
parochiam, tandem etiam illa con
Capitulum Cathedrale in perpetuum
autumni et messis perciperet, Ca
um 4 maltra siliginis e Capitu
ea tamen conditione, ut Cartusia
duceret.

Anno 1602 (die 22. Februarii) praed
P. Luca Rectore, ut supra dictum a
revendidit pro 3200 fl., 30 maltris
liginis partim avenae annuae pen
capitis, jure in omni venditione s
iationum, tribus agris ad lapides ex
praedium unum tantum haberet p
alia vel pagi vel Principis adminis
Prior Ludovicus non obstante su

Anno 1598 inquisitionem propter dissidia in Donnersdorf decima=
rum parvarum et pensionis ita dictarum pullastrarum causa ab
Episcopo Julio passus est sequensque arbitrium: quod pascua
Communis non culta, sed communiter pecoribus concessa exempta
essent, quando vero in alicujus usum specialiter translata sunt,
usuarius decimas juste solvere teneretur ..... Item quod tempore
messis nemo, ne necessitatis quidem tempore, quin Decimarum
servis indicasset, mane vel noctu nec frumentum nec foenum nec
quid aliud inveheret, sub justa poena et praestatione decimarum
Monasterio bis facienda. Item absolute interdicuntur boum greges
decimis ex agris nondum abductis.

Annis 1599 et 1600 construxit in vestibulo Claustri domum portae,
fornacem cum horreis frugum foenique sub uno communi tecto.

Anno 1600 decimas vini frumentique Hoheimenses a Priore Benedic=
to anno 1504 Monasterio Michelfeldensi in Palatino superiori sito
venditas redemit reluitque.

Anno 1601, die 17. Novembris, quum Rev. Capitulum Cathedrale seu
decimator universalis decimas in marchia Ostheimensi prorsus exigere
vellet Cartusia id absolute recusante, quia propter suum in parochi=
am jus patronatus jure solemnissimo possideret decimas novales in
parochiam; tandem etiam illa controversia composita est, ita ut Ven.
Capitulum Cathedrale in perpetuum vini frumentique decimas tempore
autumni et messis perciperet, Cartusiae vero annuatim et in perpetu=
um 4 maltra siliginis e Capitulari cellario in Volkach praestarentur
ea tamen conditione, ut Cartusia ipsa 4 illa maltra e cellario ab=
duceret.

Anno 1602 (die 22. Februarii) praedium immune Prosselsheimense a
P. Luca Rectore, ut supra dictum a. 1592 Cartusiae emptione acquisitum,
revendidit pro 3200 fl., 30 maltris mensurae oppidi Arnstein partim si=
liginis partim avenae annuae pensionis, 2 claustris perticarum, jure
capitis, jure in omni venditione semper percipiendi 5 pro cento pretii lo=
cationum, tribus agris ad lapides excidendos reservatis; item quod dictum
praedium unum tantum haberet possessorem et non plures, qui simul non
alia vel pagi vel Principis administrationis bona possideret. Quod vero
Prior Ludovicus non obstante sua abhinc 10 annis seu professus et

procurator domus data approbatione huic a Rectore Ludovico factae ~~venditioni~~ emptioni et contractus subscriptioni, revenditionem decrevit, non sine gravibus rationibus de bono meliori inductus peregit, quum contrarium de tali Superiore et Oeconomo suspicari non liceret.

Anno eodem feuda in Northeim Monasterio Schwarzacensi vendidit an 3 mansi a D. Leonardo de Windheim a. 1506 Cartusiae titulo dotis perpetuae donati fuissent, ~~vel~~ alia cofeuda, quaeritur.

Anno 1603 ad 1606, quo Prior Convisitator Provinciae denominatus est, totus in majori conventuali ecclesia aedificanda fuit, quam quia et aspectu vulgaris esset et ruinosa, necnon fenestras valde humiles haberet, toto putrefacto tecto sublato undequaque funditus stabilivit intus et extus solidis columnis suffultam; multo altius erexit, plenis fenestris illuminavit, fornice lapideo pro tempore isto arte et specie valde conspicuo (cum eleganti cochlea) decoravit, chorum Monachorum a Conversorum Choro architectura perpulchra separavit, totam domum Capituli a fundamento reaedificavit et sapientissime omnia, ut hodie adhuc videri potest et superstes fabricarum manuale specifice ostendit, disposuit. Quorum operum DD. Wolfgangus Jacobus Comes de Schwarzenberg insignis fuit benefactor, quem in pia largitate secutus est Joannes Arnold modernus scabinus in marchia Ostheim juxta Calendarium mortuorum sub die obitus sui, qui fuit 23 Aprilis 1617.

Anno 1608 vendidit cum unanimi PP. Conventualium consensu, reservato jure relutionis omnium ~~autem~~ etiam censum ad 30 fl. nostrum feudorum antea habitarum in Northeim, pro 600 fl. Monasterio Schwarzacensi, quem adhuc possidet.

(Ego existimo venditionem utramque contigisse propter inopiam Northeimensium, de qua Monasterium Schwarzacense elapsa vindemia quae sibi competunt, omni statim anno extorquet, ita ut alienis exactionibus nihil hauriendum restet, aut si restat, a Monasterio, loci Domino adjutorium non praestetur.)

Finis secundi saeculi
Cartusiae Ostheimensis.

Cartusiae
in M
Sec

Ad V. P. Priorem Ludovi
neo-Visitator universalis
multo singularis hospes m
tur, non est dir ejus histor
vis proprie ad rem nostram,
sti s. Ordini non decori sed
nostrae ~~juventuti~~ posteritati
turbulenti in nostris annal
Cartusia Erfordiae juvenem
qui in Mellrichstatt natus
do solo summe necessario
que continuis exercitiis spir
ambitionis occupari permi
progressus est, ut specietenu
ac spiritualis viri ageret. O
instantia Vicarius, repudia
est. Suscepto hoc munere in
honores mutant, sed raro m
concessa abutebatur, solitu
larem observatiam quad pro
rebus politicis, continuis s
loquiis cum extraneis, ma
dabat; eisque passiones su
tegebat, quarum minima
cepta aversio et ira non
tusiae Wirceburgensis pro
perfectiones animae celeb
hujus tamen unici viri b
bonum consensum omnib
potuit, imo omni malitia
dificare studuit etc.; qua
tator a maligno suo Su

Cartusiae Pontis S^tae Mariae
in Marchia Ostheim,
Seculum III.

Ad V. P. Priorem Ludovicum, quum a Capitulo Generali seu neo-Visitator principalis vix feliciter reversus esset, a Haßfurth multo singularis hospes missus est, qui quum hic parumper moraretur, non est cur ejus historia memoria et aversione digna, quamvis proprie ad rem nostram non pertineat et monasterio nostro, imo toti s. Ordini non decori sed incommodo sit, non narretur et carae nostrae ~~juventuti~~ posteritati ut exemplum et horror omnis spiritus turbulenti in nostris annalibus proponatur.

Cartusia Erfordiae juvenem professum, nomine P. Isaac Faber habebat, qui in Mellrichstatt natus primis suis Ordinis annis non in ponendo solo summe necessario fundamento, humilitatis scl., stabiliendoque continuis exercitiis spiritualibus occupatus fuit, sed a spiritu ambitionis occupari permisit, et proh dolor! in arte simulandi adeo progressus est, ut specietenus jam ante aetatem personam perfecti ac spiritualis viri ageret. Quapropter a suis Confratribus unanimi instantia Vicarius, repudiato antecessore longe meliore, postulatus est. Suscepto hoc munere in novo Vicario statim verificatur, quod honores mutant, sed raro meliores reddunt mores; nam libertate concessa abutebatur, solitudinem cellae, exercitia spiritualia, regularem observatiam quad propriam personam minus curavit, et rebus politicis, continuis salutationibus, conventibus, inutilibus colloquiis cum extraneis, maxime acatholicis choro neglecto operam dabat; eisque passiones suas et inclinationes animi malas detegebat, quarum minima illa in s. Priorem jam in Noviciatu concepta aversio et ira non fuit; qui Prior P. Andreas Berzius Cartusiae Wirceburgensis professus, quantumvis ob suas virtutes et perfectiones animae celeber praeses et inprimis fratrum amator hujus tamen unici viri benevolentiam sibi conciliare nec ad bonum consensum omnibus possibilibus exhaustis mediis perducere potuit, imo omni malitia quae excogitari potest, illum quotidie mortificare studuit etc.; quae omnia perfectus Christi ~~amator~~ imitator a maligno suo Juda animo mitissimo perpessus est.

Accidit quod quum P. Prior negotiorum causa per longum tempu
ab Erfordia abscederet, intereaque quisque in tali Vicario expressum
reperit illud: O praeclarum custodem ovium, ut ajunt, lupum!
Nam simul ac inopinato Prioris reditum percepit, et insuper mult
contra se instantes quaerimonias et futuram forse depositionem ab
ficio suspicatus est, ecce! sine mora insolitum quid et inauditum
machinatus est; pridie enim summa cum libertate e conventu ex
siliit, confugium apud fidei adversarios quaesivit, et non multo po
in publico actu religioso a s. sua fide descivit. Novam fidei su
confessionem secutus varios infamantes libellos contra ecclesiam c
tholicam, suum Ordinem spiritualem, Superiores et Confratres evu
gavit, omnibus pravis cupiditatibus habenas laxavit, tamque im
piam gessit vitam, ut ipsos Protestantes sui novi in fide socii pu
deret, [proinde] omnem ei opem ulterius negarent, in extrema egestate consti
tum dereliquerunt. Quam ob rem ceteris criminibus desperationem
etiam addidit, eousque perversitatis devenit, ut suum ipsum P. Prior
parricidio e medio tolleret.
(Plura in chronicis Cartusiae Erfordiae.)
Anno 1612 sub Julio Episcopo a Cartusia prima vice sic dictum sub
sidium charitativum (tunc temporis spiritualis taxa appellatum)
exactum est contra contractum tutelarem et jus, et tres singulis an
pensiones summam 90 fl. contulerunt. Omnes deinceps Priores vehem
tissime protestabantur, sed contra vim non magis quam Prior Lud
ovicus, cui primo iniquum illud et durum onus impositum est, pr
valebant usque ad annum 1683; de quo et oneris hujus abolitione.
Anno 1613 congressu ordinario et actu inspectionis altercationes
circa decimas in Donnersdorf inter et Cartusiam et D. Equitem d
Schaumberg et Equitem Fuchs de Schweinshaupten amice composita
sunt ad instar contractus de anno 1499.
Anno 1615 postquam V. P. Prior Ludovicus, de cujus prudentia,
justitia, mansuetudine pulchra adhuc extant documenta in
hujus Communis aedibus, huic monasterio necnon provinciae
per multos annos cum singulari gloria praefuit, non sine vari
mortis periculis, praesertim quum in actu visitationis in Tückel-
hausen miseram in regione saevientem pestem contraxisset secum

que Herbipolin duxisset,
conventu suo inscio diligent
reduxit; tandem mortuus
die 29. Aprilis, sepultusque
SS. Apostolorum.
Cui successit a R. P.
V. P. D. Dion
Natus in Carlstatt infra
fessus, a. 1609 Vicarius, a
fratres, quorum unus erat
pedibus debilis, alter colonel
jocandi modo dicere solebat:
pedibus debilis, miles moribus
ipse dicitur: 3 annos Vicari
saeculum! attamen divina
um indeque natae prophetiae
ergo eorum qui absolute praete
Procurator et etiam 3 Prior
quod Prior Ludovicus 1613 mor
cus 1615 mortuus est, certum
essit.
Anno eodem juxta publicu
novissima dissidia, quae ipse
decimatoribus in Donnersdorf
discordiam satagebat, ut ter
decimas altis lapidibus secer
solemnitatibus factum et h
Anno 1613 construxit infi
ria supra posita.
Anno 1617, die 16. Aprilis
aliquibus annis a Monaste
feudo et 3/4 jugeri vinearum
Anno 161[illegible] huc translatum
de Schwarzenberg, et ad

que Herbipolim duxisset, quo eum Prior Georgius Weingärtner conventu suo inscio diligentissime tractavit, curavit, sanumque huc reduxit; tandem mortuus est in actu Visitationis in Buxheim die 29. Aprilis, sepultusque ibidem in choro Fratrum ante altare SS. Apostolorum.

Cui successit a R. P. Generali Joanne VII. nominatus:

V. P. D. Dionysius Fichtlinus, XXVIIII. Prior, Professus hujus domus.

Natus in Carlstatt infra Herbipolim; a. 1603, die 22. Julii professus, a. 1609 Vicarius, a. 1612 Procurator. Duos habuit germanos fratres, quorum unus erat Praelatus Monasterii Brunnbacensis et pedibus debilis, alter colonellus; de his suis filiis tribus bona mater jocandi modo dicere solebat: Cartusianus est pietate insignis, Praelatus pedibus debilis, miles moribus rudis! Quum Prior esset factus, praedixisse dicitur: 3 annos Vicarius, 3 Procurator, 3 Prior, posthac vale, o saeculum! attamen divina Providentia ardenti huic ad rodum desiderium indeque natae prophetiae duos adhuc annos addere volebat; opinio ergo eorum qui absolute praetendunt, quod P. Dionysius 3 annos Vicarius, Procurator et etiam 3 Prior fuerit, falsa est, praesertim quum sit certum, quod Prior Ludovicus 1615 mortuus est; certum quoque, quod Prior Ludovicus 1615 mortuus est, certum quoque, quod P. Dionysius immediate successit.

Anno eodem juxta publicum documentum noster P. Prior, considerans novissima dissidia, quae ipse cu Procurator a. ~~1603~~ 1613 cum DD. Condecimatoribus in Domersdorf prosecutus est, ad praecavendam similem discordiam satagebat, ut termini inter et nostras et sic dictas Fuchsendecimas altis lapidibus secernerentur, quod ab utraque parte solitis solemnitatibus factum et hujus rei recessus ordinarius instructus est.

Anno 1613 construxit infimam in conventus atrio alam et granaria supra posita.

Anno 1617, die 16. Aprilis cum Communi Hoheim convenit de ab aliquibus annis a Monasterio Michelfeldensi O. S. B. empto domestico feudo et 3/4 jugeri vinearum.

Anno 1618 huc translatum est corpus D. Comitis Wolfgangi Jacobi de Schwarzenberg, et ad gradum summi altaris inhumatum.

Eum vero, ut supra de a. 1603 memoratum est, hujus monasterii mag-
num fuisse amicum et benefactorem, maxime pro ecclesia constru-
enda, inde satis probatur, quod prae omnibus aliis almae suae gentis
membris ex singulari erga Cartusiam amore sepulturam suam hic jux-
ta progenitores suos elegerit, quod ab 100 annis non accidit. Item
quod ejus epitaphium nunc in claustro ad parietem haerens, supra
in medio fornice Ecclesiae, quo hodie gnomon horologii videtur, affige-
batur; quod de re figurae rotundae, in media sphaera ab artifice scutum
eleganter sculptum cum circumscriptione sequente continet:

„Nobilissimus Comes et D. Jacobus Comes de Schwarzenberg
natus a. 1560, die 20. Maji post Chr. n.; a. vero 1615 mortuus est
aetatis 57 a. octoque mensibus. Deus Omnipotens ei laetam con-
cedere dignetur resurrectionem! Amen."

Anno 1620, die 26. Januarii Prior noster Dionysius ex hac vita ad
Dominum migravit, boni et amabilis Superioris post se relicta
fama; jam multis ante annis unusquisque ex virtuosa ejus conversa-
tione vehemens praecipue ad coelestem patriam desiderium percipere po-
tuit. Primus fuit in recenter a Priore Hauptio pro sepultura Priorum
constructo sacello depositus, ut epitaphium demonstrat.

Post eum indicatur:

V. P. D. Udalricus Schleicher, XXX. Prior, Professus
hujus Domus.

~~Natus in~~ Quod Udalricus ille circa hoc tempus vixerit, quum pater ejus
Würceburgensis colonellus, a. 1600, die 30. Decembris in Bimbach mortu-
us sit, ibidem in ecclesia parochiali sepultus jaceat, et postea a. 1650
cum fratre ejus milite veterano P. Casparus Hess, professus hujus, in
Ilmbach, qua hospes ibidem multum collocutus sit; quod pariter Udal-
ricus ante P. Priorem Dionysium, sed non ut nonnulli praetendunt
sub Priore Joanne Hauptio Procurator fuerit, extra dubium est;
sed quod de facto ~~in actis domesticis~~ Prior fuerit hic, justas dubita-
dicationes habeo, et quidem 1°, quia nec in actis domesticis nec in
aedibus municipii quidquam de eo deque ejus gubernio extat; 2° quia
nec post Priorem Hauptium nec post Lucam Pomisium nec ante
Dionysium Fichtlinum potuit esse Prior, quum annales Monasterii
initium Prioratus uniuscujusque clarissime manifestent; 3° quia

Cartusia Erfordiae in lati
obitum Prioris Dionysii Fic
ab Ostheimensi conventu p
catus ibidem die 30. Julii 1
hoc nullus alius immediati
vacantem reliquerit, memin
in hoc calendario mortuoru
volebant V. P. Udaricum S
referre (quanquam indagar
atum sit promotus vel ab e
quod Prioratus ille a die 26
sitatoribus in propinquo ex
interveniente vacare potuer
hujus electio a Capitulo ge
Prior absolutionem impetras
et contigisse invenitur eo
ris quinto.

Interea extra omnem cont
canonice et unanimit

V. P. D. B

XXXI Prior et Pr

Natus est in oppido Bam
ejus, Pater et frater legitimu
non interrupta serie glorios
bipoli jus civile rec candi
tualia hujus Domus, ubi b
rum ingressus hic solemn
inter dum plurima specimin
dens. Quare jam a. 1612
que ob sua merita postm
J. Naundorf a. 1615 unani
Capitulum generale sub seq
juxta supra laudatos anni
gularis ferventissimus, doctr
omni administratione et op

Cartusia Erfordiae in latinis suis chronicis lamentatur, quod ob obitum Prioris Dionysii Fichtlini sit dilectissimo suo P. Priore Brunone ab Ostheimensi conventu privata; propterea a suis Comprofessus revocatus ibidem die 30. Julii 1620 ceu proprius Prior installatus; et in hoc nullius alius immediati antecessoris, qui Ostheimensem Prioratum vacantem reliquerit, meminerit, quam P. Dionysii solius. Nihilosecius in hoc calendario mortuorum aliisque documentis conventualibus solebant V. P. Udalricum Schleicher honoris causa in album Priorum referre (quanquam indagari non potest, quomodo aut quando ad Prioratum sit promotus vel ab eo amotus, praesertim quum credi non potest quod Prioratus ille a die 26. Januarii usque ad finem Julii, P. P. Visitatoribus in propinquo existentibus et insuper Capitulo generali interveniente vacare potuerit. (Videtur autem mihi Prioris interim hujus electio a Capitulo generali dein non fuisse confirmata et ipse Prior absolutionem impetrasse, cujus obitus legitur die 31. Decembris contigisse invenitur eodem anno 1620, mense regentis successoris quinto.

Interea extra omnem controversiam est, quod eodem anno 1620 canonice et unanimiter electus est:

V. P. D. Bruno Fleischmann,
XXXI Prior et Professus hujus domus.

Natus est in oppido Bambergensi Cronach, a. 1580, cujus majores ejus, Pater et frater legitimus munere advocatiae urbis saeculis duobus non interrupta serie gloriosissime perfungebantur; ipse vero quum Herbipoli jus civile rite candidatus mox absolvisset (juxta Mss. Conventualia hujus domus, ubi bonus jurista appellatur) in Ordinem nostrum ingressus hic solenniter professus est a. 1606, die 10. Augusti; interdum plurima specimina futuri perfecti insignisque religiosi prodens. Quare jam a. 1612 Erfordiam ut Vicarius missus est, eumque ob sua merita postmodum iidem professi post obitum Prioris J. Naundorf a. 1615 unanimiter Rectorem domus postulabant et Capitulum generale subsequens ut Priorem confirmavit. Insuper juxta supra laudatos annales fuit vir devotionis et observantiae regularis ferventissimus, doctrina, prudentia, modestia praeclarus, in omni administratione et officio solertissimus. Initium regiminis

fecit ab illo: „Domine dilexi decorem domus tuae"; ecclesiam conven-
tualem altius erigendo, antehac obscuram, tristem, ruinosam renovan-
decorandoque devotis picturis et hoc quidem ex fructibus litis contra ma-
gistratum Erfordiensem primo suo anno obtentae. Cetera quoque mo-
nasterii aedificia optime refecit, vivarium ad magnam domus uti-
litatem ingeniose instruxit, in mansis ruralibus opera valde profic-
instituit, jura defendit etc. At quum sub tanti praesidis sapientis-
sima administratione omnia intus forisque solidissime consistere vi-
derentur, sed in humanis rebus nihil in eodem permaneat statu, fac-
est ut Conventus Cartusiae Ostheimensis ob Prioris sui Dionysii Tich-
lini obitum domum Erfordiensem conturbaret, professum suum electu
unanimi ad se revocando eumque suum proprium Priorem declaran-
do die 30. Julii 1620. Vide Chronica Erford.
Novus Prior noster ut summo cum gaudio et solatio regimen in Ost-
heim suscepit, ita modestissime perduxit, ut eo 11 annis gubernante
omnia in unione et pace (non obstante justitiae disciplinaeque spi-
ritualis observantia stricta), sine ulla querimonia nec perturbati-
tam apud religiosos quam saeculares subditos et vicinos et extraneos
invenirentur. Municipii aedes pulcherrime instruxit, magis ore quam
calamo conventus justitias defendit sub reverendissimis terrae Princi-
pibus Godefrido de Aschhausen et Philippo Adolpho de Ehrenberg;
summa gaudebat auctoritate in circumvicina regione; litterae
a scabinis ~~oppido~~ oppidi Volkach ad eum directae inscriptae erant
Domino clementissimo et reverendissimo nostro..."
„Anno 1626 cum conventu suo conclusit, quod pro quoque profess
domus hujus per 30 dies continuos celebraretur non exclusis domus
Prioribus et Conventualibus alibi professis hic hospitantibus tricen-
arium speciale, quod pactum pro posteritate in perpetuum confirma-
vit R. P. Bruno Prior Cartusiae majoris et totius Ordinis generali
sedente Capitulo generali anno eodem.
Anno 1627 ecclesiam conventualem renovavit et fornicem novo
figuris novem chororum Angelorum et s. Genealogia Chr. exorna-
vit, ut adhuc videri potest, item ecclesiam parochialem, in qua
etiam confraternitatem St. Sebastiani instituit. anno 1629 am-
plificavit altare majus pulpitumque extruxit; eodem anno

Visitator primarius provin
Convisitatoris ab anno 162
Anno 1630 vini mensura
ris abundantiam 3W, ma
noster ab anno 1620 tempor
copiam vini, frumenti, pecu
one Cartusiae pro Dei vero
reponeret.
Anno 1631 multis exantla
Christi" Ordini restituit
domo professionis suae Wirc
men vi Monasteriensis ~~patr~~
in eodem anno Patris nostr
a generali impetrarent, ut
R. P. Justus Perat aliis scrib
Et hactenus, proh dolor! Com
inde omnia in deterius per

belli Suedici
Marchiam Ostheim refer
scriptis domesticis, necnon ad
gesta.
Anno 1631 primo anno reg
cisci de Hatzfeld, Episcopi
ones belli inauditas fieri a
ad arripienda promptissime
episcopos sub praetextu uni
fama omnium populorum
magnum germanicum he
tico transmissis Suedicis
Franconiam proficisci et
provocasse. At verbis th
juvenes et senes occubuit, d
vici, viae et plateae plorat
nis profugis cum totis fa

Visitator primarius provinciae declaratus est, postquam officio ~~Visi~~ Convisitatoris ab anno 1623 functus est.

Anno 1630 vini mensura optimi proventus propter divinae benedictionis abundantiam 3 fl, maltrum frumenti 40 ß venumibat, et Bruno noster ab anno 1620 tempora semper fausta habuit, ita ut permagnam copiam vini, frumenti, pecuniae, mobilium pro ipsius quidem intentione Cartusiae pro Dei vero dispositione hosti nostro Suedico ~~reposuit~~ reponeret.

Anno 1631 multis exantlatis curis laboribusque Cartusiam „hortum Christi" Ordini restituit et P. Henricum Stumpf primum Priorem domo professionis suae Wirceburgensi illuc misit installavitque, qui tamen vi Monasteriensis ~~pact~~ concordiae a. 1650 cum suis inde expulsus est. Ita eodem anno Patris nostri Brunonis auctoritas et eloquentia a Capitulo generali impetrarunt, ut contra sententiam et vota complurium Patrum R. P. Justus Perat alias scriba ad Ordinis magisterium suavium eveheretur. Et hactenus, proh dolor! bona aureaque digni illius Prioris tempora! Deinde omnia in deterius permutata sunt, ut ostendet

Enarratio

belli Suedici, in quantum se ad hanc Cartusiam et Marchiam Ostheim refert, ex traditione V. P. Seniorum, ex Manuscriptis Domesticis, necnon adhibitis quibusdam historicis fidelissime congesta.

Anno 1631 primo anno regni Reverendissimi Principis et Domini Francisci de Hatzfeld, Episcopi Wirceburgensis percrebruit fama praeparationes belli inauditas fieri a nocturnis [?] Imperii principibus protestantibus ad arripienda promptissime arma contra catholicos Imperii principes et episcopos sub praetextu universalis oppressionis sociorum in fide. Quae fama omnium populorum terrorem adaugebat, cum innotesceret, permagnum germanicum hereticorum exercitum cum copiis a mari Baltico transmissis Suedicis consociatum a Saxonia et Coburga contra Franconiam proficisci et jam die 7. Octobris arcem Koenigshofen provocasse. At verbis timorem pavoremque, qui omnes pariter et juvenes et senes occubuit, describere impossibile est; oppida omnia et vici, viae et plateae ploratu et ululatu repletae, curribus et equis, personis profugis cum totis familiis, mobilibus, bonisque occupatae;

unusquisque in hoc totus, ut se suaque in locum tutum reponeret. Ita alii quas optimas habebant res in terris, campis vel aliis in locis secre-tis abscondebant; alii in puteis, cloacis etc. demergebant; alii in muris in excavatis silvarum arboribus deponebant etc.

At quis poterit universam animorum dejectionem satis pingere, quum arx Koenigshofen, Franconiae propugnaculum, post duos dies obsidionis pi... in hostium manus tradita esset? quum alumni e seminario Kiliano, inde Patres Societatis Jesu, zelatores nobilissimi animarum a P. Rectore ultimum usque laicum aufugissent, denique R^mus Episcopus Francidi-cus ipse, civitate et castello Wirceburgensi fidelibus vassallis commissis Francofordiam ad unitos catholicos episcopos et principis auxilii consi-que causa se contulisset?

Quum omnia in summo versarentur discrimine et quomodo saluti suae melius provideret unusquisque bonum consilium quaereret, maxime quum urbibus Rhoni regioneque superiori occupatis tota exercitus vis sese Her-bipolim verteret, V. P. Bruno Fleischmann pro tempore hujus Cartusiae Prior nostrique s. Ordinis per Provinciam Alemanniae inferioris Visitator cum suis filiis comprofessis conventualiter deliberabat, quid in communi-bus his angustiis agendum. Conclusum fuit:

„Quando Sacerdotes saeculares et religiosi, qui vi vocationis et s. profes-sionis tenerentur ceu fideles et boni pastores apud oves suas constanter permanere praesertim his temporibus, quibus maxime oppressi in peri-culo erroris, desperationis, in summa aeternae perditionis essent, sicque spirituali solatio et auxilio indigerent, at non ut mercenarii fugere; -„quando, inquam, pastores officio obstricti, ut se salvarent, quantocius terga verterunt et monasteria, ecclesias cum animis sibi concreditis de-seruerunt, quibus tamen aut corona futura constantiae in Christo vius-que sanctis apostolicis imitandis, qui pro ovibus sanguinem, vitam, bona ponebant, aut metuenda poena, pro socordia in adimplendo munere eccle-siastico melius suadere debuisset; - qua profecto ratione putaremus nos esse obligatos, hostes sanctae nostrae religionis sacerdotiique hic in mo-nasterio degentes expectare tanquam victimae omnis crudelitatis, op-probrii, ignominiae mortisque ipsius? quum neque ab Ordine nostro, neque a fundatoribus domus nostrae, neque a sancta ipsa ecclesia quidquam aliud a nobis exigatur, quam cura divini officii, sollicitudo solitariae nostrae

vocationis et bonorum Monasterii a...
officium divinum certum est, hoste...
ad vocationem nostram fore attentos
nos autem opprobriis saturatos vel i...
missuros; quae omnia ex generali ...
timescenda. Deponamus ergo exe...
majori jure dilectissimam nostram
fide fugati trans torrentem Cedron
dicentes: „Si invenero gratiam in
mihi arcam et tabernaculum suum
praesto sum, faciat Dominus quod
Qua deliberatione peracta V. P. Pr...
thesaurum quam secretius in sac...
namque Procuratoris cellam novit...
occultavit in repositorio jam tunc a...
pariete exciso tegulisque occlusum
pecuniis constantem thesaurum do...
quantum necessum esset pro viaticis
alterove anno detraxit, quod restaba...
detecto camerae tunc dictae „mag...
dificio novo cella V. P. Prioris pro te...
Quum de provisione frumenti et v...
certum quid disponi non posset, o...
Providentiae, ad fugam et iter qu...
tobris factum est, quo civitas Wir...
provocata et oppressa tandem a s...
dico ipso capta et occupata est.
Die illucescente Patres tristes emig...
dictionemque, quae in domo rema...
me iret et iterum cum gaudio re...
alem cum summa devotione cele...
omnes sacram synaxim ad insi...
perent; deinde V. P. Prior design...
Weickert P. Vitum Herbst, Vica...
Erfordiae nostri professi quadr...

rationis et bonorum Monasterii ad hoc fundatorum. Quod vero pertinet ad
fficium divinum certum est, hostes nec ejus exercitum esse permissuros, nec
d vocationem nostram fore attentos et bona cum toto Monasterio occupaturos,
os autem opprobriis saturatos vel in miseriam vel in aeternitatem ipsam
issuros; quae omnia ex generali hodierno reipublicae statu vere essent per-
timescenda. Deponamus ergo exempla aliorum sacerdotum secuti cum
majori jure dilectissimam nostram domum inter manus Dei et cum Da-
vide fugati trans torrentem Cedron ad tristem olivarum montem pergamus
dicentes: „Si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me et ostendet
mihi arcam et tabernaculum suum, si autem dixerit mihi: non places,
praesto sum, faciat Dominus quod bonum est coram se!" (2 Reg. c. 15 v. 25.)
a deliberatione peracta V. P. Prior cum religiosis suis totum ecclesiae
thesaurum quam secretius in sacellum anno 1585 inter ecclesiam hodier-
namque Procuratoris cellam noviter exstructum transtulit ibidemque in
occultavit in repositorio jam tunc ad dextram ingressus ad talem finem in
pariete exciso tegulisque occlusum. Deinde ex arca communi totum in
pecuniis constantem thesaurum domesticum deprompsit, ab eoque tantum
quantum necessum esset pro viaticis patrum eorumque sustentationem pro uno
alterove anno detraxit, quod restabat deposuit sub pavimento ligneo ad hoc
detecto camerae tunc dictae „magnae Schwarzenbergensis", ubi nunc in ae-
dificio novo cella V. P. Prioris pro tempore, et iterum tabulis contexit.
Cum de provisione frumenti et vini non parva et totius domus mobilium
certum quid disponi non posset, omnibus praeter pauca divinae commissis
Providentiae, ad fugam et iter quisque se accingere debebat, quod die 15. Oc-
tobris factum est, quo civitas Wirceburgensis tribus diebus a copiis inimici
provocata et oppressa tandem a sua Majestate Gustavo Adolpho, rege Sue-
dico ipso capta et occupata est.
Die illucescente Patres tristes emigrantes ut sibi divinum auxilium bene-
dictionemque, quae in domo remaneret, secum vero in exilium clementissi-
me iret et iterum cum gaudio reduceret, implorarent, Missam conventu-
alem cum summa devotione celebrabant, in qua, ut praesumi potest,
omnes sacram synaxim ad instar viatici de manu praesidentis rece-
perunt; deinde V. P. Prior designavit cum P. Procuratore Guigonem
Weickert P. Vitum Herbst, Vicarium, (quod P. Vitus, professus domus
Erfordiae nostri professi quadriennis P. Francisci Herbst frater ger-

manus Vicarius fuerit, elucet ex charta deambulationis cum salva guardi
ad instantiam V. P. Prioris in Tückelhausen a regio Suedico Generali-Com
missario D. de Wandersleben pro exulante nostro Cronacensi confecta s
dato: „Herbipoli die 10. Januarii 1632, in qua immediate post V. P. Pri
orem dictus P. Vitus prae omnibus aliis ponitur); quos secum ad locum
constitutum deducere voluit, ceterorum vero Patrum conventualium uni
que viaticum suum praebuit, unde in regione secura inter optimas gent
ad meliora quam propiora tempora usque honestam sibi sustentationem
procurare posset, dimisitque omnes cum animo dolore pleno oculisque
lacrymis madidis in osculo pacis et cum paterna benedictione. Quem
nam vero sibi quisque ad dimorandum locum elegerit, incertum est.
Post haec cum largissime profusis lacrymis benedixit spirituali sibi sub
ditae domui; tandem V. P. Prior cum dictis Patribus profectus est et secu
tatem in sua natura arteque munitissima urbe natali Cronach quaes
vit, quae nec a Suecis nec ab aliis unquam oppugnari potuit.
In adventu V. P. Prioris non mediocrem quisque manifestavit solatium
qui cum ~~sua~~ suis a sua in coelibatu perseverante sorore comiter except
et in domo spaciosa ad hoc evacuata deversatus est, quae quum sacello S.
Martini vicina esset, valde commoda fuit, in quo (ut mea avia aetate
96 annorum a 1734 mortua a suis parentibus ipsis accepit) consentiente
D. parocho urbano horas canonicas die ac nocte publice persolvebant sa
crumque sacrificium celebrabant.
De memorata pia devotaque virgine, quae servis Dei ultra 3 annos (in
quantum universalis inopia patiebatur) nihil omnino deesse permisit
sed seu sollicita Martha cum amore provido, obsequioso, devoto cum pro
priis ipsis impensis ministravit, omni anno loquitur sub die ejus obit
qui fuit 17. Martii domus nostrae necrologium seu calendarium secun
dum Ordinis usum paucissimis verbis: „Helena Fleischmann quae
Patribus nostrae domus in exilio Suecico magnam exhibuit charitat
Obiit 1645. (Idem ibidem legitur de D. Erasmo Wich consule ejusdem
urbis sub die obitus sui, qui fuit 27. Augusti 1635.)
Interea quum rex Suecorum civitate Wirceburgensi die 15. Octobris e con
vento occupata, die 18. ejusdem cum impetu castellum Marienberg op
pugnasset ac cepisset (quo V. P. Prior Cartusiae Engelgarten cum
~~x~~ cum aliquibus suis religiosis securitatis causa confugisset, cum

duobus Patribus Capucinis
oppida in Franconia per C
tos successive expostulavi
exemplum secuta sine diffi
tiam circa 22. Octobris
Sueci prima vice in Carte
V. P. Prior in temporaneum s
Conversum Valentinum M
tem emigrare recusabat pr
pro eius libertatibus, justitiis,
ceu Ordinis filius acceperat
pus et animam prodere deb
gressus pervigil esset custos
nihilo secius dominis Suec
sum praestitit et generosus
et servitium necessaria prae
um devinxit animos, ut in
non modico tempore securu
regias ordinationes, de quib
Fratri nostro Valentino in
uberem vindemiam faceret
Octobris, i. e. 4 diebus ante
veniebant, sed subito inte
dolor! nec vindemiatores ne
burgi ubique quasi inani
tis latentibus vel fugientibu
stabulis et viis obiecebante
Frater noster sese toti region
aliquibus personis per totu
narium usque ad diem 9
calcaret, maximae vero pari
ut die 24. Augusti a. 1733 1633
in cella vinaria, quin con
malisque oeconomis, ut p
tractum fuerit. Inter me

duobus Patribus Capucinis misere trucidatus est) sua Majestas omnia oppida in Franconia per Commissarios magna militum copia stipatos successive expostulavit, quae sese metropolis Wirceburgensis exemplum secuta sine difficultate obedientissime subjecerunt; quod etiam circa 22. Octobris urbi Volckach imperatum est, qua occasione Sueci prima vice in Cartusiam Ostheim se transtulerunt.

P. Prior in temporaneum secedens exilium reliquit in Cartusia fratrem Conversum Valentinum Misge, qui contra Superioris consilium et monitum emigrare recusabat protestatus se in monasterio remanere velle, quum pro ejus libertatibus, justitiis, bonis, quae in professione, ut opinabatur, uti Ordinis filius accepisset, etiam, Deo ita disponente, sanguinem, corpus et animam prodere deberet. Qui Frater quamquam monasterii ingressus pervigil esset custos ejusque negotia optime administrasset, sesenihilo secius Dominis Suecis incessanter pertranseuntibus valde officiosum praestitit et generosum eis largius copiosiusque omnia ad victum et servitium necessaria praebendo; quo rationabili obsequio adeo omnium devinxit animos, ut in monasterio tamquam substitutus relictus non modico tempore securus liberque posset vivere, usque ad posteriores regias ordinationes, de quibus infra plura.

Fratri nostro Valentino inter alias curas praecipua fuit, quo modo uberem vindemiam faceret conservaretque (incipiebat messis 8. vel 9. Octobris, i.e. 4 diebus antequam Sueci a civitate Wirceburgensi adveniebant, sed subito interrupta propter terrorem fugamque); at, proh dolor! nec vindemiatores nec conductores praesto erant, quum vici et burgi ubique quasi inanimes essent, incolis nempe in silvis et arbustis latentibus vel fugientibus; equi vero a Suecis, ubi apparebant, e stabulis et viis educebantur; ita ut nihil restabat, quam ut pauper Frater noster sese toti regioni accomodaret et hieme dulcissimo cum aliquibus personis per totum Novembrem, Decembrem et ipsum Januarium usque ad diem S. Sebastiani a. 1632 uvas colligeret et calcaret, maximae vero partis jactura facta; attamen tantum invehebat, ut die 24. Augusti a. 1733 [1633] de proventu a. 1631 restarent adhuc 10 radi in cella vinaria, quin consideremus quantum interdiu ab hospitibus malisque oeconomis, ut postea narrabimus, consumptum et distractum fuerit. Inter mesta initio auctumni, circa diem St.

Martini et postea in Adventu et ultra collecta magnum extat di-
crimen, quorum primum fortissimum, medium optimum, ultimum
dulcissimum quidem vel oleum pingue, pessimum habebatur, quum
gelu optimam suam virtutem extraxisset.

Tempore hiemali, quum universa jam Franconia sub jugum Suedi-
cum esset redacta, in omnibus municipiis et dominiis multas pecu-
niae contributiones praescribi et exigi jusserunt, a quibus ut Cartusiae
Franconiae immunes manerent, V. P. Prior in Tuckelhausen, ut Con-
visitor Provinciae se summa laude dignum praestitit, inprimis quum
a sua Majestate, rege Suedico quodam die supra pontem Wirceburgen-
sem equitante, osculatus calcar et quid vellet interrogatus, humillime
salvamgardiam postularet pro sua ceterisque Franconiae Cartusiis, ibi
sua Majestas respondit: „Vos Cartusianos caros habemus, quia
gens quieta estis et nihil contra religionem evangelicam attenditis;
idcirco habeatis vos et vestra monasteria ubique securitatem et salva-
gardias et sitis a generalibus repraesaliis exempti". quod vi regiarum
litterarum patentium de dato 4. Januarii 1632 optatum suum obtin-
uit effectum, et talem ~~quidem~~, ut non solum fugaces cives Osthemenses
cum suis reverterentur, sed etiam a locis vicinis, imo a comite Rhein-
feldensi ejusque tractu mobilia, etiam pecora in Ostheim, ut in
asylum pro miseris istis temporibus certum privilegiatumque compelle-
rent et alerent.

Libentissime frater noster Valentinus V. Priori suo consolatoria haec
misisset, si via ad urbem Cronach fuisset, quae tam ~~Suedor~~ Suecor-
um quam Saxonum copiis continuo obsidebatur, duras oppugnationes
pluresque gravissimos impetus sustinebat. Quisque per parenthesim
secum recogitet, quo animo V. P. Prior, qui incidit in Scyllam cupiens
vitare Charybdim, ceterique D. Praelati tunc Cronach salutis causa,
juxta annales Cronaco-Suedicos, degentes, fuissent, quum sese pro-
cul perpetuis curis sollicitudinibusque relictarum domorum et subdi-
torum, prope ad portas oppidi a bonorum sanguinisque avidis hosti-
bus, desuper globis ~~igneis~~ ferreis, tormentis bellicis, coronis igneis, juxta
summa in urbe saevienti paupertate, igni, fame, caritate, peste, maxi-
me quin intolerabiliter oppressos, undequaque captivos, die ac nocte
miserae morti obnoxios viderent. In hoc summo rerum discrimine

sicut alii D. Praelati sic et V. P.
studio vitam exercebant, visi-
nes, adjuvando aegrotos et mor-
Anno 1632 sub tempore aestiv-
jestate Suedica singulis Fra-
vore, gratia et realiter concessa
etiam nostrae Cartusiae Osthe-
eadem salvaguardia monaste-
posito, a regio gubernio saec-
sub nomine Marcus Weiss tu-
um administrationem et potesta-
piscationis " Volcalenses et Os-
jus piscarium ab eo recipieba-
inde exules nostri in Cronach r
Ante hanc rerum mutationem
ero eorum qui V. P. Prior non s
moratum, cum viatico interi-
dimisit, de regia Cartusiae gra-
redditi, sive e taedio talium
qualis vocationis huc reversi, D
inhabitabant; qui quamdiu fra-
ium viduum regebat, pro istis r
quum inopinato rebus in pejus
men suscepisset et fratrem Vale-
recusans, proin eidem in claus-
undique deficiebant, et quatuor h
ptivi neque patrem neque matre-
que necessariis providerent, quum
tentus seipsum ditesceret, illosque
et miseria, sicut superque attest-
commiseratione miseram traher-
mente conciperе poterit, quantam
lictionem pauperes hi pupilli i-
sustinuerint.
S. Sacrificium orationesque

sicut alii D. Praelati sic et V. P. Prior suique apostolicam cum zelo et studio vitam exercebant, visitando indigentes, consolando pusillanimes, adjuvando aegrotos et moribundos.

Anno 1632 sub tempore aestivo non obstante omni a sua regia majestate Suedica singulis Franconiae Cartusiis ~~facta~~ promisso favore, gratia et realiter concessa salva-guardia inter alia monasteria etiam nostrae Cartusiae Ostheim nefandus illuxit dies, et manente eadem salvaguardia monasterio sub Suedica protectione deinceps posito, a regio gubernio saecularis administrator praefectus est, qui sub nomine Marcus Weiss tunc coelebs revera advenit, omnia in suum administrationem et potestatem redegit; ita inter alia, juxta „libellum piscationis" Volcacenses et Ostheimienses piscatores per tres hos annos jus piscarium ab eo recipiebant eique ordinarie tributa solvebant; proinde exules nostri in Cronach remanere debebant.

Ante hanc rerum mutationem tres patres professi hujusce domus e numero eorum qui V. P. Prior non secum Cronach duxit, sed ut supra memoratum, cum viatico interim in pace, quocunque vadere possent, dimisit, de regia Cartusiae gratiose concessa salvaguardia certiores redditi, sive e taedio talium peregrinationum, sive ex amore spiritualis vocationis huc reversi, domum professionis cellasque suas denuo inhabitabant; qui quamdiu frater Valentinus seu oeconomus monasterium viduum regebat, pro istis miseris temporibus contenti vivebant; et quum inopinato rebus in pejus mutatis, dictus provisor Suedicus regimen suscepisset et fratrem Valentinum ut oeconomum secum habere recusans, proin eidem in claustrum ad Sacristae cellam relegasset, omnia undique deficiebant, et quatuor hi pauperes domus filii, ut veri inclusi captivi neque patrem neque matrem habebant, qui pro victu, vestitu, aliisque necessariis providerent, quum praeses iste lutheranus suis rebus intentus seipsum ditescaret, illosque ut hospites odiosos in summa egestate et miseria, sicut superque attestantur adhuc extantia documenta, sine commiseratione miseram trahere vitam cogeret. Nemo nostri temporis mente concipere poterit, quantam famem, desolationem, miseriam et derelictionem pauperes hi pupilli in propria domo per 3 annos die noctuque sustinuerint.

S. Sacrificium orationesque in sacello claustri peragere tenebantur;

nam ex administratoris ordinatione magna ecclesia conventualis
militibus seu praesidio Suedico in Volkach ad lutheranum cultum a
dicta est, ad quem omnes ejusdem fidei socii convenire solebant; ad h
in conventu ordinarius praedicans sustentabatur, qui in medio chori
ad sinistram suggestum erexit, ad quod e vestiario vel sacristia, ut
ante renovationem a. 1722 adhuc vestigia manifestabant, accessum f
iebat.
In hoc loco sicut in toto tractu sub gravissima vetitum fuit poena, ne qui
liberos, servos, ancillas; subditos, nec parochus parochianos suos ullo modo
vi ab assistentia ita dictorum evangelicae religionis sermonum exercitiorum
que impediret, quin tamen aliquis ad hoc vel ad negandam fidem s. catho
licam cogeretur; sed quia nitimur in deterius cartusiana ecclesia initio qui
ex curiositate postea e consuetudine et propensione ad conscientiae libertatem
viris feminisque saepe repleta erat, quum e contra ~~vix aliqui~~ in ecclesia par
chiali ad catholicum officium campanae convocarent et vix aliqui con
venirent. Ita Dei verum templum, in quo prius sub speciebus sacramenta
bus occulta majestas personaliter habitabat, in quo Dei laudes die noctu
resonabant, in quo servi Dei summa cum reverentia, timore sancto et devo
ione juxta Ordinis usum conveniebant, conversum est in domum spiritus
mendacii, Dei Sanctorumque blasphemiae; hereticorum speluncam, conven
tum vanitatis; claustrum in deambulatorium ante et post officium div
num pro viris feminisque; reliqua vero monasterii pars, in qua antea discip
lina, castitas, honestas vigebant, in Veneris academiam; ita dictae cam
rae Schwarzenbergenses in loca quotidiani tripudii; imo plurique hujus par
chiae lutheranum Suedicum spiritum ita imbibebant, ut quisque eo ma
jorem favorem salutemque a novis intrusis Dominis speraret, quo minor
fidelitatem affectionemque erga legitimos ostenderet dominos.
Ab hoc omnium infelicissimorum eventuum monasterii locique initi
redeamus ad Cronach et videamus, quaenam ibi fuerit P. Prioris exuli
conversatio!
Ducibus Casimiro Suedico necnon Christiano Saxone bis terque a Crona
fortiter rejectis proindeque obsessis aliqua concessa libertate levaminеque
ecce! P. Prior fausto illo momento utens et certior factus de adventu
reginae Suecorum die 8. Iulii in civitatem Wirceburgensem ad congra
tulandum regiae Majestati Domino uxori ob novum oblatum ducat

proposuit non sine multis peric
antiquo que zelo pro derelicta sua d
et quem jam juvenis in cit
strumento isto sibi comparat
se contulit eodem tempore qu
cubiculi regii sistens noctu i
cubitum itura valde admirar
me pauperem monachum exc
iam gratiosissime petiit. Pos
gina „Pater, dixit, cras nob
nobis jucundum reddes! qu
spemque optati successus pra
regina in rheda esset eamque
nata vel potius per religione
tia Majestatem suam perfec
Itinere ultra fines lutheran
quod regina observans cithar
proveherentur, eam capite dete
lico usu interrumpere prin
lum malefactorum:„ cur,
patibulum istud, ut ante tr
V. P. noster humillime:„ M
liberrime causam indicabo
reverentiam caput detegendo
rendo illud paganus indevot
meus pro me misero peccat
mortuus et se in ea tanqu
malefactorum vero patibu
scelratis legitime extingui
summum horrorem, quem e
responsum gratum habuit
occasione pluries de Ordini
lictae suae domus Ostheim
acciderant, ut superius dixe
Prior, interrogabat? ad q

proposuit non sine multis periculis proficisci et paterna sollicitudine continuoque zelo pro derelicta sua domo motus subditis suis Patribus valedixit. Et quum jam juvenis in citharizando peritus fuisset musicus, cito instrumento isto sibi comparato, solus ut pauper monachus exul Coburgum se contulit eodem tempore quo regina advenit; Prior in platea sub fenestra cubiculi regii sistens noctu instrumentum pulsavit et regina jamjam abitum itura valde admirans citharistam ad se vocavit, qui se humillime pauperem monachum exulem exhibens viaticum et salvam guardiam gratiosissime petiit. Post multum musica protractum tempus regina „Pater, dixit, cras nobiscum Herbipolim ibis et itineris tempus nobis jucundum reddes! quae insperata sors gratiaque ei consolationem plenique optati successus praebuerunt, praesertim quum mane una cum regina in rheda esset eamque sua musica non solum, sed etiam sua innata vel potius per religionem exculta urbanitate et jucunda eloquentia Majestatem suam perfecte recreavit pleneque satisfecit.

Itinere ultra fines lutheranos in catholicas progrediente regiones, accidit quod regina observans citharistam, quoties ante crucem in via erectam provehentur, eam capite detecto salutasse, et nolens eum in hoc catholico usu interrumpere primum tacebat, donec pervenissent ad patibulum malefactorum: „cur, interrogabat eum, non detegis caput ante patibulum istud, ut ante crucis patibulum facere soles?" Ad quod, V. P. noster humillime: „Majestas vestra condonabit, respondit, si liberrime causam indicabo? si Ss. Crucis signo devotissimam meam reverentiam caput detegendo testor, facio quod maxime debeo, et contemnendo illud paganus indevotus et non christianus essem, quum redemptor meus pro me misero peccatore saluteque mea innocens pro reo passus, mortuus et se in ea tamquam in ara hostiam placationis obtulit; pro malefactorum vero patibulo, in quo crimina et peccata puniri et cum sceleratis legitime extingui debent, sentio ut homo qui justitiam diligit, summum horrorem, quem et exterius manifesto!" Regina cum applausu responsum gratum habuit et in Patris conversatione complacuit; qua occasione pluries de Ordinis sui modo vivendi et regulis, de negotiis derelictae suae domus Ostheimensis disseruit, omnino ignorans, quae ibidem acciderant, ut superius diximus. Regina eum, quonam moraretur ejus Prior, interrogabat? ad quod respondit: „Prior meus exempla aliorum

praelatorum superiorumque secutus e Franconia fugit; at quo nunc
misere vivit, nemini e suis cognitum est; quamobrem majestatem
vestram supplex precor, ut pro Cartusia Ostheim ejusque Patribus exulibus
verbum bonum apud regiam vestram Majestatem, Dominum uxorem facere
dignetur;" quod ei regina clementissime promisit.
Quum tandem civitati Herbipolensi appropinquarent nec reginae con-
veniret cum catholico monacho in eam intrare, discessit regium com-
itatum procul sequens; ibidem latebat aliquot diebus felicem rei eventum
expectans, seseletiam aliquoties regiae Majestati praesentem fecit, sed
quum Herbipoli musica, ludi tripudiaque abundarent, P. Prioris suppli-
cationi regiae evenit, quod olim Josepho Aegyptiaco, succedentibus prospe-
ris oblitus est praepositus pincernarum interpretis sui.
Spe sua frustratus P. Prior desolatus vehementissime dilectum suum
Monasterium revisere desiderabat, sed quum certior factus esset de ejus
sorte, maxime vero quomodo ~~Suedi~~ Sueci ubique locorum, quos occupant
(?)
toti in eo essent, occultos thesauros indagare, parietes murosque exacte
examinare, effringere etc., desiderium suum sese in dolorem commutavit
et timens ne provisori Suedico thesaurus ~~in~~ ecclesiae in sacello majori
obstrusus praeda fieret, derepente Cronacum reversus suos consuluit, de-
inde una cum duobus suis intimis parentibus grossis rusticorum ~~vesti-~~
~~tus~~ indutus vestibus, noctu hic advenerunt, et murum transgressi in
dicto sacello effregerunt repositorium in pariete absconditum, quod hodie
adhuc ad perpetuam rei memoriam apertum est. At quum labor iste
non sine aliquo strepitu procedere potuisset, cordati isti viri a domesticis
Suedicis detecti, in re incepta interrupti sunt et e templo monasterium re-
liquerunt, Mainum fluvium transnatarunt, et omnia aperta et nuda de-
serebant inimicis ad praedam quasi offerentes, exceptis 7 calicibus argen-
teis cum patenis et cochlearibus, e quibus duo in novos calices resoluti,
tertius Franciscanis in Schwarzenberg novum instituentibus conventum
cum alba et casula donatus, quatuor adhuc praesto sunt, quorum major
in festo St. Joannis Ev. omni anno ad propinandum amorem S. Joannis,
minor in communionibus generalibus ad sumendam ablutionem, duo
medii quotidie ad celebrationem missae inserviunt. Hos cum aliis minus pre-
tiosis rebus feliciter trans Maenum Cronacum tulerunt, postea vera pace redd-
ita huc reduxerunt. In repositorio pluries memorato una cum monastico ad

hunc diem usque specifice inc…
casu fatali iniquis possessorib…
siae non propriae res juxta an…
cclesiae ornamentum pertinen…
e parochiis Cartusiae custodie…
diebant pure argentei calices i…
strantiae; argenteum poculum…
ficatoria, pallae, corporalia, v…
deauratis cum lit. V., argente…
alba casula cum alba et ceteris…
Haec fugitivis patribus im…
mo excitasse motus, cogitat…
inopinato detectam et derelicta…
dem tempore thesaurum in…
orum processu valde laesum,…
multum oppressis conventual…
P. Prior cum duobus suis soc…
pervenit, quum denuo tot…
a Duce Guilelmo de Weima…
pugnata et impugnata, et…
longe descripta tormenta…
sera et Cartusiae valde in…
felix:
Quodam die P. Priorem e p…
spiritualem quaesiturus con…
tavit, qui inter alia etiam…
cens: „Reverentiae vestrae…
revertitur, domum undequa…
restaurare et sustentare." …
modo clementissimus Deu…
mox in pace reverti, curan…
tienter invenirem, unde tot…
forte omnia aedificia, cons…
nis absumerentur, quod ni…
haec sors nulli in Francon…

hunc diem usque specifice incognito thesauro videntur fuisse asservatae et hoc casu fatali iniquis possessoribus monasterii hujus successisse et aliae Cartusiae non propriae res juxta antiquam de anno 1631 nomenclaturam rerum ad ecclesiae ornamentum pertinentium, quae a parochis et mortuis ludimagistris e parochiis Cartusiae custodiendae committebantur," i. e. 3 boni (ut veteres dicebant) pure argentei calices cum patenis et cochlearibus; lunula argentea monstrantiae); argenteum poculum e quo aegroti ablutionem sumebant, omnia purificatoria, pallae, corporalia, vela calicum, 2 argentei urceoli, quorum alter deauratus cum lit. V., argenteum pacis instrumentum, pulviale coccineum, alba casula cum alba et ceteris.

Haec fugitivis patribus imputata irruptio diversos in administratoris animo excitasse motus, cogitatu facile est: delectationis quidem ~~post~~ propter inopinato detectam et derelictam praedam; irae vero, quum ipsemet suo quidem tempore thesaurum indagare potuisset integrum, nunc autem monachorum processu valde laesum; quare opinari possumus, eum hoc tribus jam multum oppressis conventualibus fratrique Valentino satis dure rependisse.

P. Prior cum duobus suis sociis legitimoque suo furto vixdum Cronacum pervenit, quum denuo tota civitas tam a Duce Bernardo Saxono, quam a Duce Guilelmo de Weimar et a duce generali Suedico durissime oppugnata et impugnata, et omnia in Cronaco-Suedicis annalibus longe descripta tormenta diutius subire coacta esset; quo tempore misera et Cartusiae valde infausta tragoedia initium suum coepit infelix:

Quodam die P. Priorem e proxima intimaque sua cognatione quisquam spiritualem quaesiturus consolationem in tanto rerum discrimine visitavit, qui inter alia etiam de Cartusiae miserabili disseruit statu, dicens: „Reverentiae vestrae satis durum erit, si quando ad monasterium revertitur, domum undequaque demolitam et spoliatam cum nihilo restaurare et sustentare." P. Prior sincerrime respondens ait: „Dummodo clementissimus Deus mihi hanc concedere dignetur gratiam, mox in pace reverti, curam istam flocci facerem; quum illic sufficienter invenirem, unde totam domum a fundamentis extruerem, nisi forte omnia aedificia, consequenter meus occlusus etiam thesaurus flammis absumerentur, quod minime tamen pertimescendum, quum hactenus haec sors nulli in Franconia monasterio obtigisset. De fratre meo Va-

lentino tantum sum sollicitus, qui contra meam totiusque conventus volun
tatem ibidem remansit; de cujus fidelitate, ni forte imprudenter loquendo
fallat, minime dubito et certus sum, cum jam occultarum rerum causa
non unum ab administratore suedico subiisse examen, sed os suum purum
conservasse etc." Quae juvenis quidam, filius Moeni molitoris Henrici Lam
lein et nostrorum Patrum exsulantium ad tempus domestici e vicino cu
culo audivit secumque tamen fideliter conservabat.
At anno 1633 accidit, ut occasione oblata ex oppugnata evaderet civitate
et ad Astheim reverteretur; quo cum supradicto suo patre cohabitavit et post ali
quot menses casu: „Non meo, inquit, credite ori, sed P. Prioris proprio; rever
tantur Domini huc serius ocius, tanta occulta reperient, ut denuo totum mo
nasterium aedificare possint;" quod falsus et perjurus molitor sine mora ad
ministratori ad ejus capiendum favorem revelavit. Qui postea multos dies
hebdomadas, tempora in indagando et explorando foris, in effodiendo et c
fringendo domi expendit; soli Deo consecratis altaribus minime parcens,
ea suffodiens et comminuens seductus se in eorum concavitate vel ita
sepulcris aliquid reperturum, quae omnia violavit, s. reliquias dispersit,
pedibus contrivit, varias modo sacrilego profanavit, furiosus etiam cruc
fixos aliasque s. imagines prostravit, confregit, schedulas in vacuo
tabernaculo a fundationis tempore asservatas, quas religiosus quisque
die suae s. professionis propria manu in fidem suorum Deo factorum
votorum obsignatas super altare deponere debet, laceravit, conculcavit,
injuriose ad impuros impendit usus. Non cum minore impietate nostro
rum Deo carorum fundatorum mausoleum in medio choro sub lampade
effregit, cujus vestigia adhuc a. 1715 P. P. seniores nostri, quum novum
poneretur pavimentum vidisse affirmant. Interdiu homo iste non
intermisit gravibus interrogatoriis et inauditis jurandi formulis subdito
scabinos, juratos, parochum ipsum obsidere, ut ita absconditus adin-
veniretur thesaurus.
Quum ex auri fame furiosus administrator frustra laborasset, dictum
juvenem adiit, quem blanditiis, minis, verbis eo tandem perduxit, ut
fratrem Valentinum ejusque perfectam secreti scientiam patefaceret.
Tunc omnes furoris irae, miseriaeque fluctus in solum infelicem
transierunt fratrem, sed quum ad interrogatoria non responderet ad
administratoris mentem et spem nec horrendum juramentum prae

stare vellet, in carnifican
bonus frater conversus D
latro, scalae alligatus,
quaestus, tandem carnif
est, in quo pecore pejor fame
petitos hos crudeles crucia
qui in eo consistebat, quo
recenter egestis tam jumen
pletam modico infuso vi
non tantum per occultos
oculos conditas sordes expelleb
dictis suppliciis vir Dei b
unicuique suum reddens, et
propter dolorem semper in
humana fragilitate succu
sine ullo peccato fatere pot
Nihilo secius apud totam
promeruit; spiritus enim
infirmata succubuit. Sic i
in quo jam per tres mens
effractum est et juxta pau
summo sacrilegae plebis ju
namenta juxta manuscri
eorumque successoribus al
et a monasterio ipso comp
mensae suppellectili nume
probato consistebat. Semi
agebant, sed corpus ejus in
in Sacristae cella Capitu
devotissime reddidit. An
regii gubernii ruralis, quo o
rationes mittendae erant, p
est, quod administrator se
patres abhinc multo inni
que aut mortem aut D

stare vellet, in carnificum eorumque servorum potestatem incidit bonus frater conversus Deo votis solemnibus sacer tamquam fur et latro, scalae alligatus, inter multas virgas, cruciatus, tormenta quaestus, tandem carnificina tyrranica peracta in carcerem detrusus est, in quo pecore pejor fame, siti aliisque suppliciis torquebatur. Post repetitos hos crudeles cruciatus ei etiam sic dictus poticus suecicus datus est, qui in eo consistebat, quod applicabant ad os situlam foetenti lotio, recenter egestis tam jumentorum quam hominum sordibus ~~impeto~~ impletam modico infuso vino; mox intumescentem fratrem insilientes non tantum per occultos naturae meatus, sed et per nares, aures et oculos conditas sordes expellebant. Hunc infernalem salutis potum cum dictis suppliciis vir Dei bis heroice subiit ob justitiam, quae est virtus unicuique suum reddens, et bona Deo in servis suis dicata; attamen propter dolorem semper invalescentem tam variorum tormentorum ex humana fragilitate succubuit, totum secretum revelavit, quod jam antea sine ullo peccato facere potuisset, sed ex amore Dei virtutisque non fecit. Nihilo secius apud totam posteritatem immortalem laudem et gloriam promeruit; spiritus enim usque huc semper promptus fuit, caro autem infirmata succubuit. Sic in „camera Schwarzenburgensi" pavimentum, in quo jam per tres menses saltabatur et tripudiabatur ~~celeb~~ celeriter effractum est et juxta pauperis fratris indicium totus thesaurus cum summo sacrilegae plebis jubilo depromptus, qui praeter aliqua ecclesiae ornamenta juxta manuscriptum praecipue in variis a D.D. fundatoribus eorumque successoribus aliisque nobilibus fautoribus et benefactoribus datis et a monasterio ipso comparatis aureis et argenteis antiquitatibus, vasis, mensae supellectili numero pretioque non mediocribus, nec non in argento probato consistebat. Semivivum vero fratrem postea curare et reficere satagebant, sed corpus ejus intus et foris tam misere se habebat, ut brevi post in Sacristae cella Capitulo vicina spiritum in manus Regis Martyrum devotissime reddidit. An res ita rapina ablatae Herbipolim in manus regii gubernii ruralis, quo omnes omnium monasteriorum proventus et annuae rationes mittendae erant, pervenerint, non constat; extra ullum tamen dubium est, quod administrator seipsum minime neglexerit, tres magis afflictos fratres abhinc multo immitius et vilius consideraverit, tractaverit eorumque aut mortem aut discessum intenderit, quum extra claustrum

a vicinis piis catholicis omnem cibum et opem emendicando quaerere debebant.

Interea P. Prior occasione fausta oblata ab urbe Cronach Bohemiam ad Cartusiam Walditz visitandam ex Ordinis commissione profectus est cum charta liberi exitus imperiali ab Alberto Duce ex archicastris in Unterroth prope Cronach expedita mense Octobri 1632.

Eodem anno 1633 jam initio anni administrator, qui tunc temporis etiam titulo toparchae de Volkach a regio gubernio decoratus fuit, ex Cartusia exegit, ut Volkacenses cum Ostheimensibus ad reparationem molendini Moeni concurrerent; quod magistratus humillime recusavit et ut justitiae antiquae juxta inter et Cartusiam et urbem Volkach initas conventiones manuteneentur postulavit.

Eodem anno ad initium mensis Julii huc advenit cum comitatu suo dictus colonellus Dominus de Rostein, se coram administratore ut novum Dominum haeredem Cartusiae, sibi a suedica corona ceu feudum dono datae declarans, ac sequens diploma toti Communi publice communicavit:

„Regiae Majestatis et regni Suedici Consiliarius, Cancellarius et plenipotens legatus terrarum Germaniae ... Amen.

A. Oxenstierna, Baro in Kymoth ... Excellentiae Vestrae notum faciens humillima officia, quae erga Majestatem regiam, clementissimum nostrum nunc in Deo quiescentem Regem, nobilis, generosus, fortis Fridericus de Rostein, colonellus equestris praestitit et imposterum et erga illustrissimam declaratam Reginam et Principessam haereditariam necnon erga Suedicam coronam ipsemet posterique ejus praestaturi sunt, confert et dono dat nomine regiae Majestatis et Suedicae coronae nominato colonello de Rostein monasterium Ostheim in Wirceburgensi districtu et praedium Wirceburgense in civitate Wirceburgensi situm cum omnibus pertinentiis, juribus cujus vis nominis a possessoribus prioribus detentis, at a Suedica corona divina Providentia jure belli comparatis.

Proin conferimus et dono damus hisce dicto colonello de Rostein ejusque heredibus memoratum monasterium Ostheim et praedium Wirceburgense cum omnibus pertinentiis, jure superioritatis coronae Suedicae semper reservato, ita ut ea tanquam donum gratiosum accipiat et ut feudum semper recognoscat, imposterum jure hereditario et proprietario possideat, utatur, fruatur; se regiae Majestati omni tempore fidelem praebens omniaque quae

obsequioso conveniunt vas
reverso obstrinxit. Itaque
de Rostein insequenter in p
Wirceburgensis immittat et
antibus superioribus et infe
bus pedestribusque, insuper o
onellum de Rostein in hac
etiam contra omnem vim
Diploma hoc Excellentia Ves
Factum Francofortiae ad
Baro de Oxens
Iuxta sic promulgatum
te Iustitiae totiusque Com
onem, sed quum in omnis
minium nemini melius
tratori in eo plane versato,
non sine novis miseriis a
men haec omnia ob anim
fortiter superabant, et qua
et palearis lectulus concede
nuntiabat, considerantes g
guardiam pro Franconia
tino ad administratoris a
usque tolerari debuerint, at
usque ad pacificationem pe
mendicans per diem vel pe
onem fidelissime semper af
per unum et dimidium
in solita sua, heu! prava co
ti Deus misericordia erga
asteria, motus praelio inte
ito ad Nordlingen in Suba
et inimica armis faustis
cus populus usque ad Thur
Quo nuntio laeto allato

obsequioso conveniunt vasallo faciens et praestans, ad quae sese speciali reverso obstrinxit. Itaque Excellentia Vestra nominatum colonellum de Rostein insequenter in possessionem saepe dicti monasterii et praedii Wirceburgensis immittat et omnibus et singulis coronae Suedicae imperantibus superioribus et inferioribus officialibus necnon militibus equestribus pedestribusque, insuper omnibus subditis serius intimet, praefatum colonellum de Rostein in hac sua possessione non solum non inquietare sed etiam contra omnem vim … ut par tueri.

Diploma hoc Excellentia Vestra manu propria subscripsit confirmavitque. Factum Francofortiae ad Moenum, die 20. Julii 1633.

Baro de Oxenstierna etc. etc.

Juxta sic promulgatum diploma novus heres de Ostheim homagio hujus te Justitiae totiusque Communis recepto in plenam intravit possessionem, sed cum in omnibus maxime imperitus esset, novum suum dominium nemini melius committendum sciebat, quam priori administratori in eo plane versato, sicque ille denuo stabilitus et obligatus est, non sine novis miseriis aerumnisque trium Patrum nostrorum; qui tamen haec omnia ob animum nobigerum dein divina assistentia tam fortiter superabant, ut quamvis in monasterio nihil nisi cellae habitatio et palearis lectulus concedebantur et administrator omni die abscessum nuntiabat, considerantes quod immediate post P. Priori concessam salvam guardiam pro Franconiae Cartusiis hunc advenerint et cum Fratre Valentino ad administratoris adventum jam hic fuerint et ad praesentem diem usque tolerari debuerint, ac consequenter totum systema in statu quo antea usque ad pacificationem permansurum sit, ne unus quidem eorum victum mendicans per diem vel per noctem extra claustrum degeret, sed possessionem fidelissime semper affirmarent etiam in summis adversitatibus per unum et dimidium annum et plus, ita et administrator perseverabat in solita sua, heu! prava conversatione. Tandem anno 1634 mense Augusti Deus misericordia erga suam agonizantem Franconiam ejusque monasteria, motus praelio inter et Imperatoris et Regis Suedici exercitus inito ad Nordlingen in ~~Subaudia~~ Suabia tam felicem concessit exitum, ut inimici armis faustis Imperatoris totaliter devicti et reliquus Suedicus populus usque ad Thuringiam et Erfordiam fugiens repulsus esset. Quo nuntio laeto allato concilium Wirceburgense officii sibi incum-

bentis non immemor erga Dominum legitimam viam ad recuperandam civitatem copiis imperialibus prudenter aperuit, quod etiam per mirabile stratagema die 18. Octobris evenit, et consequenter Episcopus adhuc exsul et Franconiae Princeps Herbipolim reversus est.

Hujus rei fama longe percrebrescente Prioris nostri et Visitatoris animus pro sua aliisque Franconiae domibus zelans in urbe Cronach se continere non minus potuit, quam obsidionis tempore, ideoque incognitus per Ostheim Herbipolim properabat ad negotia suorum subditorum conventuum quam celerrime expedienda. At quum administrator dicti Rostemensis dominii ab hisce subditis illius cognovisset propositum, cor ejus in duas partes vergere coepit: in unam quidem cogitando se longius adhuc administrationem sustinere posse, ratus suum Dominum quam optime sua defensurum et cum aliis ejusdem generis Suedicis Dominis in futuro universali pacis tractatu plus obtenturum; in alteram vero partem, providendo ceu bonus Evangelicus illud „orate ne fiat fuga vestra in hyeme", quo nudus exire nemo eligat, nec propter nive coopertas vias quo abeundum nesciat; vel sabbato, quo secundum legem judaicam non liceat grave quid secum ferre, ad imitationem Jacobi in libro Genesis, qui mulieres, armenta, omnia sua ante se mittens postea secutus est, sibi mammonā iniquitatis bonas ad alia in mundo prospera conamina praeparavit, quae strategemata eo facilius operari potuit, quo longius tempus ei, ut desiderabat, praesto erat, quippe quia V. P. Prior causam suam Herbipoli expedire non potuit prius quam die 16. Januarii sequentis anni, quo etiam castellum a Suedicis derelictum, et Princeps Franciscus denuo gratissimus et urbis Wirceburgensis, et totius terrae fiebat.

Anno 1635 P. Prior noster cum commissariis Principis huc advenit ad monasterium suum recuperandum; qua occasione colloquium, ut praeconceptum fuit, cum administratore locum habuisset, nisi optime praesentiens cum sua femina, praedicante aliisque sociis fuga salutem petiisset, Cartusiae praemeditata malitia damno irreparabili inflicto tum dissipando tum mutilando antiqua documenta, scripta, computos ut adhuc perantiquum saeculi Cartusiae primi et secundi existens documentum plerumque turpiter exvisceratum testatur; quum subducendo vinum, frumentum, pecuniam resque mobiles.

Quonam vero affectione legitimus Dominus et Praelatus a suis subditis, maxime vero a suis tribus religiosis semimortuis filiis conventualibus fuerit receptus, ipseque eos salutaverit susceperitque; quonam stupore tot et tam tristes relationes per tres annos congestas perceperit audiveritque; quonam animo summa in abundantia derelictum monasterium nunc in indigentia paupertateque invenerit, describi nullatenus potest.

E professis et hospitibus, qui ante Suedicam invasionem Cartusiam occupabant, tempore restitutionis nonnisi 7 remanserunt, qui post Patrem Priorem de Conach reversi sunt:

P. Vitus Herbst, Vicarius, Professus Domus Erfordiae;
P. Guigo Weickert, Procurator;
P. Renatus Reich, Sacrista.

Sequentibus Patribus V. P. Prior hic occurrit, qui accepta regia Suedica salva-guardia ex exilio salvi hic morabantur, sed paulo post ab administratore suedico Cartusiae praeposito tam varia perpessi usque adhuc perseverabant; scl.:

P. Macarius Ströhling;
P. Anthelmus, natus Baro a Wertenstein;
P. Franciscus Tiret;
P. Hugo Korndörffer, alias Herbipoli in Conventu Haug Canonicus, postea Professus et post aliquot annos hic Procurator, cum aliis a V. P. Priore in exilium missus, ad Cartusiam Ittingen in Helvetia profectus est, quo seu hospes receptus, ob animi indolem meritaque sua Vicarius conventus institutus est, quo in munere vitam finivit a. 1638, die 2. Martii.
P. Antonius Volmar, Professus annorum 31, antea Procurator et Vicarius, in Cartusiam Snalz fugit, cujus fuit postea Prior, necnon Cartusiae Brünnensis in Moravia, ubi a. 1639. die 6. Augusti obiit, post se relinquens perpulchrum tractatum asce-

ticum praelo excusum.

P. Hilarion Danichius, Pomeranus, Professus hujus domus a. 1599, post ea Vicarius, in Cartusiam Ratisbonensem fugit, cujus fuit mox electus Prior, et postea Cartusiae Gemnicensis, ubi a. 1646, die 22. Decembris mortuus est ut Visitator Alemaniae superioris.

P. Basilii Zeirer corpus requiescit in Cartusia Wirceburgensi, ubi a. 1634, die 30. Septembris mortuus est.

P. Bernardus Steiger in exilio obiit, minus notus quam ejus obitus dies, qui in domus Calendario annotatur die 11. Julii 1632. Anno eodem Suecis quidem expulsis, patria vero imperialibus copiis ubique inundata, V. P. Prior pro monasterii sui ejusque subditorum securitate utut pater valde sollicitus, ab Imperatoris marescallo D. comite de Piccolomini salvam-guardiam obtinuit, qua Excellentia sua gravissimis ex causis Cartusiam cum oppidulo Ostheim, eorumque cives sive regulares sive saeculares et molendinum in imperialis Majestatis defensionem ac custodiam suscepit, ab omnibus belli oneribus, exactionibus prorsus exemit liberavitque; simulque interdixit toti imperiali militiae huc transire sive morari, quempiam fodro, tributo, exactione molestare, sed ut omnia ibidem vi salvae guardiae inperturbata servaret, immo adhuc adjuvaret, protegeret, defenderet sub poena omnibus transgressoribus proposita jussit. ... etc. sub data Kitzingen, in archicastris, die 22. Sept. 1633.

Interdiu Prior noster inter alia ad monasterium suum restaurandum innumera negotia totus fuit in exacte examinando, tum damna monasterio facta, reditus et expensa omnium mobilium, quum infidelitates a non paucis subditis commissas. Quam sedulo ea omnia peregerit actis juridicis probare possumus; quae quum perierint, documentum adhuc existens quamvis incompletum exhibemus, ex quo et laici administratoris monasterii conversationem et damna enormia ab eo

Cartusiae inflicta cognoscere possumus.

Anno 1636 quum famosi illius administratoris novum domicilium hic compertum esset, V. P. Priore vero absente propter visitationes multo remotorum Ordinis monasteriorum intra et extra Provinciam, Guigo Weickert ad tempus Procurator, ut ex scriptura, conceptu, terminis acerrimis facillime concludi potest, e supradictis thesibus libellum suum, postea quidem ab eruditissimo calamo in memorialem ad supremum imperiale tribunal, belli summum ducatum vel nobilem magistratum Schweinfordensem directum, transfusum composuit.

Sine titulo et inscriptione. Quum invasione hostili regis Suedici exercitus in districtum Wirceburgensem Prior et Conventus Cartusiae Ostheimensis e monasterio in trium annorum miseriam conjecti fuissent, Marcus Weiss ad tempus monasterii administrator a gubernio Suedico et a colonello Rostein institutus est. Quonam modo misero, rapaci, sacrilego administrationi praefuerit, sibi concessum monasterium spoliaverit, exhauserit, ad ruinam duxerit, ita ut Patres conventuales exules nondum ex exilio revocari nec officium divinum reintegrari, imo nec ipsi tres praesentes Patres ad victum et amictum necessaria habere potuerint, sed famem miseriamque sufferre, devotorum catholicorum pietatem implorare et necessaria mendicando quaerere debuerint, patet e sequentibus:

Quum Weiss primo ex impuro Henrici Lamblein molitoris ore aliqualem occulti thesauri notitiam percepisset, nec die nec nocte quiescere potuit, sed ceu leo rugiens circuiens nihil intentatum reliquit, usquedum ad rei perfectam notitiam perveniret; dein ubique in monasterio circumfodere, imo mortuorum sepulcra effringere jussit, sub spe inveniendi thesaurum, sed frustra; itaque multas personas, parochum, dictum molitorem, dominam toparchissam, scapharium etc. cum juramento examinavit, at quum nihil ex eis

extorquere potuisset, sacrilegus ille cum defuncto nostro Confratre Valentino tyrannico, inito inaudito modo egit... cum cruciavit... in carcerem detrusit... excarnificavit, usque dum secreto tradito mortuus est. Proinde monasterium non solum omni pecunia, sed et ecclesiae ornamentis privatum est; quin ipse Weiss aliquas casulas sartori Volkacensi Henrico Langlein tradidit, ut ex eis feminae suae et ancillae soleas aliaque ejusdem generis conficeret, ut praefati sartoris ipsa verba et aliquae reliquiae casularum transformatarum testantur et ipsemet administrator gloriatur, se suosque semper sacris indutos vestimentis incedere. In hoc uno solummodo puncto Cartu Cartusia damnum plus 100000 thalerorum passa est.

Item alios non mediocres redditus in pecuniis, ut repertae testantur litterae, apud colonellum vel ipsemet percepit vel tradidit, necnon syngrapham ad 700 thal. veteris toparchissae aliamque supra 100 th. quam Henricus Glock, membrum concilii Volkacensis monasterio debebat, mercatori ibidem concessit, ratus se sic soluturum quae occasione nuptiarum suarum inde emebat ad 80 th.

Item colonello suo inscio a Communi Ostheimensi 700 th. injuste extorsit novasque exactiones imposuit et in suum proprium convertit usum, adeoque pauperes exsuxit cives, ut, si longius perdurasset, omnes coacti fuissent penates suos derelinquere.

Item 300 maltra frumenti et plus et multa maltra hordei cum magno Cartusiae praejudicio colonello inscio vendidit, propter quod colonellus indignatus refusionem exegit.

Item 13 cados vini anni 1631 e Cartusia Schweinfordiam ad Eliam Habern transportari jussit ob pannos comparatos, unde se et sponsam suam scribasque nuptialiter

vestivit; propterea ipse una cum praedicante suo 8 rados et plus in communi vendidit consumpsitque.
Item praefatus sartor testatur, quod Weiss multas ulnas Schweinfordiam tinctori ad tingendas nigras misit, ut ex iis sibi aut sycophantis et adulatoribus, ut Sebastiano Heartmann in Volckach, scribae suae Hoffmann, ejusque nepoti Nicolao vestes conficerentur.
Insuper omnem supellectilem, ~~mat~~ lectos plumeos, mensas etc. stannea vasa, hydrias, amphoras, omnia e monasterii officinis, omnia instrumenta e cellis Schweinfordiam abduci jussit, conventumque adeo exspoliavit, ut 3 adhuc remanentes Conventuales non haberent, ubi cubarent nec extraneo hospitalitatem convenientem praebere possent.
Item ambo scapharii testantur, quod 80 onera palorum ipse et praedicans multa opera arte lignaria confecta procul, necnon simul magnam copiam frumenti vinique et multas sportas libris refertas etc. ad Volckach abduxerint.
Quum omnes excessus isti et facinora tam manu propria Weiss subscripta quam proborum hominum testimonio comprobari possint, supplico Excellentiam Vestram, iconoclasten istum propter Deum, dum Schweinfordiae moratur, apprehendere, detinere, nec prius quam restitutio plene facta fuerit, dimittere, praesertim quum regia Majestas nos ad Excellentiam Vestram ad auxilium impetrandum direxerit."
Ita se habet haec thesis ad informationem multorum particularium jam multo utilis; cujus primus fructus, scl. stylo curiae elaboratus memorialis, qualem in loco competenti sortitus fuerit effectum, hodie nondum constat. Saltem praefati memorialis in custodiam traditi prima originalis copia circa annum 1700 in actis as=

servata quidem, sed quum ob varias causas eam evolventibus exhiberetur, numquam fuit restituta, uti bene notatum est.
Anno 1637 iterum a Suecis e Schweinfordia usque ad Volkach irruentibus omnia rapina, depraedatione, incendio impleta sunt, sed ab Imperialium succursu salvata. Interea V.P. Prior apud se contra gubernium Wirceburgense, quod Cartusiam in suis privilegiis cum exactionibus et oneribus laedere intendebat, ad eam defendendam elaborabat perpulchram deductionem jurium Monasterii et loci, et domum Schwarzenburgensem adiit, ut sub alto suo patrocinio privilegia ab Imperatore Friderico anno 1488 Cartusiae concessa et rata habita de novo a moderna imperiali Majestate confirmarentur; sed effectum intentum non obtinuit ex incognitis causis.
Anno 1638 quum patria ubique depopulata indeque terra plerumque inculta et vacua maneret, Cartusia ut praecedentibus annis immensum redituum jacturam fecit, ut ex sequenti specificatione videri potest:
Specificatio omnis introitus Cartusiae Ostheimensis pro anno 1635:
2 maldra frumenti, decimae in Domsdorf. N.B. prius 150.
3 maldra frumenti, decimae in Dürrfeld. N.B. prius 40.
6 maldra frumenti, parvae mensurae in Ettleben et Weyoltshausen; prius 16.
7 maldra frumenti parvae mensurae in Brosseltzheim; prius 16.
3 maldra in Frankenweinheim.
4 maldra frumenti e cella Volkacensi etc. etc.
Nota: Quum in hac specificatione hordei nulla fit mentio, videtur nihil hujusmodi proventus in horreum fuisse depositum, sed quod in campis crescebat, ad alendos utriusque exercitus

tantos equos fodro praereptum.
2 cadi vini ad summum ex decimis.
8 cadi vini, perpetuo vini pensio.
24 cadi vini ex propria terra. Summa 34.
Ad summum 80 fl. census.

Ex his posteritas prudenter suspicari potest, cum quanta cura P. Priorem monasterium ab omnibus denudatum tam modicis reditibus conservasse.

Anno 1639 cum copiae imperiales, quae anno praecedenti regioni saluti auxilioque fuerunt, statione hiberna transacta, Rhenum versus castra movissent, Sueci denuo irrumpebant, durissime civitates Rhoeni vexabant, invalescebant in tantum, ut mense Septembri sub colonello Koenigsmark usque ad ita dictum Grainberg prope Herbipolim appropinquarent, circumvicinas villas et molendina flamma delerent et ab urbe 10000 th. repraesaliarum exigerent, et etiam receperunt. Terra per 3 menses 8 manipulos equitum sustentare et exactionem omni mense usque ad pacis conclusionem Erfordiam mittere coacta fuit; hinc toti regioni onera importabilia succrescebant, ita ut Canonicus Wirceburgensis solus pro sua persona ad 24 th. per annum solvendos teneretur.

Ex his, lector benevole, conjice quid a Cartusia nostra exactum fuerit; quanta molestia et turbatio ob continuos transitus, receptiones copiarum tam inimicarum quam amicarum; quantus labor, cura, sollicitudo P. Priori nostro accreverint! Quare vires ejus tam gravibus per 8 annos exantlatis oneribus fractae tandem adeo debilitatae sunt, ut ad mortem aegrotaret; et ita anno eodem nunquam satis praedicandus V. P. D. Bruno Fleischmann, Cartusiae hujus dignissimus Prior et Provinciae Alemanniae Inferioris Visitator (etiam prius Erfordiae) necnon Provinciarum

Rheni et Superioris Alemanniae quandoque Commissarius specialis, de Deo, de monasteriis suis Erfordiensi et Ostheimensi, imo de toto Ordine, necnon de suis secularibus subditis et plurimis extraneis optime meritus vir, die 6. Octobris in festo Sancti fundatoris Ordinis et sui nominis patroni, summa post se relicta gloria et dolore in Domino beate obdormivit. Cujus corpus in sacello majore P. Dionysio digno suo praedecessori appositum est cum lapide ornato inscriptione decente.

In locum ejus ad instantiam P.P. Conventualium ob merita a V.V.P.P. Commissariis Provinciae suffectus est

V.P. Renatus Reich, Rector, postea vero Prior

~~XXXII~~ hujus domus a Capitulo generali declaratus.

Bambergae a. 1603, die 26. Januarii a parentibus honestioribus natus et in litteris moribusque optime instructus. Anno 1624 in hac Cartusia professionem suam emisit, et post 6 annos Sacrista factus est. Anno 1631 thesauris Ecclesiae reconditis cum Priore suo aliisque Cronacam in Suedicum exilium migravit, in quo multa perpessus est. Anno 1638 redux declaratus est Prior in Ilmbach simulque Prior titularis in Grünau, quae Cartusia Priore emortuo comiti Wertheimensi a rege Suedico data ~~est~~, sed adhuc per decretum imperiale Dioecesi Wirceburgensi et sancto Ordini nondum restituta erat. Quem titulum ut Prior Ostheimensis conservabat, usquedum laboribus continuis eandem Cartusiam ad Ordinem reduxerat, et anno 1650 ut novus Provinciae Convisitator personis Prioreque providit; inde apparet, quod non frustra sed effective titulum gessit.

Interea Prior in munere suo agendo incepit, ubi Prior antecessor finivit, i.e. a sollicitudinibus, aerumnis, miseriis; nam anno 1640 copiae imperiales et Suedicae regionem hanc

perpetuo invadebant, vexabant, ita ut non obstante salva
guardia nemo se a transitu et contributione subducere posset.
Anno 1641 Suedici et Galli rapinas suas usque Herbipolim
protrahebant. A R^mo Principe Francisco universalis conventus
indictus est ad omnes convocandos status, in quo articuli propo=
siti et die 17. Augusti suscripti sunt; inter quos articulus in
specie mentione dignus, quod omnia monasteria fundata 6000 fl.
argenti et 1000 maltra frumenti ad defensionem Herbipolim
contribuere deberent, ad quod etiam haec Cartusia tenebatur.
Nihilominus pius ille Prior numerum Fratrum suorum spiri=
tualium adaugere et vivendi rationem Ordini conformem restitu=
ere nitebatur; et jam hoc anno in tanta generali omnium rerum
destitutione primum novitium, nomine Casparum ~~Weiss~~ Hess,
Wircelburgensem, admisit, qui in Tuckelhausen noviciatum su=
um fecit, professionem vero in hoc Cartusia die 1. Novembris
1642, et dehinc ut primus professus post exilium Suecorum
huc missus est. In animum hujus juvenis professi V. P. Prior
extraordinarium suum pro cultu et officio zelum adeo instillavit,
ut unicam suam occupationem ad summam usque senectutem
caecam in scribendis libris chori poneret, et ita non solum
omnes suae professionis ~~domus~~ sed et plurium aliarum Cartusiarum
domus libros choro inservientes nitidissimis Romanis caracteri=
bus de novo conscriptos relinqueret; quamobrem in Ilmbach,
Ratisbonam, in Brünn, Olmütz in Moravia hospitandi causa
missus est. ab eo ita conscripti libri 150 numerantur, non com=
putatis aliis spiritualibus opusculis. (Haec ad posteritatis aedi=
ficationem de hoc Professo dicta sufficiant.)
Anno 1642 Prior Renatus ad perpetuam sui monasterii utilitatem
tertiam decimarum partem in Dommersdorf a vidua D. de Schaum=
berg pro 1000 fl. emptione comparavit; ut nova illa possessio in
perpetuum inoppugnata maneret, se consensu corroborato R^mi
Principis et Capituli Cathedralis communivit, ita ut morte Prioris
cujusque intercedente, subsequens Prior solus hoc feudum recognosceret.

Ad finem anni 1642 gentes Saxoniae-Weimariae denuo in terram
irruerunt secum ubique terrorem confusionemque ferentes.
Anno 1643 Suedici totam Franconiam iterum spoliaverunt et a
Dioecesi 30000 th. repraesaliarum exegerunt, itemque a. 1645; nihilo
secius innata prudentia dexteritasque P. Prioris Ostheimensis ini-
micos tam Schweinfordiae residentes quam huc illuc in terris vagan-
tes elusit ita, ut solus inter omnes alios praelatos monasterium suum
a noxiis salvaret molestiis, maxime vero cum compro~~f~~essus P.
Vitus Herbst fuit nominatus Prior Cartusiae Erfordiensis, cujus
apud omnes colonellos Suedicos et Saxones tanta erat auctoritas,
ut Suedici salvae-guardiae Regis (quam P. Renatus ejusque ante-
cessor omni anno obtinebant) alias rationem minime habentes,
Ostheimensi Cartusiae vero parcerent nec quisque totius exercitus ei-
dem vi specialis ordinationis molestus esse auderet; interea tamen
onera generalia belli, quae a civitate Wirceburgensi imponebantur,
Cartusia effugere non poterat.
Initio anni 1643 duo milites Suedici ad monasterium Bildhausen ve-
nerunt, quos subditi passione abrepti agressi sunt, quorum unum
interfecerunt, alter vero fuga se salvans colonello suo facinus indicavit,
qui protinus vivos aliquos ad rem examinandam ad Bildhausen mi-
sit, qui statuerunt, quod praelatus equum occisi emisset et de facto
occuparet, ob quam rem colonellus ira plenus monasterium ad satis-
factionem ad aliqua 1000 fl. sine mora solvenda adegit, ~~ni mallent~~
in cineres redigeretur; gravi tamen R^mi Principis Wirceburgensis res
eo ducta est, ut monasterium intra tres menses 3000 fl. annumeraret
sed cum tanta argenti summa comparari non poterat, conventus
necessitate ductus decrevit, ut ad salvandum totum monasterium
aliquae partes distraherentur. Et ita venum ibat sic dictum prae-
dium Bildhausen prope Herbipolim et ultra monasterium Carmeli-
tarum in angulo situm. De his P. Prior Renatus certior factus et
non immemor omnium, quae ipse et confratres durante exilio Su-
ecico in terra aliena perpessi sunt, ut in similibus occurrentibus
casibus sibi suaeque posteritati in patria ipsa asylum praepararet,

praesertim suadentibus no
praedium esse in manibu
cum omnibus juribus p
ventus et approbatione vi
sterciensis et Cartusiensis
scrupulus, quasi suprad
Et ideo emptio nulla decl
Summi Pontificis corrobara
Anno eodem die Paraceve
Wrangel a Summo Capitu
Anno 1648 subditi Capit
multis aliis circumjacens
Ostheimensi pro suis huc
servandis per multos anno
cum Communi Ostheime
batur, simul portare pac
gratos praestare; at perf
liberos, mobilia successive
quum Cartusia retinere n
pitulum Cathedrale Wir
tus P. Prior protestationi
tione minime turbatus s
inter alia quondam respo
ingrati esse volunt hocq
posterum in consimili
(N. B. qui ipsi eo tempore
Schweinfordiam (ubi tan
ita se salvent!" Interea n
ensium hic adhuc remanen
bant, cum hoc Communi
Alicubi in actis hujus ca

Es
Se

praesertim suadentibus nobilibus Dominis et Praelatis, qui maluerent praedium esse in manibus regularium quam saecularium, ipsum cum omnibus juribus pro 1284 fl. emit cum consensu utriusque conventus et approbatione visitatorum ac RR. Generalium Ordinis Cisterciensis et Cartusiensis; nihilosecius ne in posterum ullus oriretur scrupulus, quasi supradicti Praelati extrema necessitate coacti egissent, et ideo emptio nulla declarari posset, providus Prior se approbatione Summi Pontificis corrobaravit munivitque.

Anno eodem die Paraceve Suedicus Schweinfordiae degens magister militiae Wrangel a Summo Capitulo 6000 th. repraesaliarum exegit et accepit.

Anno 1648 subditi Capituli Cathedralis in Grafen-Reinfeld, qui cum multis aliis circumjacentibus vicis hac nostra Suedica salva-guardia Ostheimensi pro suis huc fugientibus jumentis aliisque rebus mobilibus servandis per multos annos gaudentes, se obstrinxerant, omnia onera cum Communi Ostheimensi, quod eo magis tributis Suedicis gravabatur, simul portare paceque facta se etiam actualiter erga illud gratos praestare; at perfido modo promisso non steterunt et mulieres, liberos, mobilia successive et insalutato hospite educere coepere; quae quum Cartusia retinere minaretur, ingrati apud D. Episcopum et Capitulum Cathedrale Wirceburgense pluries conquesti sunt. At cordatus P. Prior protestationibus Capituli Cathedralis et Principis inhibitione minime turbatus sese semper scribendo optime defendit; sic inter alia quondam respondit: „Si subditi Capituli Cathedralis soli ingrati esse volunt hocque illis in vitium imputari non debet, in posterum in consimili discrimine ad clementissimos suos D. D. (N. B. qui ipsi eo tempore extra Franconiam fugitivi erant) imo Schweinfordiam (ubi tamen nidus hostium fuerat) confugiant et ita se salvent!" Interea nihilosecius pergebat jumenta Grafen-Reinfeldensium hic adhuc remanentia retinere nihilque dimittere, donec et debebant, cum hoc Communi consensissent; et in omnibus feliciter successit. Alicubi in actis hujus causae versiculum hunc ab eo insertum legimus:

Rustica gens
Est optima flens,
Sed pessima gaudens!

Tandem anno eodem pax diu desiderata inter Romanum, Suedicum et Gallicum regnum, non sine magno catholicae religionis detrimento conclusa est; et juxta tractatum a Summo Wirceburgensi Capitulo pro satisfactione Suedicae militiae enormis summa pecuniae exigebatur.

Adhuc anno 1649 Suedicis hiberna statio concedebatur. P. Prior Renatus vero ab hoc anno divinum officium et observantiam regularem zelans, plurimos suscepit novitios et officium divinum in ecclesia die ac nocte celebravit et cum novitiis cantavit, quod usque ad hunc diem Deo protegente et benedicente, cui laus! perdurat.

Anno eodem ad Prioris instantiam R^mus Episcopus Johannes Solnerus, Episcopus auxiliaris Wirceburgensis reconciliavit consecravitque diebus 8. et 9. Octobris omnia altaria hujus Cartusiae eaque S.S. reliquiis denuo dotavit. Et ita solemnis ille actus tempora haec miserrima et Suedicam tristissimam historiam finivit.

Nomenclatura omnium S. Reliquiarum, quae partim intra partim extra altaria aliisque locis monasterii post bellum Suedicum cum authenticis inscriptionibus inventae sunt, partim etiam a R^mo Episcopo auxiliari datae et in altaribus inclusae sunt:

Summum Altare: Dedicatum in honorem S.S. Trinitatis, Beatissimae Virginis Mariae, S. Archangeli Michaelis omniumque S.S. Angelorum; continet reliquias: S. Jacobi maj. Ap.; S. Philippi, Ap.; S. Sebastiani, Mart.; S. Nicolai, Epis.; S. Antonii, Abbatis; S. Annae, Matris B.M.V. Altaris dies anniversarius 8. Octobris, qui tamen anno 1726 mutatus est.

Altare in Vestiario vel Sacristia dedicatum S. Brunoni, continet reliquias: S. Stephani, protom.; S. Colonati, M.; S. Totnani, M.; S. Nicolai, Ep.; S. Jodoci, Conf. Dies anniversarius hujus et sequentis altaris 9. Octobris.

Altare in Capitulo S. Hieronymo dedicatum, continet reliquias: S. Lucae Ev.; S. Ambrosii, Ep.; S. Hieronymi; S. Lazari, Ep.; S. Augustini, Ep.; S. Pauli, Erem.

Altare in parvo choro dedicatum S. Virgini M. et continet partem veli B. V. et reliquias S. Ursulae; S. Cordulae; S. Ottiliae, V. M.; S. Urbinae, V.; S. Luciae, M.; S. Petronillae, V.; S. Batillae, V.; S. Constantiae, V.; dies anniversarius 9. Oct.

Altare in ingressu chori ad dextram dedicatum S. S. 12 Apostolis et continet reliquias S. Petri, Ap.; S. Andreae, Ap.; S. Ursi, M.; S. Annae, Matris B. V. M.; dies anniversarius 8. Oct.

Altare ad sinistram dedicatum S. Cruci et continet particulam S. Crucis; reliquias S. Andreae, Ap.; S. S. Petri et Marcellini M. M.; S. Sergii, et S. Timothei; dies anniversarius 8. Oct.

Altare sacelli Procuratoris, in cujus fundamento steterat prima ecclesia, dedicatum B. Johanni B. et continet reliquias sepulchri S. Johannis, Evang.; S. Valentini, M.; S. Tiburtii, M.; S. Ottonis, Ep.; S. Nonnosi, ~~Ep.~~ Conf.; S. Christinae, V. M.; S. Felicitatis, M.; S. Cunigundis; S. Henrici, Imper.

Altare parvi sacelli in claustro (in litteris fundationis sacellum S. Nicolai appellatum, in quo fundationis actus celebratus est) dedicatum S. Mariae et S. S. 14 auxiliatoribus et continet reliquias S. Blasii, Ep. et M.; S. Christophori, M.; S. Cyriaci, M.; S. Achatis, M.; S. Eustachii; S. Erasmi, Ep. M.; S. Pancratii, M.; S. Viti, M.; S. Georgii, M.; S. Barbarae V. M.; dies anniversarius 12. Oct.

N. B. Altare in claustro prope ad chori portam solum a sacrilegis Suedicis manibus illaesum evasit, cetera omnia, quum fuissent violata, iterum sunt consecrata.

Anno 1654 omnes P. P. Priores omnium Franconiae Cartusiarum apud R^m. Episcopum Wirceburgensem cum nominum suscriptione replicando urgebant, ut a quotis aliarum Cartusiarum aliquid deduceretur et Cartusiae Ostheimensi, cum qua in repartitione subsidii charitativi benignius esset actum, adscriberetur, maxime quum ad eorum, i. e. Priorum instantiam id jam R^m. Antecessor promisisset et nuperrime habita generalia comitia etiam in hoc sensu pronuntiasset.

Fraternae illi caritati (juxta quam Cartusia in hoc puncto jam

ab anno 1612 contra omnes suas libertates ac privilegia et contra omne jus novis et aliarum domorum continuis oneribus gravata, recepto adhuc novo onere etiam jure reclamandi contra prius impositum privaretur) Prior noster Renatus prudenter et generose occurrit. Anno 1655. prima vice jura sui recenter empti praedii Wirceburgensis Bildhausen in puncto alicujus in via Kaerner sitae domus contra postulationem parochiae Cathedralis defendit.

Anno 1656 celeber Ordinis Commissarius V. P. Simon Billy, Prior Cartusiae Boni Passus etiam ad hanc venit Cartusiam eamque in persona R. P. Generalis plena potestate cum V. P. Wilhelmo Broquar Priore Domus Ratisbonae aeque ac alias totius Germaniae Cartusias extraordinarie visitavit. In omnibus aulis Principum fuit honorificentissime receptus.

Anno 1660, die vero 8. Februarii terrenam suam vitam meritorum plenam ex longinqua hydroposi in aeternam commutavit noster in omnibus praecipue vero in patientia, magnanimitate, constantia a teneris usque ad finem probatus P. Prior et Convisitator Renatus, de quo etiam praedicatur singularis ratio sua a Deo accepta talenta ut bonus et fidelis servus optime administrandi, seseque in omnibus voluntati divinae conformandi. Corpus ejus in sacello majori juxta P. Dionysium Fichtlinum requiescit, ut legitur in lapide sepulcrali.

Post haec praesidio supra nominatorum V. P. Wilhelmi Prioris Ratisbonae et V. P. Joannis Zimmer Rectoris in Ilmbach, viduatis conventibus Wirceburgensi et Ostheimensi ad electionem convocati P. P. Conventuales hujus Cartusiae eligebant quidem, sed quum non juxta regulas egissent, jus eligendi Priorem ad R. P. Generalem transivit, qui instituit et Capitulum generale confirmavit

V. P. D. Joannem Caspari, XXXIII. Priorem.

Professus Cartusiae Trevirensis, Provinciae Rhenanae, Prior Cartusiae Friburgensis; huc venit fama jam ut bonus Prior optimusque oeconomus cognitus, quod et factis probavit, inter quae haec specialiter commemo-

Anno 1663 quum vidisset, quod annuae decimae in Dürrfeld

---

potius ad arbitrium ...
non parvum detrimen...
cepit et ad hunc fine...
quamobrem monasterium...
id nostris temporibus no...
contrarium exhibente, sol...
prius Domini decimarum ...
sibi in jus trahunt.
Anno 1668 quum nobile...
tes a Michaele Seniore pr...
dere (ut in Imposio de Ge...
cipueque ad Schwarzenber...
instantiam Summi gale...
in Cartusia existentium...
quitatum, documentorum, e...
nostri probari poterant, ins...
tantum valuit, ut supradi...
omniaque ad eam pertine...
arcerentur, nihilosecius in...
Anno 1670 Prior expleto su...
vit; nam quantumvis fec...
muni quod ab illo strenu...
dem Dominicam solvenda...
que sibi ascivit, ut tam...
habebant, consultum ...
suam urgere, quae ei ...
fuit; in qua post mult...
cessum adjuncta illa con...
ionis resciderunt et ei...
cum V. V. P. P. Visitatoribus ...
Domus ita disposuit, ut...
tatione expresse poneretur...
V. P. D. ...

potius ad arbitrium rusticorum Cartusiae solvebantur, ideoque non parvum detrimentum patiebatur, ipsemet decimas colligere coepit et ad hunc finem primum decimarum horreum extruxit; quamobrem monasterium Priori non satis gratum esse potest, quum id nostris temporibus nondum fieri posset, experientia multis in locis contrarium exhibente, sol. ibi solutionem decimarum cessasse, ubi prius Domini decimarum non similiter agebant, id quod jam rustici sibi in jus trahunt.

Anno 1668 quum nobiles de Schwarzenberg in Frieslandia praetendentes a Michaele Seniore primogenito archifundatoris nostri f. m. descendere (ut in Imhosio de Genealogiis Procerum Rom. Imperii legitur) praecipueque ad Schwarzenberg in Franconia respicientes, Prior Joannes ad instantiam Summi gubernii compendiosam descriptionem omnium in Cartusia existentium Schwarzenbergensium epitaphiorum, antiquitatum, documentorum, ex quibus legitimi descendentes fundatoris nostri probari poterant, instituit, quae sola apud Imperium Romanum tantum valuit, ut supradicti praetendentes (qui hoc anno Cartusiam omniaque ad eam pertinentia ipsimet inspexerunt) in perpetuum arcerentur, nihilosecius in Cartusia dicti Domini comiter habiti sunt.

Anno 1670 Prior expleto suo 10° regiminis anno hanc stationem mutavit; nam quantumvis fuisset optimus Superior, tamen ob hoc Communi quod ab illo strenue ad ita dictam jamjam perituram mercedem Dominicam solvendam cogebatur, tantum odium contradictionemque sibi asciverit, ut tamquam extraneus, qualem adversarii eum habebant, consultum ~~duxit~~ duceret, in Capitulo Generali misericordiam suam urgere, quae ei cum novo prioratu Cartusiae Rethel concessa fuit; in qua post multos annos mortuus est. At ante ejus discessum adjuncta illa considerans quae abhinc 10 annis actum electionis resciderunt et etiam nunc denuo perturbare possent, ipse cum V. V. P. P. Visitatoribus apud R. P. Generalem omnia ad honorem Domus ita disposuit, ut in charta Capituli simul cum ejus mutatione expresse poneretur

V. P. D. ~~Hieronymus~~ Georgius Moering XXXIV. Prior.

Professus hujus domus.

Vellem currente calamo hujus magni Dei viri sanctitatem jam ante ejus ad Prioratum promotionem coruscantem latius describere, sed quum hujus operis non sit munere hagiographi fungi, sed in differentiis chronici, lectorem ad calcem hujus operis remitto, quo jam abhinc multis annis stylo ascetico, latino et latiore conscriptam Venerabilis Patris nostri Georgii addo. Interea pergo:

Anno eodem P. Georgius mente secum reputans intolerandam violationem privilegiorum nostrorum in puncto subsidii caritativi jam a. 1612 a Wirceburgensibus Cartusiae impositi, cujus summa quandoque in anno ad 270 fl. accrevit, tam injustae vexationi sese opponere coepit.

Anno 1671 satagebat, omnes Patrum cellas reparare et ad unam, quantum fieri potuit, formam componere, et ita nonnullae tam intus quam extus paterna hujus Prioris cura ad Dei servorum solatium quasi reaedificatae sunt, ut hodie adhuc videri et in ultimae sic restauratae cellae fastigio legi potest: **D.G.M.P.** i.e. Dominus Georgius Moering Prior.

Anno 1674 conventu, i.e. monasterii nobilissima parte, quoad cellas materialiter refecto, coepit eum etiam ~~materialiter~~ spiritualiter renovare excipiendo aliquos novitios, ex quibus 16 usque ad beatum finem suum successive ad professionem perduxerat; necnon ad monasterii temporalem prosperitatem sub antiquo aedificio a domo portae usque ad angulum superioris viae magnificam cellam vinariam exstruxit, quae paulo post vino pretioso repleta fuit.

Anno 1676 cellarius publicus Volcacensis Cartusiae privilegia ratione „excessus" laedere intendebat.

Atro carbone notandum!

Hic praetermittere non possum enarrare factum aliquod singulare a V.V. Patribus senioribus mihi relatum. P. Casparus Hess professus hujus domus, Cartusia Brünnensi, quo per obedientiam ad scribendos libros chorales missus fuerat, (ut supra) relicta, reversus est ad Cartusiam Ostheim via Viennae, quo salutandi causa Principem de Schwarzenberg adiit. Suavi sua eloquentia D. Principem

movit, ut D. Princeps mandaret pro fundatione sua Ostheimensi vestem talarem confectam e tela fusca tenuissimae Angliae auro solido contextam et largis aureis fimbriis circumornatam (ad Principis usum pro aurea quaque fundationis solemnitate) cum omnibus ad eum pertinentibus ejusdem generis e vestiario suo afferre et in praesentia P. Caspari, qui cum Filius Schwarzenbergicae fundationis in aula Principis aliquot diebus magnificentissime tractatus et pro sua etiam persona splendide donatus est, dissuere et ad casulam disponere et pro tribus antependiis metiri. P. Casparus singulas partes diligentissime annotavit, sed quum donum Deo sacrum secum ferre non posset, occasione data ad Schwarzenberg missum est. Cupidi Franciscani hujus loci fausta hac occasione usi acceperunt laudatum Principis munus in commissis et Praeses cum socio ad Cartusiam attulit, qui singulari benevolentia excepti et tractati sunt, at P. Casparus non contentus affirmabat partes coram se Viennae emensas non esse completas; forsan quae deerant aliis ex causis Viennae fuisse retentas pro tempore supponere decebat. Interea quae fuerant allatae ad intentionem Principis serenissimi diligentius concisae et compositae sunt, sed unam tantum casulam cum stola, manipulo, palla, velo, necnon unum antependium confecerunt, quibus paramentis nostris adhuc temporibus utimur in 6 primis Solemnitatibus. Postea vero certis indiciis insistendo compertum est, laudatos Franciscanos a rebus illis pretiosis tantum sibi retinuisse, quantum ad 2 antipendia sufficiebant, quae paulo post publice in eorum ecclesia exposita visa sunt.
Cartusia de his apud Schwarzenberg conquesta est sub comminatione causam ad judicium supremum adducere, sed quum illa injuria non sine scitu et praescitu DD. consiliariorum facta viderentur, bona Cartusia pugnae quiescere coacta fuit. P. Prior libere confessus est, sibi nihil per longum tempus molestius fuisse, quam quod duo illi Franciscani commissae nequitiae bene conscii pro Principis tradito dono impudenter aliquod munus postulassent et accepissent, scl. e nostra Sacristia calicem e bello Suedico ereptum cum patena et casulam solemnem; nihilosecius se hisce non esse contentos si-

mulassent.
Anno 1678 P. Prior nitebatur inter alia decimae jura etiam jus a
tiquum porcorum, vitulorum, ovium restituere, sed frustra, quum obji
etur et affirmaretur eo jam dudum a Cartusia obsoleta jacuisse, nobis
vero respondentibus jus decimae maxime vero in causis piis et temporibu
turbulentis, ut erant Suedica, quibus vix substantia monasterii
summa etiam vigilantia praeservari poterat, non esse praescribendum
Anno 1682, ~~die 21 Novembris~~ aquae adeo crescebant, ut Moenus li
minaria portae molendini transcenderent, ut adhuc annus in lapid
insculptus videri potest.
Anno 1680, die 21. Novembris Stephanus Weinberger, Episcopus auxil
aris Würceburgensis altare S. Josephi consecravit, ibidemque inclus
ss. reliquias S. Achatii, M.; S. Maxentii, Ep. M.; S. Cleti, Papae M.;
S. Hippolyti M.; S. Albani, M.; S. Mariae Aegyptiacae. Item altare
S. Annae cum reliquiis S. Laurentii, M.; S. Nazarii, M.; S. Pancratii
M.; S. Rustici, M.; S. Hermetis, M.; S. Nicosii, M.; S. Pancratii, Conf
S. Barbarae, V. M. cum indulgentiis 40 dierum in anniversario.
Anno 1683 Prior Georgius Episcopum Conradum a Wernau eo tandem
perduxit, ut saepe citatum inter et Herbipolim et Cartusiam a. 160
initum protectionis pactum seu pactum ultro citroque obligantem
agnosceret et solenni decreto confirmaret; sicque Cartusia usque adhu
subsidio caritativo aliisque oneribus gravata ab omnibus libera im-
munisque esset. Cujus gratia abhinc quotannis anniversarius solem
nis celebratur pro Domino illo conventuique scyphus vini extraordi
narii ministratur.
Anno 1684 Godfridus a Guttenberg laudatum decretum pactumque
protectionis confirmavit.
Anno eodem Andreas Schmitt, consiliarius urbis Volchacensis cum con
sensu uxoris suae bona in finibus Ostheim sita ad novam exstru-
endam cellam et sustentandum monachum supernumerarium ad
perpetuum Cartusiae legavit, simulque hortum post monasterium
versus Kirchberg situm sedulo exoptans, ut dum sepeliretur in
Cartusia campana portae pulsaretur; hinc ad diem usque hodier-

num, hortus campanae
anniversarius est 2. Janu
tui ministrando. Ad dic
laederetur, architectus pr
ut in ejus frontispicio in
malleum tenentem (i. e. li
Nobilis optimusque D. J
gensis publicus cellarius
dae a. 1684.
Anno 1686 instigantib
is gubernii Wirceburgens
subsidio caritativo sub p
gravari et Pater Prior ja
non valeret, confugit ad
verba quibus Principi Wir
maxime commendarat,
nostis, quod omni die c
meae fundationis Osthe
Patrem Priorem ad audie
allocutus est: „Cur, Pat
excusaret, se secundum s
quam optime manuten
nihil profecisse, tandem
Ad quod Princeps: „Usq
Cartusiamque praebui,
Schwarzenbergensi conque
circa praesentia non so
protectionis ipsemet exple
moria quotannis in Ca
Rmus Joannes Godefrid
domus nostrae privilegi
Anno 1687 quum Rmus
homagium describeret,

num „hortus campanae" nuncupatur. Duarum harum fundationum dies anniversarius est 2. Januarii cum scypho vini extraordinarii conventui ministrando. Ad dictam novam cellam, ne corpus novae fundationis laederetur, architectus propriis expensis et non impari pietate contribuit, et in ejus frontispicio infra scutum, quod parvum virum manu dextra malleum tenentem (i. e. lingua germanica: Schmitt) repraesentat, legitur: Nobilis optimusque D. Joannes Fauer, Illustrissimi Principis Wirceburgensis publicus cellarius Volkacensis, benefactor hujus cellae exstruendae a. 1684.

Anno 1686 instigantibus male erga Cartusiam animatis consiliariis gubernii Wirceburgensis quum in discrimine versaretur, iterum subsidio caritativo sub praetextu noviter acquisitarum possessionum gravari et Pater Prior jam Principis praeoccupatam mentem mutare non valeret, confugit ad Principem de Schwarzenberg, qui praeter alia verba quibus Principi Wirceburgensi fundationem suorum progenitorum maxime commendarat, haec subjunxit: „Amplitudo Vestra bene nostis, quod omni die coram supremo regni monarcho sto ibique meae fundationis Ostheimensis causam diligenter ago." Posthaec Patrem Priorem ad audientiam Herbipolim vocatum Princeps sic allocutus est: „Cur, Pater Prior alienos invocatis deos? sed quum se excusaret, se secundum suam conscientiam jura indigentis monasterii quam optime manutenuisse, sed apud serenissimum Principem nihil profecisse, tandem necessario extremum elegisse remedium. Ad quod Princeps: „Usque modo me satis benignum erga P. Priorem Cartusiamque praebui, sed ne quid deinceps amplius D. Principi Schwarzenbergensi conquereatur, adhuc melius agam." Tum partum circa praesentia non solum sed etiam futura Cartusiae bona et jura protectionis ipsemet explicuit confirmavitque. In cujus gratiosa memoria quotannis in Calendario domus conventualiter legitur de die: Rmus Joannes Godefridus Eps Herbipol. Franc. O. D. qui contra domus nostrae privilegia disputantes gratiose sententiam tulit."

Anno 1687 quum Rmus pro die 4. Septembris universale regionis homagium describeret, indeque ab omnibus Abbatiis, Praeposi-

turis, Monasteriis subditis, seu supremo Capitulo Cathedrali subjectis regionis territoriique juramentum homagii exigeretur, P. Prior semper providus praejudicium privilegiorum nostrorum suspicatus, subditos suos ad hoc adigere nolebat, attamen se ex justo metu comminationis et diversorum Dominorum consilio accommodavit. At quum postea innotesceret, quod Cartusia plus aequo in hoc puncto deposcebatur, quatenus nostri subditi debitum quoddam tutelae in libro reditum Conradi a Thüngen descriptum praestare tenerentur, protinus contra juramenti formulam solemniter protestatus est et obtinuit, ut deinceps in similibus casibus nihil nisi debitum tutelae praetenderetur.

Anno 1691 Illustrissimus Dominus ad propositum et instantiam Prioris immunitatem Cartusiae in puncto accisi confirmavit. Quanta opera prudens ille Superior his annis usus sit ~~ad~~ in libertatibus monasterii revindicandis, patet ex continuo ejus familiari litterarum commercio cum gubernio Schwarzenbergensi, quo ipsomet fatente res feliciter gessisset, si varia praejudicia ab 200 jam annis non adeo penitus se fixissent.

Anno 1693 in Dürrfeld rixae inter et nostros et Wirceburgenses Decimae servos exortae sunt et quum res ad manus veniret, Cartusienses primo quidem inferiores evaserunt, sed quum P. Prior se interponeret, jus obtinuit.

Anno 1695 rebellio jam diu in subditorum animis contra Cartusiam latens et a nonnullis seditiosis capitibus excitata erupit; cujus materia erat justitia monastica, secundum quam quivis Ostheimensis civis vel incola (scabinis et personis quae ad judicium concurrunt ex gratia exceptis) a immemoriali tempore absolute debebat pro parva mercede diurna et portione aliqua panis per hebdomadam bis servitium dominicum praestare (et maxime quidem in monasterii vineis), unde vocabula: merces dominica, operarii dominici). Hujus servitutis initium fuit, ut conjici potest, 12 annis ante bellum rusticum, nam quum ulterius prosperis temporibus ad victum necessaria abundarent, domin

Ostheimenses opinabantur Cartusiae vineas parva mercede excolere sibi non convenire, quum sine illa optime vivere possent, tempore quo (praecipue a. 1510) 1 maldrum frumenti 12 Sch., 1 maldrum siliginis 15 Sch., 1 maldrum avenae 16 Sch., 1 modium vini 3 Hall. venibant. (Vide historiam Franconiae R. P. Kropp O. S. B. t. I. p. 496). Quum enim Cartusia vi litterarum fundationis a suis subditis praeter speciales dies serviles alia onera praetendere non posset, necessum fuit, ut e vicinis locis pro cultura vinearum viros mercenariosque conduceret; et ita monasterii vineae per multos annos ab Untereisenheimensibus colebantur. At Dominus Deus ad superbiam populi sui confringendam non multo post plures infaustos annos aliaque gravia tempora immisit, quibus subditi omnes proin etiam Ostheimenses Dominos suos agnoscere coeperunt, ab eisque panem ceteraque necessaria petebant. Quibus tamen P. Prior modeste respondit: „Aequum est sanaque docet ratio, Cartusiam prae omnibus aliis eos favere et tamquam domesticos in necessitate sustentare debere, qui prae aliis bona sua colant administrentque. Vicini quum usque modo id Cartusiae praestarent, Ostheimensibus idem Domino suo favere renuentibus totus mundus approbare debet, quod Cartusia eos quamvis extraneos superstitibus frugibus aleret, bene, eos inobedientibus subditis praeferendo. Post varias ejusmodi repulsas extrema necessitas orare docuit, praesertim quum non immediate terrae Principis subditi in hoc discrimine subsidium a frumentariis et Principis municipiis etiam pro duplici ~~mercede~~ pecunia sperare non haberent, sed ad monasteria sua privatosque suos Dominos remitterentur. Venit ergo Aegyptus ad Joseph dicens: Da nobis panes, salus nostra in manu tua est, respiciat nos Dominus noster et laeti serviemus. Ostheimenses omnes ergo ad legitimum Dominum suum humillime reversi facinora sua deprecabantur, auxilium misericordiamque implorabant, pollicebantur ore, manu, calamo Cartusiae servire, vineas excolere, jugum bis per hebdomadam pro mercede ad hunc usque diem in usu facere. Quod Cartusia ratum habuit et ab illo die usque adhuc iis omnia

necessaria praestabat, ita ut inauditum sit, quod Ostheimensis aliquis
etiam pessimis temporibus panem suum aliunde emendicabat.
Interea praetermittimus, utrum instrumentum parti ab hoc munici-
pio initi adhuc in monasterio extet an in bello Suedico distractum
fuerit (quatenus nondum in manus meas pervenerit); certo certius at
tamen est, quod municipium Ostheimense se suosque filios filiorumque
filios in perpetuum Cartusiae servituti modo descripto et ore ad osten-
dito mancipabat et quod Cartusia sine intercapedine usque ad han
diem dominium istud possidebant exercebantque.
Pergamus nunc in incepta historia enarranda. Notum quidem est
quod vox „merces dominica" usque ad tempus nostrum subditis Cartusiae
semper odiosum extitit, maxime vero annis vino abundantibus, qui-
bus mentes magis excitabantur. supradicto ergo anno accidit, nam
ab anno 1680 fere semper pretiosi vini proventibus fruebantur, quod
antenatorum vestigia insecuti sese superbas, procaces, insubordinatos
praestarent, ita ut resolutum esset, monasterii vineas sicuti prius
extraneis rusticis colendas tradere, cogi enim ad „mercedem dominica"
nemo poterat, quisque enim respondebat: si alii etiam ego." Omnino
conventicula fecerunt totasque noctes malitiose murmurando et ma-
nando transegerunt praecipue in domo Laurentii Leypold, exludimagistri
Untereisenheimensis et scribae. . . . Domino loci urgenti, ut a con-
venticulis his desisterent, injuriis, minis ipsis responsum fuit, verbo
uno: Ostheimensis vicus nido similis fuit, in quo contra Cartusiam
rebellio, praedatio etc. concipiebantur.
Quae quum ita essent, P. Prior necessitate compulsus ad extrema
confugit totamque rem Herbipoli R^mo^ Principi seu protectori ape-
ruit, qui erga Cartusiam semper beneficus et benevolus sine mora
prosecutus est. Illico D. cellarius Heim de Prosselzheim tamquam
Principis Commissarius noctu circa horam 9. inopinato adveni
militibus qui in statione hiberna Volcacensi morabantur, trans
Moenum appropinquantibus. Cartusia et vicus foris militibus cir-
cumcingebantur, qui quum frigus extremum esset e paxillis un-
dequaque singulis quibusque 40 passibus ignem sustentabant, et

si quis ex incolis supra murum curiose prospiciebat, globus ferreus capiti ejus offerebatur. Circumvincti Ostheimenses per totam noctem anxiosi concurrebant, conjurabant pro invicem se suaque esse tradituros. Mane hora 8. campana civili sonante P. Prior et D. Commissarius ad municipii aedem se contulerunt, qui ultimus ad universum Commune orationem habuit, in qua breviter de sua commissione, obedientia etc. subditorum erga Dominus egit, non omittens monitionem gravem; quo facto quum tumultus immineret, omnes e camera judiciali secedere faciebant, postea vero singulos sigillatim ad reconciliationem admittebant. Vix 2 auditis iisque per aliam portam reu detenti eductis, subito rebellio fiebat, duces cum toto Communi in cameram judicialem irruerunt clamentes: „Ubi sunt fratres nostri, fratres nobis tradatis." D. Commissarius effrontem hanc plebeculam videns quaesivit: „Vultisne Ostheimenses pro mercede Dominica laborare, annon?" Quum vero cum ingenti clamore contradicerent, e fenestra copiis omnibus Ostheimensem vicum circumcingentibus praecepit, ut se in unum conglobarent aedemque municipii obsiderent. Turmae aliquae irrumpebant, rapiebant, duces et a centi-servis cancellatim vinciebantur; alii omnes funibus in brachiis bini colligabantur, ita tamen ut, ad eorum summam vexationem semper cum parvo magnus conjungeretur, sicque dispositi ad monasterium adducebantur, quo copiis armatis panis, caseus, vinum abundanter offerebantur, vinctis vero finem jentaculi in fame, rigore et ludibriis expectantibus. Tunc solemniter Herbipolim procedebant omnibus stupentibus, quos quum R[mus] Princeps in sua post Cathedralem residentia „in tiliis" dicta ad fenestram expectans conspexisset, exclamavit: „Venite, Ostheimenses rebelles! venite subditi omnis favoris expertes! attendite, mores discetis!" at illi responderunt: „R[me] Princeps! pro vita nostra rogamus; parcite, quaesumus!" quibus responsum est: „Unicuique suum." Archirebelles catenis alligati ~~reu capitis damnati~~ ad carcerem ducti sunt, ibique reu capitis damnati habebantur et quotidie ad munitiones ibant solo pane et aqua refecti. At, vixdum aliquot diebus prae-

terlapsis mulieres et liberi Ostheimenses concurrebant ad monasterium
plorantes gementesque pro viris patribusque ita misere, ut pius P. Pri
or misericordia commotus se continere non posset et ipsemet Her
polim ad implorandam suorum subditorum libertatem pergeret.
Cui R^mus.: „Hoc jam ab principio praesensi; sicce est, quando monachi
rusticorum domini sunt; verumque semper manet, quod piae matres
degeneres erudiunt pueros; Domine Pater Prior, si persona vestra non im
pediret, in vestris subditis exemplar statueretur, quod omnibus monaster
iorum et capitulorum vasallis totius regionis terrorem incuteret, at
quia nimia clementia vestra justitiae cursum inhibet, fiat secundum
voluntatem vestram; attamen tres illi duces per tres menses in vinculis
laborent." Ita Ostheimenses jurata denuo praestatione dimissi sunt,
paritérque post 4 hebdomadas P. Priore iterum atque iterum interced=
ente dicti duces, quorum tamen pessimus aliquot hebomadibus post.
Memoratu tamen dignum, quod 1° Cartusia in toto vico fideliorem
postea habuit isto Laurentio, qui multo post vixit et usque ad finem
semper nova specimina optimi viri dedit, quamvis ipsomet fatente
exemplar omnium malorum subditorum fuisset et deinceps in suis
cruribus catenis quas per longum tempus gestaverat, vulneratis perpetuum
dolorosum calendarium sentiret; 2° quod per contrarium ceteri Osthe
menses in recognitionem clementissimae P. Prioris intercessionis sequen
vere vineas monasterii passim tam misere tractabant, ut, quum tota
Franconia et ipse vicus Ostheim copiosa autumnali laetarentur mes
Cartusia sola anno infausto doleret. Interea Cartusia permansit
~~sua~~ possessione juris usque ad hodiernum diem et moderni subditi
volunt mercedem dominicam intantum solummodo praestare,
in quantum Cartusia eorum utilitatem intenderet.
Anno 1697 municipium a Cartusia mercedem praetendebat alia
decimarum colligentibus a decimatoribus propinatam, quamquam
Cartusia ipsamet decimas collegit; at P. Prior iniquo huic conatu
a principio fortiter feliciterque restitit.
Huc usque deduxi chronica haec procurator domus meae professi
onis in Ostheim, deinceps vero Vicarius in Grünau, quam in rati=

onem me multifariis infirmitatibus et adversis deficientem, Vdus P. Hugo Neth, ibidem Prior et Provinciae convisitator tot aerumnis meis compassus post mortem P. Exprioris ibidem et antecessoris mei Antonii Winter, uti ad meam instantiam multam diu ante decretum fuerat, gratiose transtulit 9 Aprilis 1756. Iam defectu documentorum ex archivo Ostheim laborans, opus hoc eo pede, quo annos per singulos perambulaveram, prosequi et consummare nequeo.

Anno 1698. Obicibus et aggeribus molendini a P. Priore Joanne Haupstio extructis quidem, sed temporis decursu collapsis, infeliciter vetus noster pius Gregorius cogitabat, in medio dejectu aquarum novam erigere molend; singulari ejus sanctitate motus Deus per multos annos largiter benedixerat domui, quae beneficia parcimonia modesta conservata tanta erant, ut ejusmodi impensae enormes ex unica cassa hauriri possent. Quare bono animo multos magistros operum aquarum expertes e toto superiori Moeno usque ad Herbipolim convocavit Ostheim, concilia habuit et opus agressus est. Provisione superabundanter comparata primo aggeres superiores effracti sunt, et Moenus cum tota sua navigatione versus Volckach derivatus et fluvii cursus ordinarius ponte ligneo prorsus munitus est; nihilo secius aquae in nova fundamenta irruentes penitus arceri non poterant, sed cum antliis continue exhauriebantur die ac nocte; pro antlia quaque 4 viri vices variabant, quorum cuique die ac nocte semithalerus solvebatur, ita ut antlia quaeque per 24 horas 4 th. constaret. Quum operariis tempus quietis dari non posset et merces tanta esset, Ostheimenses vineas suas negligentius labora~~re~~bant, imo extraneis colendas committebant, praeferentes pro mercede in operi~~bus~~ aquarum desudare. Inde operariis vinum nullum pretiosius, nullus panis albior, nulla caro carior, eo vecordiae processerunt Ostheimenses, ut gallicis et lunelburgensibus fl. et th. luderent. Ex his facillime conjici potest, quod constructionis sumptus 2 annis ita excrescebant, ut bona Cartusia se tandem prorsus exhaustam videret. . . . . quamvis enim totius aquarum operis fundamentum in naturalibus positum esset rupibus, at quantis sumptibus quantisque laboribus usque ad eas per-

venerunt, ~~ut~~ tandem irrumpentibus aquis continue rejectis in iis per
ennem murum pura solida calce extruere possent, qui murus perdurare
in perpetuum non potest, quia aquae illum semper lambentes tandem
subverterent, quare adhuc aliqua millia sponte adderentur, si tota
moles a principiis e puris duris lapidibus quadratis extructa fuisset.
Anno 1700 Prior Georgius professionem suam sanctam renovabat sole
niter ut jubilaeus hujus domus professus.
Anno 1703 celebrabat sanctam suam Missam jubilarem ut quinqua
genarius sacerdos, in qua sancti Ordines professionem fecerunt Fr.
Philippus Farner Amorbacensis, qui 46 annis in conventu, Fr. Caspar
Höpffner Neostadianus ad Saalem, qui 53 annis in variis officiis,
maxime vero circiter 30 annis ut Prior hic vixit.

Cartusiae Pontis B. Mariae in Ostheim

IV. saeculum.

Anno 1709, die Solemnitatis SS. Trinitatis solemnissime Cartusia
festum jubilare suae ter centesimae fundationis celebravit, quam
festivitatem R^mus D. Suffraganeus Herbipol. D. Joannes Bernardus
Mayer Missa pontificali et sermone necnon intonatione musica
hymni Ambrosiani etc. adauxit, praesente tota clarissima Schwarz
enbergensi administratione cum ingenti populi concursu; qua oc
casione Confirmationis Sacramentum administratum est. At vero
omnium oculi in ipso hujus monasterii ornamento fixi haerebant,
i.e. in venerabili vultu perveteris et cani P. Prioris, de quo inter omnes
constabat, quam perfectissime sanctitas, humilitas, simplicitas etc.
in eo unitae emicabant. ... Nemo ignorabat, quantopere non solum
nobiles et ignobiles, sed et ipsi principes et terrae regentes eum diligebant,
ita ut ei nihil denegare possent, quamquam saepius repetitae in
stantiae in vindicandis sui monasterii juribus offendere viderentur,
praecipue quum ad obtinendam abrogationem iniqui subsidii caritat
aliorumque onerum ad protectionem suae Altitudinis Schwarzenberg
ensis confugeret; Illustrissimus D. Herbipolensis legebat enim in man
scripto sibi a nobili Principe Vienna misso: Spero clementiam
Vestram jura et privilegia fundationis meae Ostheimensis cum protec

---

non esse laesuram etc. .. u
Anno 1712 obiit P. Geor
Interea PP. Visitatores per
unt; et arca communis le
davit, ut cum ea deinde 2'
angulum cum cella vinar
posset, et adhuc aliqua mill
caussam quaerit: e multis
na benedictio cum gloria
que promittitur. Quod
cao electionis

V. P. D.

professum
Natus est a. 1674, die 4
Eichsfeld. anno 1698 s.
cella ad singularem summ
chanicis occupabat; mox
tinuit, quod cum gloria s
suae ad Priorem electionem
ori optatus baculus et ad
Anno 1713 municipium Do
Herbipolensem fortiter ins
um curiae parochialis es
ut Episcopus auxiliarius Wir
currentis anni declararet. Ar
elhausensis recurrit opemque
servare debet, nec unum qui
suum agerent. poenamque fe
sed non titulo decimarum, d
dorf reversus bene stipulatu
dicii reponendus esset.
Annis 1714 et 1715 destru
nasterii fundationem jam

non esse laesuram etc. ut supra.
Anno 1712 obiit P. Georgius, vide ejus vitam.
Interea PP. Visitatores pinguem haereditatem frumenti vinique reperer-unt; et arca communis aperta tantam denariorum copiam manifestavit, ut cum ea deinde 2 alae Prioratus ab ecclesia ad superiorem viae angulum cum cella vinaria profunda et totum claustrum denuo extrui posset, et adhuc aliqua millia fl. in arca remanerent. Si posteritas hujus rei causam quaerit, e multis locis s. Scripturae percipi potest, in quibus divina benedictio cum gloria et divitiis verae pietati patrisfamiliae suorumque promittitur. Quod firmiter sperantes proclamabant vi canonicae electionis

V. P. D. Hugonem Ottonem XXXV. Priorem,
professum hujus domi.

Natus est a. 1674, die 4. Februarii in Ellerfeld, prope Duderstatt in Eichsfeld; anno 1698 s. professionem suam emisit seseque bene in cella ad singularem suum profectum in spiritualibus, litteralibus et mechanicis occupabat; mox officium Sacristae et jam a. 1704 Vicarii obtinuit, quod cum gloria solertissimi administratoris usque ad tempus suae ad Priorem electionem administrabat, et suo in Deo beato praedecessori optatus baculus et adjutor fuit.
Anno 1713 municipium Donnersdorf apud spiritualem administratorem Herbipolensem fortiter instabat, ut Cartusia qua decimator ad horreum curiae parochialis exstruendum adigeretur; et res jam in eo erat, ut Episcopus auxiliarius Wirceburgensis P. Priori decimarum confiscationem currentis anni declararet. At ille ad feudi Dominum, Comitem castelli Tuckelhausensis recurrit opemque obtinuit; quod similibus in casibus posteritas observare debet, nec unum quidem hallensem contribuere, ne contra officium suum ageret poenamque feudalem subiret, nisi forte gratuito solvere vellent, sed non titulo decimarum, de quo tamen antea supplicanti pago Donnersdorf reversus bene stipulatus exigendus et in archivis in cautelam praejudicii reponendus esset.
Annis 1714 et 1715 destructo anteriori ligneo hospitio longe ante monasterii fundationem jam exstanti, quod putatur a catholicis ro-

mitibus seu sedes equitum habitum fuisse et postea D. Erokingero de Saunsheim, Cartusiae fundatori titulo venditionis concessum, Prioratum cum hospitio, aula, duobus refectoriis, necnon unam partem claustri cum conventus coquina etc. in novo alto fundamento et supra magnificas cellas vinarias erexit, sumptuosum sol. aedificium ab Ecclesia usque ad superioris viae angulum. Antea vero regularum urbanitatis haud ignarus in litteris Viennam expeditis D. Principem de Schwarzenberg sic salutavit: „Prior et Conventus aegre ferunt, quod prima illustrissima sedes Principum parentum Domus Schwarzenbergensis, Dominorum primo marchiae Ostheimensis, postea vero piissimorum fundatorum hujus monasterii, ita vetustate ruinosa apparet, ut nunc idem aedificium et ita dictae magnae camerae Schwarzenbergenses, quas et memorati fundatores et nobilissimi descendentes frequentabant ideoque magni habebantur, disjiciendum et in ejus loco novum et monasterii necessitatibus conveniens aedificium erigendum sit. Observantia filialis exigit, ut voluntatem nostram Amplitudini Vestrae notam faciamus sine cujus nutu nullus tam gravis antiquitatis lapis dimoveatur..."
Tanta modestia D. illustrissimo adeo placuit, ut P. Priori non solum litteris manu propria scriptis pro aequo proposito gratularetur, sed etiam 1000 species th. contribueret. Quod donum denuo Franciscani ~~Sch~~ Schwarzenbergenses, cujus transmissionem a gubernio Schwarzenbergensi obtinuerunt, non intactum tradiderunt; postea Princeps insinuavit quod si de hujus constructionis magnitudine et amplitudine melius fuisset instructus, largiorem se praebuisset. Ceteroquin praeses ille Conventui valde utilis fuit, at quo felicior semper exstitit in omnibus negotiis suis, eo infelicior pro semetipso; nam quamvis fuisset professus domus, idem imo pejus passus est ac praedecessor P. Joannes Caspari. Malevolentia, calumnia, persecutio merces sua, et ~~tam~~ quum tam fautor rebellis hujus municipii (cui nimis rigorosus et superbus videbatur), quam Conventus ipse contra ipsum insurgerent, censuit ad Capitulum generale se conferre, ut ibidem causam suam ipsemet defenderet; at omnibus jam antea praevisis absolutionem a Prioratu accepit et rediit ut novus Cartusiae Grünau Prior, nec ibi fortuna ei arrisit, sed post 3 annos

ut podagricus ad conventu[...]
multis et diuturnis dolor[...]
tuali penitus abstractus ([...]
annis pie vixit, sine ulla g[...]
tios etiam ab adversariis [...]
fluxu ventris in Domino [...]
Anno 1716 pro absoluto [...]
V. P. D. [...]
natus in Sopenhausen in O[...]
qua suo omnibus officiis la[...]
Prioratum in Grünau promo[...]
Priore derelicta ex ordinatio[...]
fecisset uno alterove anno [...]
jus nominis II. viadum i[...]
nondum consummati no[...]
optime perficeret.
Anno 1717 alias 3 alas a[...]
hodie videri potest, a fund[...]
quum claustrum initio f[...]
ab una ala, i. e. a porta [...]
et e ligno et tabulis tan[...]
ligneum istud systum usque[...]
cellae videri possent, qua[...]
auctae sunt, ut supra de[...]
refectorio usque ad chori po[...]
suum habebat longum a[...]
colai sacellu[...] hodie sacell[...]
celebrabatur, ducebat, ita [...]
cebantur. At anno 1469 [...]
trum e puris lapidibus con[...]
supra S. Magdalenae alt[...]
mox interrupta sed anno [...]
usque ad hodiernam cellam[...]

ut podagricus ad conventum Ostheimensem missus est, et in cella multis et diuturnis doloribus cum admirabili patientia et gaudio spirituali penitus abstractus (ad chorum et conventualia inhabilis) pluribus annis pie vixit, sine ulla quaerimonia ob injurias vel ~~injustitias~~ injustitias etiam ab adversariis perpessas. Anno 1737, die vero 28. Januarii fluxu ventris in Domino obdormivit.

Anno 1716 pro absoluto Priore in charta Capituli institutus est

V. P. D. Bernardus Warmuth, XXXVI. Prior,

natus in Sopenhausen in Oberland, professus Cartusiae Wirceburgensis, in qua suo omnibus officiis laudabiliter perfunctus tandem ut Procurator ad Prioratum in Gründau promotus est, quem hoc anno cum statione a nostro Priore derelicta ex ordinatione Capituli generalis permutavit, quum jam fuisset uno alterove anno provinciae Convisitator. ~~Vix~~ Bernardus hujus nominis II. viadum in Ostheim sedem suam fixerat, quum jam nondum consummati novi aedificii curam gereret idque quantocius optime perficeret.

Anno 1717 alias 3 alas antiqui claustri penitus demolitus est et ut hodie videri potest, a fundamento denuo exstruxit. Memoratum antequam claustrum initio fundationis non in quadrangulo sed tantum ab una ala, i. e. a porta chori usque ad e diametro hodiernam cellam **H** et e ligno et tabulis tantum fuerat compositum; non multum post ligneum istud xystum usque ad nolam produxer~~at~~ant, quamvis 4 tantum cellae videri possent, quae tamen sub Priore Udalrico Hahn numero auctae sunt, ut supra de anno 1445 legi potest. Ab hodierno aestivo refectorio usque ad chori portam jam antiquitus equidem aedificium suum habebat longum xystum, quod per medium in domum vel S. Nicolai sacellum hodie sacellum minus, in qua solemnis fundationis actus celebrabatur, ducebat, ita ut 4 illae alae tunc pro claustro ad interim habebantur. At anno 1469 magna conventuali ecclesia aedificata claustrum e puris lapidibus construere coeperunt cum erectione primae fornicis supra S. Magdalenae altare, ut ultimus lapis manifestavit. Quod opus mox interrupta sed anno 1474 continuatum est, ~~ita ut~~ et prima ala usque ad hodiernam cellam **H** liberalitate Schwarzenbergensi, ut lapides

novissimi indicant, peracta; at ceterae 3 partes paulatim ope aliorum benefactorum continuatae sunt, ita ut novum opus anno 1498 a refectorio usque ad altare S. Magdalenae, quo anno 69 inceptum fuit, Schwarzenbergensi largitate terminatum esset, ut lapis ultimus supra cochleam portus elegantissime indicat. Fornix ad genus antiquum gothicum lapidibus costatis et novissimis conserta fuit, in qua uniuscujusque benefactoris scutum vel nomen in horto cellae G insculptum invenitur; fenestrae in circuitu formam perfectam antiquarum fenestrarum ecclesiarum habebant admodum parvae et angustae, quarum lapides figurati ad ornamentum claustrum tantum obscurabant quantum illuminabant, erat autem valde humile et angustum, pavimentum lateribus stratum; cellarum introitus angusti rotundi ad instar portarum cellarum vinariarum, et deforis aperiebantur.

Prior Bernardus II. tam superbam aedem instaurando ad Cartusiae decus, Conventus perpetuam consolationem ac incitamentum, brevi suo regimini gloriam 100 annis majorem contribuit, sed in hoc minus felix fuisse videtur, quum accusant in hac constructione omnia veteris claustri antiqua documenta et epitaphia partim confregisse partim obstruxisse partim negligenter perdidisse, sicque huic posteritati damnum irreparabile doloremque et almae domui Schwarzenbergensi non mediocrem, imo aeternam attulisse injuriam secundum hoc tunc temporis vigens adagium: „Recedant vetera, nova sint omnia." Nec leviter Cartusia fert, quod nonnunquam sibi et aliis in summo loco constitutis objicitur: „Si tunc temporis Prior seu Superior non ex hoc gremio sed aliunde ex extranea Cartusia adscitus debito affectu erga nobiles hujus monasterii fundatores neglecto, minimi fecit illas venerabiles antiquitates, cur Conventus hic erga suos fundatores et parentes non majorem ~~fiale~~ filialem pietatem monstravit, suoque Superiori contradixit vel ad salvanda illa documenta mediis opportunis usus est, quum aliunde constet, quod in similibus casibus Priori haud raro Conventus contradixerit restiteritque?

Sed priusquam respondeam ad utrasque accusationes, investigandum est quot, qualia epitaphia extiterint et qua in occasione interierint. – Libenter confiteor me cum aliis saepenumero hunc Prioris agendi modum improbasse, maxime vero quod antiquitatum

nulla nomenclatura vel descriptio supersit; quare ego jam 20 annis antea P. P. Senioribus, qui eas quotidie ante oculos habebant, sufficienter interrogatis, insuper D. de Reichenbach, gubernii consiliaris et registratore de Mohr diligentissime in archivo Principis Schwarzenberg, quae ad quaestionem praesentem pertinebant, conquisitis, descriptionem authenticam a Priore Caspari ad legitimandam familiam Principis in ejus jure haereditario contra Frieslandiae praetensionem anno 1668, ut supra de eodem anno dixi, confectam hic ad perpetuam rerum memoriam et posteritatis memoriam offero:

In claustro supra portam ad bibliothecam exeunti occurrit epi~~tha~~taphium lapideum coloribusque pictum ad murum tribus constans lapidibus, quorum unus producit effigiem fundatoris fundatricisque ecclesiam conventualem manibus gestantium: fundatorem ut militem armatum cum imperii vexillo ad pedes scutum Schwarzenbergense, fundatricem vero scutum cum „Biber." Lapis secundus juxta fundatricem insculptam habet inscriptionem hanc: Anno MCCCC anno IX. fundator et fundatrix hoc monasterium inceperunt, et fundatrix postea anno XVIII. fer. IV. post Conceptionem Mariae morte decessit, quibus Deo sit propitius. Renovatum 1606. Lapis tertius juxta fundatorem cum scuto Schwarzenbergensi hanc inscriptionem cum imperfecto annorum numero habet: „Anno MCCCC. fundatoris fundatricisque nomen legitur in instrumento fundationis ita: „Ego Erkinger de Saunsheim eques, et ego Domina Anna de Bibra uxor ~~ejus~~ ad montem Stephani."

Non longe ab epitaphio extat altare, ante quod jacet lapis sepulcralis cum effigie feminae et hac inscriptione: „Anno 1484 vigilia St. Matthiae obiit Domina Ursula de Schwarzenberg, uxor Domini Michaelis de Schwarzenberg, cui Deus propitius.

Juxta altare jacet alter lapis sepulcralis cum effigie feminae et hac inscriptione: Anno MCCCCLXVII die dominica post Matthaeum obiit nobilis Domina Elisabeth de Schwarzenberg, nata de Colowrat ex Bohemia, cui Deus propitius. Cui lapis 4 habet scuta:

primus aquilam, secundus campum dipartitum, tertius scutum Schwarzenbergense, quartum vexillum ecclesiae.
Supra hoc altare est fornix altus, in cujus lapide finali scutum Schwarzenbergense eminet sine ulla insiriptione. deinceps sequuntur 8 fornices, qui habent scutum Schwarzenbergense in lapide finali: 1. et 2. sine insiriptione, 3. cum numero anni: Anno Dom. MCCCLXVIII, sed sine nomine, 4. Anno Dom. MCCCCLXXIIII. Dominus Michael senior, 5. Anno Dom. MCCCCLXXIIII. Dominus Sigismundus; 6. Anno Dom. 1474 Dom. Erokinger; 7. Anno Domini ~~MD~~ MCCCCLXXIIII. Dominus Michael junior; 8. Anno Dom. MCCCCLXXIIII. Dominus Wolf.
Insuper in alio xysto juxta ecclesiam imminet supra in lapide finali scutum Schwarzenbergense cum insiriptione: „Dominus Erckinger Dominus de Schwarzenberg, Canonicus Eichstatii, Anno Domini 1498.
In eodem xysto reperitur sacellum a latere, in quo est magnus lapis sepulcralis non muratus cum insiriptione: „Anno Dni MV^c. et anno XXII. fer. II^a St. Andreae obiit nobilis de Wartenberg, nobilis Frederici D. de Schwarzenberg senioris uxor, cui Dominus benignus."
In hoc epitaphio stat effigies Domini cum hasta in manu in qua affixum vexillum cum scuto Schwarzenbergensi, et juxta eum uxor. Apud quod parvus lapis sepulcralis ad magnum pertinens adhuc liber et non muratus est, in quo hoc insculptum legitur: „Anno Dni. MV^c. et ... anno ... obiit nobilis D. Fridericus de Schwarzenberg senior, cujus animae Deus propitius sit et misericors, Amen."
Parvulus iste lapis in 4 suis angulis 4 habet scuta, primum cum leone stante in posterioribus pedibus, erectis vero in anterioribus; alterum primo oppositum est Schwarzenbergense; tertium habet canem cum collari, stantem in posteribus, in anterioribus vero pedibus et collo erectum.
Haec est descriptio authentica omnium Schwarzenbergensium in hac Cartusia quondam existentium epitaphiorum et antiquitatum, cum qua relatio oralis nostrorum P.P. Seniorum plane concordat. Insuper ~~etiam~~ in omnibus ceteris xystis etiam aliorum

benefactorum generum
na videri possunt v
distinctarum, inter qua
sed quum quaestio hod
aut antiquitatibus et
moveatur, causam eor
mur; nam:
1° qui hodie monasteria
tant, hic illic epitap
inveniet, ideoque solu
potest, quod in hoc mo
2° quoad epitaphia jactur
suspicatus sum, nam
Schwarzenbergensibus ali
archifundator pro se s
die choro elegisset, ubi
non opus fuit, quum e
neque sepulcrum erectis
gente. Ceterum 5 illoru
mittitur, maxime que
cum uxore etiam Domin
figurentur et hoc in ill
eum lapideum hodie du
sub contabulatione. Jact
amissione 2 epitaphior
primi nunquam satis
nullatenus excusari p
nec per se nec per alios i
vindicaverit, erat enim
singularis 4 pedes alta
is ecclesiis adhuc videri
inauratus, duae lapideae
ptionibus, in medio vero

benefactorum generumque almarum tam scuta quam nomi-
na videri possunt variaque epitaphia aliorum personarum
distinctarum, inter quae etiam Seinsheimensia esse ~~ees possunt~~ non improbabile:
sed quum quaestio hodie de solis Schwarzenbergensibus Epitaphiis
aut antiquitatibus et de jactura hoc vix incepto saeculo facta
moveatur, causam eorum qui ejus auctores fecerint, agere cona-
mur; nam:
1° qui hodie monasteria ex antiquis fundamentis emergentia visi-
tant, hic illic epitaphia, sed nondum lapides finales, asservatos
inveniet, ideoque solus Prior Bernardus nullomodo incusari
potest, quod in hoc non plus fecerit illos asservando.
2° quoad epitaphia jactura non tanta est, quantam egomet ipse
suspicatus sum, nam juxta supra factam enumerationem e
Schwarzenbergensibus nunquam plura quam 5 extabant; quum
archifundator pro se suisque descendentibus sepulturam in me-
dio choro elegisset, ibique requiescant, multa epitaphia erigere
non opus fuit, ~~quum~~ ecclesia ipsa et monasterio supra commu-
nem sepulcrum erectis pro satis magno et glorioso epitaphio fun-
gente. Ceterum 5 illorum epitaphiorum jactura ~~minute~~ facile
mittitur, maxime quum in quarto et majori lapide sepulcrali
cum uxore etiam Dominicus de Schwarzenberg effigies et nomen
figurentur et hoc in illo includatur. Secundus et tertium sepul-
crum lapideum hodiedum intacta juxta altare Stae Magdalenae
sub contabulatione. Jactura ergo in quaestione tota consistit in
amissione 2 epitaphiorum, quorum quarti maximi quidem, sed
primi nunquam satis facienda est, et incuria illius superioris
nullatenus excusari potest, quum praecipuum hoc monumentum
nec per se nec per alios inter constructionis tumultus ab interitu
vindicaverit; erat enim P.P. Senioribus affirmantibus tabula valde
singularis 4 pedes alta ad instar tabulae altaris, ut adhuc in antiqu-
is ecclesiis adhuc videri et complicari potest: totus fundus bene
inauratus, duae lapideae alae collaterales cum incisis colore altro inscri-
ptionibus, in medio vero figura fundatoris fundatricisque non

vulgari sed eleganti arte sculpta: fundatoris armatura et galea deargentatae, fundatricis longa vestis aureis floribus circumornata, pallium caeruleum cum albis lineis, velum argentatum cum eminenti in fronte rubra cophia ~~pileo~~ auro praetexta. Jactura hujus pretiosissimi documenti P.P. Conventualibus tunc temporis minime imputari potest, quum ipsi in solitudine degentes sese rebus exterioribus immiscere non possunt, sed negligentiae solius Prioris.

Ast quod culpa una hora amissum est, pietas et gratitudo versus fundatorem brevi renovare possunt; nam Senioribus nostris referentibus quum illius monumenti media figura anteriorem cochleae parietem per totam longitudinem occupasset et ita duae laterales alae non extrorsum sed in utroque angulo retrorsum et in pariete insertae extitissent; interea vero certum sit quod anno 1606 P. Lodovicus Hager Prior in exaltanda ~~renovo~~ renovandaque ecclesia conventuali hanc cochleam construxisset sicque hoc epitaphium hac occasione collocasset ubi antea non steterat, Dubitare possumus an hoc idem perantiquum, cujus colores soli renovati sunt, vel potius pro antiquo malo elegans recentissime confectum extet et ita non tam epitaphium quam antiqua memoria renovata sit, ut verba apposita: Renovatum 1606 suggerere videntur, maxime propter ~~decus~~ elegantiam moderni laboris et propter litteras, quae non gothicae fuerunt. Quod Prior Lodovicus p.m. versus fundatorem gloriose egit, imitetur etiam hodie tua gratitudo, o posteritas, et renovare ~~mitere~~ perditum pulchrum mnemosynon per alium novum simile, in quo ad singularem tuam recommendationem apud hodiernos principes descendentes vere inscribere potes: „Renovatum MDCCLX..."

Anno 1718, quum Cartusia et communitas ejus magnam spem de Priore Bernardo concepisset, cujus scientia, dexteritas, genius virilis, eloquentia intrepida etiam in publico (nam in priori Prioratu Grünau seu primarius curatus in Schollbrun pluries, et denique in parochia Ostheimensi pro solemnitate Sti Sebastiani ut ecclesiastes honorarius vulgo ad stuporem omnium audientium sese produxit), aliaeque virtutes ac dona omnes sine distinctione personas admiratione

replebant; ecce P. Hug…
improvisa morte evita…
ter non sine magno do…
biennium mense Aprili…
marius Provinciae a 17…
Ad vacantem Prioratu…
V. P. D. Georgius II. St…
longe a Donnesdorf…
Buxheim, qui claustri ~~domum~~ …
fectionem perducere vellet…
linquere re compulsus c…
vino pro 1000 Rthr. vend…
Angeli ejus non in arca…
servatur, occuluit quum s…
in Prioratu effracta inven…
in suo loco pintactam re…
500 fl. aestimabantur.
Anno 1721 obiit magn…
Buxiae et Visitator nos…
Cartusiae magnum ve…
sidem electione unanimi…
quum Cartusia Buxiae…
non nisi aegre dimitt…
~~abatur~~ aretur, ita ut v…
habet et non virgam." …
„ipse est ipsa caritas, …
virgis; ut aliqui exp…
Prioratum Buxiae po…
ciae, et tandem Visitat…
aetas Professum jubilae…
hanc, postmodum Pri…
suam clausit in offi…
anni sequentis.

replebant; ecce P. Hugone Benz Priore Cartusiae Wirceburgensi
improvisa morte e vita abrepto, a Comprofessis ejusdem unanimi=
ter non sine magno dolore, cujus post viridem expletum Prioratus
biennium mense Aprili revocatus est, postea etiam Visitator pri=
marius Provinciae a. 1728, 20 Maji ~~e vita~~ podagrosus mortuus est.
Ad vacantem Prioratus sedem ex electione canonica evocatus est
V. P. D. Georgius II. Stock, XXXVIII. Prior, natus in Heinert non
longe a Donnesdorf, Professus, Vicarius, Procurator Cartusiae
Buxheim, qui ~~domum~~ claustrum recenter constructum et Prioratum quum ad per=
fectionem perducere vellet, in manibus multorum operariorum re=
linquere se compulsus cogebatur; qua occasione anno 1719, 1. Aprilis
vino pro 1000 Rthr. vendito P. Prior pecuniam ex inspiratione S.
Angeli ejus non in arcam deposuit, sed quo communiter nihil as=
servatur, occuluit, quum vero esset ad matutinis expletis omnia
in Prioratu effracta invenit, portas, armarium, arcam; pecuniam vero
in suo loco intactam reperit, quamvis omnia quae surrepta fuere
500 fl. aestimabantur.
Anno 1721 obiit magnus ille in ordine vir P. Petrus Leickard, Prior
Buxiae et Visitator nostrae Provinciae; quae mors etiam ~~huic~~ nostrae
Cartusiae magnum vulnus innovavit, eam iterum suum Prae=
sidem electione unanimi privando; et hoc quidem naturaliter,
quum Cartusia Buxiae suum priorem Vicarium et Procuratorem
non nisi aegre dimisisset, Ostheimensis vero superiore suo glori=
~~abatur~~ aretur, ita ut vulgo diceretur: „Ostheim virgam seu Priorem
habet et non virgam." item: „omnia caritate vincit;" item:
„ipse est ipsa caritas;" item: dilectissimus Pater sed non sine
virgis;" ut aliqui experti sunt qui ejus caritate abutebantur.
Prioratum Buxiae post 7 annos officio Convisitatoris Provin=
ciae, et tandem Visitatoris primarii decoravit usque ad dum
aetas Professum jubilaeum debilitabat, primo dignitatem
hanc, postmodum Prioratum anno 1743 resignavit. Vitam
suam clausit in officio Coadjutoris honorarii die 21. Nov.
anni sequentis.

Conventus Ostheimensis brevissimum duorum extraneorum Priorum successive postulatorum considerans transitum, elegit votis su[is]
D. Casparum ~~Höffner~~ Höpffner, ~~XXXVIII~~. Priorem, Professum hujus domus.

Natus Neostadii apud Salem, d. 14. Aprilis 1683, testantibus magistris suis professoribus duobusque ~~confessoribus~~ confessari[is] cum innocentia baptismali sacrum Ordinem in Ostheim ingressus a. 1706 vestem Cartusianorum albam induit. Adhuc diaconus munere Sacristae functus est, donec 1709 Vicariatum suscepit, tres Novitios ad professionem et sacerdotium promovit; quorum primus ut Sacrista 10 annorum mortuus est; alter 5 annis Vicarius et 5 Procurator, quum unanimiter a. 1728 in Cartusia Wirceburgensis ~~ut~~ Prior electus in suo officio anno sequenti e vita decederet; tertius pariter ut Vicarius 26 annorum et 12 Novitiorum magister. Anno 1717 P. Casparus ab officio Vicarii ad officium Procuratoris vocatus, de quo die 21. Oct. 1721 ad Prioratum promotus est.

Superioris genius et conversatio ad solitudinem, orationem, sacraque exercitia, maxime vero ad cultum eucharisticum prona fuit. In sui temporis ordinatione omnino conventualiter vixit et rarissime(?) leviter e choro affuit; amator boni ordinis et munditiae, quae et in seipso et in vestibus, cella, aedificiis, hortis, praediis, praecipue in locis sacris elucebant. In paupertate monastica exercenda justum medium et in se suisque subditis tenuit; discretio ejus etiam valde praedicanda, quum solitario cuique in occupationibus libertatem, in quantum cum regulis congruebat, concederet, dicens: „Statuta monachis ordinem jam satis severum reddunt; si adhuc super localis eum severiorem reddere vellet, nimium esset et male succederet." Sub ejus regimine observantia regularis et modestia semper floruerunt, novum omnino Conventum, veteri emortuo, e duodecim junioribus Professis constantem formavit, quos omnes successive susceptos Novitio suo tunc temporis nunc vero Vicario erudiendos commiserat.

Erga subditos seculares nimis benignus et mitis videbatur,

non nisi coactus pun[...]
cogebat. in egenos m[...]
bili omnes oppress[...]
frumentario exhausti[...]
propter negotia profic[...]
nec infra ejus condi[...]
agendi cum exteris se[...]
sed amabilis sine [...]
matione erat.
Anno 1724 ecclesiam [...]
altare exstruxit cum [...]
riis, ad quam rem e[...]
Principe de Schwarzenbe[...]
na et sculptura decor[...]
cello minori aedificar[...]
Anno 1726 R[ndis] D. [...]
burgensis novum al[...]
honorem SS. Trinita[...]
S. Josephi, S. Brunoni[...]
reliquias SS. Jacobi et [...]
quae in priori altare [...]
Marini et Clari; al[...]
in claustro ad honore[...]
S. Matthiae Ap., S. D[...]
et Felicissimae VV. M[...]
Anno 1727 P. Prior [...]
novitiatu e lapid[...]
Anno 1731 antiquam [...]
ad domum portae [...]
Anno 1733 molendina [...]
Aatem vostrae molendi[...]

non nisi coactus puniebat, et mox discordantes ad pacem
cogebat; in egenos maximam misericordiam exercebat, pro
viribus omnes oppressos subditos sublevabat, etiam arca et
frumentario exhaustis. Raro e monasterio suo digressit, et si
propter negotia proficisci rogebatur, equitatus ejus nec supra
nec infra ejus conditionem, sed modeste erat; ejus modus
agendi cum exteris serius, ~~non~~ nec excessive laetus nec tristis erat,
sed amabilis sine superbia; quamobrem in communi aesti=
matione erat.
Anno 1724 ecclesiam conventualem restaurare curavit, novum
altare exstruxit, cum cathedra sacerdotali ambobusque lecto=
riis, ad quam rem exequendam 400 francos fl. ab Excellentia
Principe de Schwarzenberg recepit; item sedes in choro nova coro=
na et sculptura decoravit, 2 nova altaria in claustro et sa=
cello minori aedificavit.
Anno 1726 Rmus D. Bernardus Mayer, Chorepiscopus Wirce=
burgensis novum altare majus die 14. Sept. consecravit in
honorem SS. Trinitatis, Virginis Mariae Stque Joannis B.;
S. Josephi, S. Brunonis, S. Joa. Nepom., in eoque inclusit
reliquias SS. Jacobi et Philippi, Apost.; S. Sebastiani Mr.,
quae in priori altari jam inclusae erant; item S. Polycarpi,
Maximi et Clari; similiter consecravit novum altare
in claustro ad honorem Stae M. Magdalenae, cum reliquiis
S. Matthiae Ap., S. Donati et S. Concessi MM.; SS. Dentabiae
et Felicissimae VV.MM., cum 40 diebus indulgentiae.
Anno 1727 P. Prior Casparus domum in praedio Dürfeldensi
novissime e lapidibus construxit.
Anno 1731 antiquam aedem a superiori vici angulo usque
ad domum portae destruere et denuo restituere curavit.
Anno 1733 molendina serandi a Priore Georgio Möring ad utili=
tatem nostrae molendinae Moeni utiliter instructa falso

consulentibus egoistis personis, praecipue molitoris et carpentarii cessavit iterum.

Anno 1736 a P. Hieronymo Krafft, Priore in Ilmbach et Prov. Visitatore primario inaudita facta est convocato conventu propositio: Patribus non ignotum erit, quanta cura et diligentia exiguam Cartusiam Ilmbach promoverit eamque jam hodietam cellis et conventualibus auxerit, ita ut mox aliis domibus, dummodo aliqui benefactores contribuerent, aequiparari posset. Nunc autem quid mirum, si Confratres Astheimenses ipsi ad opus hoc laudabile concurrerent et ex abundantia praediolum in Eichfeld monasterio Ilmbach donario resignarent? Cum praesens Prior localis propositionem istam benigne ~~accipat accepi~~ accepisset et faveret, Conventui vero tempus deliberandi concessisset, et cum supplicanti ad horam dimidiam recessisset, confusio inter Patres facta est et dicebat unus verba hujusmodi, et alius aliter, sed nemo assentiri volebat, donec duo Superiores reversi Seniorum objectionem refutabant ~~et~~ tandem ad ad condescendendum deveniebant; juniores imitati seniores nostra fundatio Ilmbacensis locum habuit; quae a Capitulo generali laudata quidem et ratificata, sed a Schwarzenberg adeo aegre ferebatur, ut deinceps Cartusia non adderet, subsidium aliquod ad majus altare perficiendum peteret quamvis dictum praediolum nullomodo de bonis ante dote fundationis, sed purum adventitium vel recens acquisitum esset. Quid plura? Ilmbach duobus annis post praediolum pro 2200 fl. vendidit et hodie pauciores quam antea monachos habet. Eo temporis eram septem annorum et 4 mensium professus ac ante me subscripserunt septem annumeratis officialibus, post me tres Astheimenses professi vocem habentes.

Anno 1738 in vigilia SS. Simonis et Judae noctu hora

7 Eminentissimus Cardinalis …
de Geibach, ubi belli gallici o…
P. Priorem ad vesrendum plur…
ad exercitia spiritualia perfici…
Alkofen dictum juxta aulam …
quieti se dedit.
In ipso festo ad hor. 9. Em…
omnibus concrepantibus c…
suis aulicis ingressus est. P. …
benedictam offerebat, P. Vicarius …
ecclesiae usque ad ingressum cho…
ad gradum summi altaris p…
primo sedens dein genuflexus ac…
multis adjuvantibus indu…
Post missam Eminentia ipsa …
recitabat, postea omnes se…
bene valefactum recipiebant …
pro Domino Cardinali man…
sedes erat; supra fenestra…
bant ejus arma, et supra a…
phica, Eminentia mensae ac…
carium utrobique adsciverit; …
ferroribus tabulis sedebant …
eques vel clericus ~~altae~~ ~~seq~~…
facta P. Prior in persona frae…
silentio cartusiano dispensa…
ad 2 usque perdurabat, qua…
capita iterum denudabant …
in refectorio fiebat, et p…
Laudate Dominum. Posthaec …
visitabat cellas, vesperae h…

7 Eminentissimus Cardinalis de Schönborn Episcopus Spirensis de Geibach, ubi belli gallici causa interim residebat et P. Priorem ad vescendum pluries invitabat, huc in silentia ad exercitia spiritualia perficienda advenit, cubiculum Alkofen dictum juxta aulam intravit et sine refectione quieti se dedit.

In ipso festo ad hor. 9. Eminentissimus campanis omnibus concrepantibus ecclesiam conventualem cum suis aulicis ingressus est. P. Prior juxta cantharum stans aquam benedictam offerebat, P. Vicarius et Conventus e regione portae ecclesiae usque ad ingressum chori; eminentia sua benigne ad gradum summi altaris processit, quo ante oratorium primo sedens dein genuflexus accessum suum fecit, seseque multis adjuvantibus induit.

Post missam Eminentia ipsa litanias Omnium Sanctorum recitabat, postea omnes sese ad Refectorium festivum bene calefactum recipiebant, quo mensa Prioris media pro Domino Cardinali manu altius sublimata ejusque sedes erat; supra fenestram mediam suspensa pendebant ejus arma, et supra alias varia picta hieroglyphica. Eminentia mensae accubita P. Priorem et P. Vicarium utrobique adsciverat; in duabus vicinis et inferioribus tabulis sedebant inter conventualem quemque eques vel clericus ~~altae sequelae~~ comitatus, brevi lectione facta P. Prior in persona praesentis Patris purpurati in silentio cartusiano dispensabat. Refectorium ab h. 11 ad 2 usque perdurabat, qua Patres dimidia hora antea capita iterum denudabant.... gratiarum actio tota in refectorio fiebat, et pro B. Miserere recitabatur: Laudate Dominum. Posthaec Eminentia omnes et singulas visitabat cellas; vesperae h. 4 cantabantur, et omnes

in Geybach exceptis camerario, pedisequo et haiduco re-
vertebantur, et eadem vespera Eminentia sua exercitia in-
cipiebat et neminem ad se praeter P. Priorem admitte-
bant; in festo S.S. Omnium toti in privatu conventui
convocato valedicebat ab eoque elegantissime compo-
situm accepit opus poeticum; ipsa cuique romanam
crucem pro hora mortis, numisma et cera papalis
dedit; postea benedictione impertita sese sonantibus
campanis monasterii et parochiae in Geybach con-
ferebat. il passe ce qui concerne 1739 —
Anno 17~~39~~40 jam ante Michaelem, quum vinea ubique uberrimos
proventus polliceretur et adhuc bonum ad maturandas uvas
tempus necessum esset, omnia obriguerunt et plurimi
messem facere non poterant, Cartusia nostra Communi
redditus pro anno elargita est.
Anno 1741 Donnersdorfenses enixe supplices a Cartusia sub-
sidium ad 100 Rhtl. ad aedificandam novam ~~parochia~~-
turiam, ~~sub~~ ~~cum~~ acceperunt reversalibus tamen de non praejudicando
in futurum et quod subsidium hoc purum donum grati-
tum a voluntate dantis aut denegantis dependens esset.
Anno 1742 Obereissenheimenses ante inceptum tempus
vernale unitis viribus molendinam Moeni aedificabant
et quamquam Cartusia jam ter protestabatur et privi-
legia sua imperialia nota faciebat, juxta quae ~~a~~ in
praejudicium suae molendinae nulla alia ~~a~~ in tota
vicina regione construi posset, nonobstante in studio
praesumptioso pergebant, in medio Moeno stipites
figere et usque ad mensem Augusti cum continua
aqua parva opus peragere. Rüdenhaüsen oculis clausis

procacitatem hanc suorum subditorum aspiciebat, putans si res bene procederet, cum tempore regale comitale in Moeno fieri posse; proinde respondit Cartusiae reclamanti: „Obereissenheimenses rem injussi inceperunt, eamque ad finem perducant, dominatione non participante." Nihilominus causa apud Principis gubernium Wirceburgense delata est, quod dormitare fingebat, interea lamentationes etiam inter nautas propter futura in ascensu et descensu augebantur, et Ostheim eos, ut aequum, confirmabat, affirmans negotia superius persequi, quod et factum est; Cartusia sibi patronos apud gubernium conciliare satagebat, et rem ita disponebat, ut sua et nautarum res eodem die Reverendissimo praesentaretur. Die conducto P. Prior se ad Werneck contulit, sed non fuit admissus, quamobrem instantiam suam cum duplicatis privilegiorum imperalium etc. (in quibus protectoris officia erga Cartusiam ejusque libertates, jura et potestates, quibus neglectis, alterum protectorem eligere posset) continebantur, alto patrono commendavit et commisit. Vixdum Amplitudo scripta reviserat, quum diceret: „Sane Cartusiae ~~adju~~ succurrendum est; sed quomodo sine magno cum castello Comitis tumultu, quod etiam suorum subditorum modum agendi cum propriis juribus sustinere quaereret et sciret?" Inter haec, ecce! etiam communes nautarum lamentationes apparebant, tunc Rmus dicebat: „Jam res in salvo est." Proinde duae Principis commissiones successive ad locum quaestionis deputatae sunt e aulae et camerae consiliariis, machinatoribus, magistris pontium et aggerum, ~~ac~~ navigatoribusque. Inspectione facta Obereissenheimensibus ab inceptis operibus de-

sistere jubebantur usque ad novam ordinationem; tandem
mense Augusti inhibitorium eis datum est, in quo Episcop.
Wirceburgensis seu dominus Moeni, cui de jure incumberet
commercium publicum intra et extra dominium promovere
et omnes communi navigationi obstantes occasiones am
vere, non solum eis amplius pergere interdicebatur, sed et
iam omnia quae usque adhuc constructa vel posita fuerunt,
quantocius e Moeno tollere etc. Ut antea ad implorandum
divinum auxilium in Conventu Missa conventualis de
S. P. N. Brunone celebrabatur, sic postea item de SS. Trinitate
in gratiarum actione.
Anno 1743 et sequentibus P. Prior nullum non lapidem move
bat, documenta fundationis etc. Cartusiae Ostheimensis anno
1527 a Priore Jodoco Hess in Schweinfurth deportata et adhuc
apud catholicorum magistratum deposita recuperandi; sed
tantas apud ibi interessatos Dominos difficultates invenit,
ut pro hac vice desistere deberet.
Anno 1746 Christophorus Malkmeister vectigalium administrator
Volkacensis et Cartusiae devotus amicus procuratori P. Henrico
Becker declaravit, se e comparatione vectigalium calculum
fecisse de annuis magistrorum aggerum redditibus et non
~~mirari~~ satis posse mirari, quot paucos inde ~~fructus~~
emolumenta Cartusiae evenirent; per indeque P. Priorem
supplicare per seipsum saltem anno uno vectigal
canalium percipere. P. Procurator consilium istud
bonum secutus, in termino Nicolai incepit, aggerum
cuique magistro 30, omnibus 60 frf mercedem
annuam locabat, sub conditione ne quis per canalem
nec sursum nec deorsum pergeret, schedula impressa
a Cartusia non antea ostensa. Ast propter ejus frequen-

tem absentiam hanc collectionem servis monasterii committere coactus supradicto termino elapso negotium a. sequenti 1747 non in bonum ordinem redigere poterat; et quum haec aggerum vectigalium administratio procuratori novum imponeret officium nimis difficile, tota perceptio eodem tempore facta ita disposita est, ut magistri aggerum ad 60 fl. etiam in aere 100 fl., i.e. 4 quibus mensibus 25 taxarentur, quod libenter concedebant; plura anno 49.

Anno 1748. piscatores Ritzingerenses sibi piscationem a dextra Moeni usque ad Schweinfurt per totam marchiam Ostheimenses arrogantes et per aliquot annos contra hosce et Volcacenses piscatores, seu Cartusiae piscationis praestatores resistentes et non pauca in Moeno peragentes mala, Cartusia auctrice horum praetensio fracta et illa in sua perpetua possessione particulari decreto Rmi Wirceburgensis gubernii confirmata est.

Anno eodem singulare e malis vinum factum est, ad hominum memoriam non par; post 2 annos in Esserndorf vadus pro 100 ducatis vendebatur.

Anno 1752 decimatores Volcacenses messoribus nostris objiciebant, quod decimam manipulam aliis minorem cumulo supraimponerent, ideoque electionem sibi praetendebant; messores ~~sed~~ resistebant et respondebant, quod homo quisque probus eis tale quid objicere non posset; quum e hoc ludo nullum commodum eis provenire posset, nec ad hoc jussi essent. Decimator in specie 2 Ostheimenses viros Georgium Adam, rusticum et Cas-

parum Ebner accusabat de injuriis rudibus in eos prolatis et quidem ut jam multum antea eis cum nostro Joanni Georgio Holzer montis magistro minatabatur, coram Domino Capitulari de Berchtolsheim seu auctumni praesidenti, qui sine mora dictos 2 viros ad Volcach arcessiri jussit, quod autem in absentia Prioris procurator non contradixit. Deinde duobus pro Ostheim statutis capitularibus decimatoribus una cum magistro montis stricte jubebatur, duos viros non domum redituros, donec se sisterent. Post 2 dies Procurator se Volcach contulit et gratiosissime Praesidenti insinuabat, quod contra omnium expectationem R^mus. inclementer egisset et hanc sententiam in nostros subditos in magnum Cartusiae et haereditarii et judiciarii dominii praejudicium tulisset; Cartusia Decimatoribus laesis plene satisfaciet, si modo causa in loco delicti, qui proprie Cartusia est, deferretur; quod adhuc nondum factum est, peteret ergo accusatorem huc mittere, et justitia fieret. At quum nihil agere vellent, Procurator abiit; et cellarius Capitularis ei in porta dixit: „P. Procurator, quid de jure duorum horum decimatorum longe disputandum? Habemus actum possessorium, secundum quem hic pluribus annis ante Joannem Lutz tunc temporis quaestorem Ostheimensem, postea 20 annis consiliarium tempore autumnali arcessiri et exemplariter puniri fecerunt." At ego: Res de Joanne Lutzen non est eadem; quum in Ostheim notum sit, quod idem Lutz tunc temporis vineas etiam in Volcach possederit ibique notabilem decimarum excessum commiserit, proinde ex eadem vinea immediate ad vinarium Capitulare arcessitus et ut alienus possessor

bus ii eos prolata
n nostro Joann
batur, coram
auctumni prae
l Voloach accessiv
procurator non ton
capitularibus
contis stricte
edoctoros, donec
Voloach contuli
t, quod contra
enter egisset
tos in magnum
i dominii prae
bus laesis plene
delicti, qui pro
e nondum factum
ere, et justitia
, Procurator ab
dixit: „P. Pro=
curatorum longi
um, secundum
n Lutz tunc temporis
consiliarium
iter puniri fere-
est eadem; quum
temporis vineas
em decimarum
vinea immediate
nus possessor

bonorum Voloacensium in loco delicti punitus sit, quamvis hoc in casu etiam Cartusia praevia facta requisitione eum illuc demisisset, at casus hodiernus est prorsus alius, quum 2 illi viri nihil in proprio colerent, in messe non ut pares cognati decimatorum capitularium, sed ut meri monasterii subditi erga decimatorem habendi, proindeque ~~seu~~ criminum suorum apud Dominos accusandi essent, clarum ergo, quod administratio ~~cella~~ vinarii Capitularis nullam omnino jurisdictionem in viros istos haberet, nec etiam praevia requisitione eorum praestationem a Cartusia expectaret, quam tamen alias in meris casibus criminalibus decimarum auctumnalium, facta tamen apud Cartusiam requisitione, pro rerum circumstantia prorsus non recusaret.

N. B. Dixi: „Secundum consuetudinem et jus aliorum vicinorum locorum, ut Grübach, Krautheim, Eichfelt etc. imo vero Voloach aliorumque Wirceburgensis districtus locorum, ubi bene inquirendum ~~sit~~, quid sit ubique consuetudinis, tum quatenus decimarum violatores non coram administratione vinarii Capitularis sistendi, sed a suis propriis magistratibus ~~puniendi~~ puniti sint, ut experientia in Dommersdorf docet, Cartusia prospicere sibi debet, et est dictus actus possessorius cum Herrn Lutz seu actus pure subreptitius habendus.

Duobus elapsis diebus Procurator Canonico litteras misit, in quibus de facta vi et amborum Monasterii subditorum periculo et damno queritur adjunctis declarationibus viva voce cellario Capitulari factis; at quum omnia infructuosa manerent, resolvit postridie adscitis aliquibus honestis testibus duos oppressos subditos domum deducere, quam resolutionem prudens vicarius N. N. omnino non dissuasit. Interea eodem die reversus postridie ipsemet se ad auctumnalem D. Praesidem contulit, sua gravamina proposuit addens, quod omnes messores iterum audivisset et accusationem decimatoris ut passione et dolo inspiratam ~~habuisset~~ sese paratum

eundem actum iterum in forma judiciali praesentibus
accusatore et testibus impartialibus instituere." Domi-
nus Praesens respondit: Non esse necessum; ipse cum
duobus viris loqueretur; P. Priorem pro certo habere posse, contra
istos nec poenam nec alius in praejudicium Cartusiae jurisdicti-
onis actus perpetrari; sed hos adhuc hoc matutino tempore
pervenirent, quum nobiles hospites expectaret, cum quibus
reliquis autumnalibus diebus rem haberet, postea
vero Herbipolam conduceretur etc. Duobus huc perventis,
decimator coram eis praesentatus, Canonicus ajebat: „Video
jam utrobique peccasse; date invicem manus et res finita
est." Ita unanimiter duo dicti subditi reversi affirmabant
et nemo est, qui dolum non suspicatus esset, quum postea
cellarius Capitularis divulgaret, P. Priorem duos suos malefactores
sistere fuisse coactum et modo non instanter pro eis intercessis-
set, severe punitos fuisse.
Factum istud posteritati clare et circumstantialiter relatum
est, pro casu quo autumno contingentibus decimarum poenali-
tatibus jurisdictionale dominium in hocce subditos usurparetur et
casus praesens ut actus possessorius allegaretur, quia profecto
res est non parvi momenti. Nam sic Cartusia cum subditis suis
in miseram et noxiam devenit servitutem, ut hodie tempore
messis, non obstante necessitate vel damno propter nimiam
maturitatem, putrifactionem vel frigus imminenti, messem
uvarum non prius incipere posset, nisi cum voluntate et per-
missu Domini decimarum, quum prioris temporibus P. Prior
ad libitum ministris Capitularibus notum fecerat, messem
Ostheimensem post unum vel duos dies incipere, provideque
ad hoc decimatores mittere. – Quis Prior hoc reparabit?
ecol pol! magnus Apollo!
Anno 1755. Pridie Conceptionis B. V. M. equus in stabulo aegrotans

Philippus Leif adhuc caelebs, procuratorem ad tempus, D. primissarium Volocensem ut confessarium ordinarium accessivit, confessionem generalem facturus. Quod est factum est; et in ipso festo ante Primam conventualem procurator aegroto Viaticum e ecclesia monasterii absque strepitu et tintinnabulis detulit. Postridie parochus ludimagistrum ad Cartesianum Cartusiae incompetentem et parocho desuper non requisito derogatorium, misit; cui responsum est: parochum in vanum fuisse protestatum, quum spiritualis vel parochialis ejus jurisdictio sese non ad domesticos monasterii extenderet, neque ad ejus domum pecorum, quae ejus connexa et adhaerens esset atque perpetuo incorporata; et juxta statuta plures a S. Sede confirmata Ordinis Cartusiani P. Prior esset parochus et Procurator ejus vicarius; si uterque propter circumstantias munere ipse fungi nollet, potest ad hoc sacerdotem extraneum quemcunque modo ab Episcopo probatum delegare.

Quoad D. parochi objectiones:

1° stabularium a Monasterio esse penitus separatum et esse inter alias parochiales domos;

2° non esse in fundatione comprehensum, sed fuisse domum civilem, proinde parochialem et multo post fuisse commutatum cum illa nunc temporis civili domo, quae extra et infra juxta monasterii stabulum, antea Cartusiae pecorum domum constructa erat.

3° parochum hodiernum posse producere ab adventu suo actus possessorios juris parochialis in stabulario exercitos, non computatis antecessorum ab immemoriali tempore.

Quoad 1um observandum, quod stabularium monasterio proximum et solo vico angusto ab eo separato, domum Cartusiae hujatis inferiorem, ut mos est in Ordine nostro,

repraesentare; si nunc Cartusia dicquodam ancillas dimittere, aliquas cellas pro 6 forsan fratribus laicis cum oratorio ibidem instituere et illos cum subditis domesticis habitare vellet, parochus modernus Ostheimensis in hoc casu possetne in fratres illos Ordinis, familiam eorumque oratorium jus parochiale contra privilegia papalia praetendere? Atqui non hoc; ergo nec illud. Qua de causa etiam vetera opinio juris eo ipso ruit, scl. quod pecorum domus inter alias parochiales domos se haberet, quum notissimum sit, quod Herbipoli domus cathedrales et praedia se in media parochia cathedrali se haberent, quin ad jurisdictionem parochi cathedralis pertinerent, sed per vicarium de choro administrarentur.

Quoad 2um: Cartusia in permutatione ista sese non privavit libertatibus suis, sed omnes ad novum praedium transtulit, alioquin domus hodierna pecorum etiam omnia onera civilia sufferre necesse esset; nec parochia praejudicium aliquod passa est, quum antiquam domum pecorum, quae exempta antea, vicissim accepisset. Contra totum hoc suppositum in litteris fundationis legitur: „Primo damus … nostram supradictam marchiam Ostheimensem et sedem nostram ibidem cum comatibus et omnibus cameris … praecipue vero praedium cum pertinentiis, quod olim ad „Märklein" pertinebat." Quisque videre potest, quod civilis illa domus supposita nunquam praedium fuerat, nec deficiente introitu et exitu unquam fieri potuerat. Item, quum fundatores bene percepissent, quod Cartusia rure sine vicino stabulario existere non posset, imprudenter egissent, si novo monasterio remotum praedium assignassent et non hodiernum, quod jam ante fundationem ad proprium commodum a dicto „Märklein" accepere juxta verba „olim."

Quod 3um: et actus po…
P. Prior in domo inferior…
nolens, ad D. parochu…
talibus, ad quae assum…
praestare tenebatur, a…
hoc vocatus, quod in c…
ad excipiendas confes…
modi ergo actus respective a…
monasterio et in dom…
Ordinis incumbit, null…
sacerdotales et vicarii …
localis jus suum paroch…
praetendere deberet, qu…
Procurator ipse anno 1…
actu visitationis aegro…
etiam in domo pecoru…
expresse providebat, qu…
Prior faciebat, aliis pra…
Hac ratione D. loci pa…
tandem, nihilosecius a…
Wirceburgensi ipsi, se…
cretum, in extenso resp…
quo annalibus finem …
suo esse remanent, ut…
dem tempore a vicino, …
legium ab Episcopo W…
ut in Ostheim in libro, …
Quum tempus doceat, qu…
secundum monitum R…
Grünau et Convisitator…
Cartusia Ostheim maxi…
ochiae Vicario suo paroc…

Quod 3um: et actus possessorios ita dictos sed putativos P. Prior in domo inferiori sacramenta administrare ipsemet nolens, ad D. parochum non fuit obstrictus, qui tamen in talibus, ad quae assumptus fuerat, patrono suo servitium praestare tenebatur, sed non prius quam a Cartusia expresse ad hoc vocatus, quod in casibus talibus semper factum est, alio ad excipiendas confessiones approbato non existente. Ejusmodi ergo actus respective ad P. Priorem, cui cura subditorum et in monasterio et in domo inferiori vel connexa, vi statutorum Ordinis incumbit, nullatenus tanquam parochiales sed ut pure sacerdotales et vicarii considerandi sunt; alioquin D. parochus localis jus suum parochiale etiam intra monasterium ipsum praetendere deberet, quod nemo unquam somniavit. Adhoc Procurator ipse anno 1751 seu coadjutor oeconomicus in ipso actu visitationis aegrotum coquum Balthasarem Bräutlein etiam in domo pecorum et quidem jussu P. P. Visitatorum expresse providebat, quod multo jam ante P. Casparus Höpffner, Prior faciebat, aliis praetermissis, nemine protestante.

Hac ratione D. loci parocho tam oraliter quam scripto, et tandem, nihilosecius ab illo litteris missis, etiam gubernio Wirceburgensi ipsi, sed post tertium tantum receptum decretum, in extenso responsum est, nullo usque ad hunc diem, quo annalibus finem impono, deciso obtento; quare omnia in suo esse remanent, ut etiam in Tückelhausen, eadem causa eodem tempore a vicino parocho mota, ubi tamen idem privilegium ab Episcopo Wirceburgensi Joanne in originali existit, ut in Ostheim in libro „copiarum visum" videri potest.

Cum tempus doceat, quod juribus Monasteriorum ~~vi vel dolo~~ insidiae parentur, secundum monitum Reverendi D. P. Hugonis Neth, Prioris in Grünau et Convisitatoris viri in jurisprudentia probe versati Cartusia Ostheim maxime sibi consulat, ne ut patronus parochiae Vicario suo parochiali subjiciatur et graviora inde

patiatur; quamobrem monita haec bene observanda; et quidem
1°: in uno libro describendum et conferendum, quae ratione separationis Ecclesiae novae parochiae ejusque redditum in documentis reperiuntur; deinde ex antiquario P. Joannis Kellner, Procuratoris hujus domus quae ad antiquum ritum conferendi parochiam et investiendi candidatum ejus cum punctis ab eo vovendis, pertinent; qui liber semper in tali actu adhibendus est, cui in singulo casu ab officiali notarii vice ad hoc adscito descriptio in formo protocolli composita ~~ad~~ cum testium debita subscriptione adjicienda est. Insuper in hoc chronice annotandum, quidquid in parochialibus inter et modernum parochum, monasterium et commune inciderit, pro documento posteritatis;
2° articulis illis, qui juxta antiquum usum candidato cuique parochiae Ostheim die investiturae leguntur, ut voveat, ultimus hujus vel similis formae addatur: „Tandem, quamvis cura pastoralis monasterii nostrorum domesticorum, servorum et ancillarum juxta privilegiata nostri Ordinis statuta nemini nisi moderno cuiqui Priori incumbat, tamen quum ipse aliter variis negotiis gravatus et impeditus sit, D. Curatus erga Patronum parochiae caritatem spiritualem exercens partem dictae curae pastoralis assumet, nostros ad ecclesiam parochialem pro servitio divino missos invigilabit, transgressiones Monasterio indicabit, maxime vero, quum a Priore ad spiritualem succursum, etiam quoad actus sacramentales pro aegroto vel moribundo requiretur, sive in monasterio ipso sive in domo inferiori monasterio annexae, libentissime acquiescet, sic tamen ut dicti actus, quum respectu monasterii non parochiales, sed pure sacerdotales sint, nullatenus in opinionem juris trahantur; contra quae praejudicia et monasterium et ipsi annexa domus inferior semel pro semper protestando in optima forma se praemunit; item notum sit, quod Cartusia mortuos suos laicos in coemeterio parochiali sepelit, tum ob defectum loci in coemeterio conventuali ~~ptum quum ad~~ ~~item~~ exercendum jus patronatus in dicta ecclesia parochiali." Hac ra-

tione variis implicationibus obviatur, quando parochi aliqui nimia prudentia et injusto zelo jurium parochialium eas excitare praesumant;

3° quod, quamquam ex defectu alterius approbati parochus ad excipiendam infirmi confessionem invitatur a monasterio, non permittatur illi ibidem providere vel inungere, sed juxta statuta duo haec sacramenta vel a P. Priore ipso vel a P. Procuratore vel Vicario conferantur. Etsi quando non dubitetur, hoc interdum parocho ipsi committere, viaticum tamen et s. oleum e conventuali nostra ecclesia et non e parochiali, nec cum strepitu et processione in conventum afferantur, quod ab Ordine ut juribus suis maxime oppositum valde improbatur, ut jam plures religiosi de hoc attoniti sunt;

4° item corpus defuncti non ut ante intra sed extra monasterii portam ad sepulturam exponatur et ita parocho extradatur; ita prima vice eodem anno 1755 factum est, quando rhedarius alienorum hospitum mala fortuna die 29. Augusti in stabulario nostro ab ipso equo suo occisus est; similiter agendum est in casu alicujus obitus in domo pecorum;

5° quum nuperrime ipsa domus pecorum signum ad sagittam facta sit, praecavendum imposterum, ne similes casus accidant; qua de re pro aegrotis viris nostri famulatus intra monasterium locus commodius praeparetur, quo tempore hiemali bene nutriantur et provideantur juxta 3um punctum. Mulier vero aegrotans quantocius, si fieri potest, ad domum vicinam transferatur, nec Cartusia expensas aliquas ad salvandam exemptionem suam, timeat; at in casu impossibilitatis aegrota disponatur ad confessionem Domino parocho faciendam, interea ipse ad Cartusiam arcessatur et comiter ad aegrotam ad audiendam confessionem deducatur, et quum ipsa sit confessa, etiam si morbus ~~permi~~ exigat, provideatur, quod postea vel a P. Priore et quidem statim post Matutinas quasi urgente necessitate, vel a D. parocho, si praevideri potest, quod se disponat ad viaticum et s. oleum e monasterii ecclesia adhi-

hibendum, quod eo potius sperari potius, si jam intra septa monast-
erii famulo sacramenta praestitit, juxta punctum 3um; et ita actu
possessorius ab utraque parte pro Cartusia esset, ad quod valde attenden-
dum est.

Hactenus consilia praelaudati P. Convisitatoris judicantis hanc
non levis esse periculi ac momenti materiam, eo quod clerus
modernus in eo totus videatur positus, ut Monasteriorum jura concul-
cet, sibique despotice subjiciat. Inde non miretur poteritas, quod
historiam hanc, uti quibusdam videri potest, leviusculam adeo fuse
pertractarim; ipse enim praesens his auribus audivi, qualiter
R. D. Consiliarius ecclesiasticus et intimus, nomine Doctor Kett-
ler, perlustrato ex R^{mi} Principis commissione Capituli rurali
Gerlocusiani districtu veniens Osthemium in ipsa Cartusia
petierit expresse sibi reserari tabernaculum Sanctissimi pro ejus
legali inspectione; cujus tamen illegale petitum V^{dus} P. Pr.
D. Caspar Höffner elusit satis lepide excusando, non ad manum
jam esse clavem, quam ~~postea~~ forte P. Sacrista pro hodierna
S. P. N. Solemnitate operosius heri adornans Ecclesiam, distrax-
erit.

Finis.